

Brüssel, 14.6.2018
COM(2018) 460 final

2018/0243 (COD)

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS,
millega luuakse naabruspoliitika, arengu- ja rahvusvahelise koostöö rahastamisvahend

{SEC(2018) 310 final} - {SWD(2018) 337 final}

SELETUSKIRI

1. ETTEPANEKU TAUST

• Põhjused ja eesmärgid

Käesolev ettepanek esitatakse seoses 2021.–2027. aasta mitmeaastase finantsraamistikuga, mida on kirjeldatud komisjoni teatistes Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Tänapäevane eelarve liidu jaoks, mis hoiab, kaitseb ja avardab võimalusi. Uus mitmeaastane finantsraamistik aastateks 2021–2027“¹. Teatistes esitatakse eelarverubriiki „Naabrus ja maailm“ kuuluvate ELi välistegevuse programmide peamised prioriteedid ja üldine eelarveraamistik; muu hulgas tehakse ettepanek luua naabruspoliitika, arengu ja rahvusvahelise koostöö rahastamisvahend.

Naabruspoliitika, arengu ja rahvusvahelise koostöö rahastamisvahendi eesmärk on kaitsta ja edendada liidu väärtusi ja huve kogu maailmas, et viia ellu liidu välistegevuse eesmärgid ja põhimõtteid, nagu on sätestatud Euroopa Liidu lepingu artikli 3 lõikes 5, artiklis 8 ja artiklis 21.

Probleemid, mida välistegevuse raames tuleb lahendada, on viimastel aastatel kasvanud. Maailma on hakanud iseloomustama suurenev ebakindlus, mis on tingitud mitmetest kriisidest ELi naabruses ja mujal. Selle uue reaalsuse osaks on piirkondlikud konfliktid, terrorism, majanduslik ebavõrdsus ja kasvav rändesurve, millele lisanduvad rahvastiku kasv, kliimamuutused ja keskkonnaseisundi halvenemine. Kuigi vaesuse tase on kogu maailmas vähenenud, on vaesuses elavate inimeste arv endiselt suur probleem, sealhulgas areneva majandusega riikides. Ehkki mõned partnerid on teinud märkimisväärsed edusamme, on teised endiselt ebakindlas olukorras.

2014–2020. aasta mitmeaastane finantsraamistik sisaldab rubriigis „Gloaalne Euroopa“ mitut rahastamisvahendit, millest enamik lõpeb 31. detsembril 2020. Nende eesmärgid on ELi välistegevuse laiemate sihtide piires varieeruvad, sealhulgas:

- vaesuse vähendamine ja säästev areng (määrus (EL) nr 233/2014, millega luuakse arengukoostöö rahastamisvahend);
- liidu strateegiliste huvide edendamine (määrus (EL) nr 234/2014, millega luuakse partnerluse rahastamisvahend);
- abi andmine liidu naabruses (määrus (EL) nr 232/2014, millega luuakse Euroopa naabruspoliitika rahastamisvahend);
- inimõiguste kaitse (määrus (EL) nr 235/2014, millega luuakse rahastamisvahend demokraatia ja inimõiguste jaoks kogu maailmas);
- kriisidele reageerimine, konfliktide ennetamine ja rahu tagamine partnerriikides (määrus (EL) nr 230/2014, millega luuakse stabiilsuse ja rahu edendamise rahastamisvahend);
- tuumaohutuse kõrge taseme edendamine (määrus (EURATOM) nr 237/2014, millega luuakse tuumaohutusalase koostöö rahastamisvahend);

¹ COM (2018) 321 final

- toetus jätkusuutliku finantsolukorra taastamiseks, soodustades majanduse kohandamise reforme (makromajanduslik finantsabi)²;
- väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate toetamine teatavates kolmandates riikides, sotsiaalse ja majandusliku infrastruktuuri arendamine ning kliimamuutustega seotud projektide toetamine (otsus (EL) 2018/412, millega muudetakse otsust nr 466/2014/EL EIP välislaenu andmise volituse kohta);
- välistegevuse tagatisfond (määrus (EÜ/EURATOM) nr 480/2009); ja
- Euroopa Kestliku Arengu Fond, selle tagatis ja selle tagatisfond (määrus (EL) nr 2017/1601).

Kehtivuse kaotab ka ühine rakendusmäärus (määrus (EL) nr 236/2014), milles sätestatakse liidu välistegevuse rahastamisvahendite rakendamise ühised eeskirjad ja menetlused.

11. Euroopa Arengufond,³ mida praegu rahastatakse väljaspool ELi eelarvet ja mis on üks peamisi välistegevuse rahastamisvahendeid, lõpetab tegevuse 2020. aasta lõpus. Selle eesmärk on tagada koostöö Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikidega, Cotonou lepingu osalistega ning ülemeremaade ja -territooriumidega.

Vastavalt teatisele „Uus tänapäevane mitmeaastane finantsraamistik Euroopa Liidu jaoks, mis võimaldab tõhusalt saavutada tema prioriteete ka pärast 2020. aastat“⁴ ja nagu järeldati käesoleva määruse mõjuhinnaangus,⁵ tuleks kõik eespool nimetatud vahendid koondada ühte laiaulatuslikku rahastamisvahendisse, välja arvatud makromajanduslik finantsabi ja osa tuumaohutusalase koostöö rahastamisvahendist⁶.

Välistegevuse rahastamisvahendite hiljutise läbivaatamise ja hindamise⁷ käigus veenduti nende lisaväärtuses ja asjakohasuses. Samas toodi välja ka parendamisvõimalusi, eelkõige vajadus lihtsustada tööviise ja võimaldada ELil paindlikumalt reageerida ettenägematutele asjaoludele. Saadud õppetunnid ja kasvavad probleemid on ajendanud komisjoni muutma välistegevuse rahastamisvahendite struktuuri ja lülitama eelarvesse tegevuse, mida praegu rahastatakse Euroopa Arengufondist. Käesolev ettepanek võimaldab ELil jätkuvalt aktiivselt edendada muu hulgas inimõigusi, stabiilsust, arengut, julgeolekut, ebaseadusliku rände algpõhjustega võitlemist, kaubandust, kliimamuutustega võitlemist ja keskkonnakaitset. Samas on tal võimalik seda teha terviklikumalt ja liigutada rahvusvahelise olukorra muutudes ressursse paindlikumalt sinna, kus neid vajatakse.

Käesolevas õigusakti ettepanekus on kohaldamise alguskuupäevaks määratud 1. jaanuar 2021. Ettepanek esitatakse 27 liikmesriigile, sest 29. märtsil 2017. aastal sai Euroopa Ülemkogu Ühendkuningriigilt teate tema kavatsuse kohta astuda välja Euroopa Liidust ja Euratomist Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 50 kohaselt.

² Makromajanduslik finantsabi on rahastamisvahend, mida kasutatakse iga üksikjuhtumi puhul eraldi, et aidata peamiselt ELi lähedal asuvaid riike tõsiste maksebilansiga seotud raskuste korral.

³ Sisekokkulepe 11. Euroopa Arengufondi kohta (ELT L 210, 6.8.2013, lk 1); nõukogu määrus (EL) 2015/322 11. Euroopa Arengufondi rakendamise kohta ja nõukogu otsus (EL) 2015/334, millega muudetakse sisekokkulepet.

⁴ COM/2018/092 final.

⁵ Komisjoni talituste töödokument SWD (2018) 337.

⁶ Tuumaenergiaga seotud tegevused eeldavad spetsiifilist õiguslikku alust ja nende vastuvõtmisel kohaldatakse Euratomi asutamislepingu kohast erimenetlust.

⁷ https://ec.europa.eu/europeaid/mid-term-review-report-external-financing-instruments_en

- **Kooskõla kehtivate õigusnormidega**

Käesolev ettepanek loob tugiraamistiku välistegevuse poliitika elluviimiseks ja rahvusvaheliste kohustuste täitmiseks. Rahvusvahelised kohustused hõlmavad kestliku arengu tegevuskava aastani 2030,⁸ Pariisi kliimakokkulepet,⁹ Addis Abeba tegevuskava,¹⁰ Sendai katastroofiohu vähendamise raamistikku 2015–2030¹¹ ja ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni nr 2282 (2016) rahu säilitamise kohta¹². ELi tasandil hõlmab poliitikaraamistik aluslepingu sätteid välistegevuse kohta, mida on täpsustatud Euroopa Liidu üldises välis- ja julgeolekupoliitika strateegias,¹³ uues Euroopa arengukonsensuses,¹⁴ ELi ja Aafrika uuendatud partnerlusleppes¹⁵ ja läbivaadatud Euroopa naabruspoliitikas,¹⁶ lisaks muudele poliitikadokumentidele¹⁷. Määrus kujutab endast ka raamistikku praegusele Cotonou lepingule¹⁸ järgneva partnerluse rakendamiseks; nimetatud lepinguga luuakse assotsiatsioon ja partnerlus Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikide rühma liikmete ning Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide vahel.

- **Kooskõla muude liidu tegevuspõhimõtetega**

Käesoleva määruse rakendamisel tagatakse kooskõla muude välistegevuse valdkondadega ja teiste asjakohaste ELi poliitikavaldkondadega ning peetakse silmas poliitikavaldkondade arengusidusust¹⁹. Kestliku arengu tegevuskava 2030 kohaselt tähendab see seda, et kõigil tasanditel – s.t riiklikul, ELi, muude riikide ja ülemaailmsel tasandil – tuleb arvesse võtta iga poliitika mõju kestlikule arengule.

Lisaks tuleks püüda saavutada sünergia teiste ELi programmide alusel võetavate meetmetega, et maksimeerida kombineeritud sekkumiste mõju. Koostoime ja vastastikune täiendavus nende programmidega peaks tagama liidu suurema mõju. Käesoleva ettepaneku alusel rahastatavad meetmed peaksid olema kooskõlas meetmetega, mida rakendatakse III ühinemiseelse rahastamisvahendi,²⁰ ülemeremaid ja -territooriume käsitleva otsuse,²¹ Euratomi asutamislepingu alusel naabruspoliitika, arengu ja rahvusvahelise koostöö

⁸ <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld>

⁹ [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:22016A1019\(01\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:22016A1019(01))

¹⁰ http://www.un.org/esa/ffd/wp-content/uploads/2015/08/AAAA_Outcome.pdf

¹¹ <https://www.unisdr.org/we/coordinate/sendai-framework>

¹² Vastu võetud ÜRO Julgeolekunõukogu poolt oma 7680. kohtumisel 27. aprillil 2016:

¹³ <http://www.securitycouncilreport.org/un-documents/document/sres2282.php>.

¹⁴ <https://europa.eu/globalstrategy/en/global-strategy-foreign-and-security-policy-european-union>

¹⁵ https://ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/european-consensus-on-development-final-20170626_en.pdf

¹⁶ <https://www.africa-eu-partnership.org/en>

¹⁷ https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/neighbourhood/pdf/key-documents/151118_joint-communication_review-of-the-enp_en.pdf

¹⁸ Muu hulgas Arktika-poliitika (JOIN(2016) 21 final, 27. aprilli 2016. aasta ühisteatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule „Euroopa Liidu integreeritud Arktika-poliitika“) ja Musta mere sünergia (COM(2007) 160 final, komisjoni 11. aprilli 2007. aasta teatis nõukogule ja Euroopa Parlamendile „Musta mere sünergia - Uus piirkondlik koostööalgatus“).

¹⁹ https://ec.europa.eu/europeaid/regions/african-caribbean-and-pacific-acp-region/cotonou-agreement_en

²⁰ https://ec.europa.eu/europeaid/policies/policy-coherence-development_en

²¹ COM(2018) 465 final, ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus ühinemiseelse abi rahastamisvahendi loomise kohta (IPA III).

COM(2018) 461 final, Nõukogu otsus, mis käsitleb ülemeremaa ja -territooriumide assotsieerimist Euroopa Liiduga, sealhulgas suhteid ühelt poolt Euroopa Liidu ning teiselt poolt Gröönimaa ja Taani Kuningriigi vahel (ülemeremaa ja -territooriumide assotsieerimise otsus).

rahastamisvahendit täiendava tuumaohutuse Euroopa rahastamisvahendi,²² ühise välis- ja julgeolekupoliitika ning hiljuti välja pakutud ja väljaspool ELi eelarvet rahastatava Euroopa rahutagamisrahastu²³ raames. Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 214 osutatud humanitaarabi ei hakata rahastama käesoleva ettepaneku alusel; humanitaarabi andmisega seotud tegevus jätkub humanitaarabi määruse²⁴ alusel.

Välistegevuse tagatis, mida rahastatakse käesoleva määruse ja IPA III määruse alusel, hõlmab ka makromajandusliku finantsabi andmist asjaomastele riikidele maksebilansikriiside lahendamiseks. Välistegevuse tagatise rahastamine seoses makromajandusliku finantsabi andmisega peaks olema vastavuses nende riikide poliitiliste väljakutsete ja majandusliku ebastabiilsusega, kusjuures võrdlusalusel võetakse 2014.–2020. aasta mitmeaastase finantsraamistiku läbivaatamisel kokku lepitud aastane laenumaht. See programmiväline toetus peaks täiendama käesolevas määruses sätestatud muid abi andmise viise.

Käesoleva määrusega ette nähtud rahastamispaketti tuleks hariduse ja kultuuri valdkonnas kasutada Erasmus määrusega ja programmi „Loov Euroopa“ määrusega kooskõlas oleval viisil ka Erasmus programmi raames rakendatavate õpiliikuvusega seotud meetmete rahastamiseks, kui liigutakse kolmandatesse riikidesse, kolmandatest riikidest või kolmandate riikide vahel, samuti selleks, et toetada koostööd ja valdkonnapoliitika dialoogi nende riikidega.

2. ÕIGUSLIK ALUS, SUBSIDIAARSUS JA PROPORTSIONAALSUS

• Õiguslik alus

Käesolev ettepanek põhineb Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklitel 209, 212 ja 322. Komisjon esitab selle vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 294 sätestatud korrale.

Partnerriikide ja -piirkondadega tehtava koostöö õigusraamistik on sätestatud Euroopa Liidu toimimise lepingu viienda osa III jaotise 1. ja 2. peatükis.

• Subsidiaarsus

ELil on välisabi pakkumiseks mitmel põhjusel ainulaadsed võimalused. Tema staatus riigiülese üksusena tagab poliitilise mõju ja sellest tuleneva mõjuvõimu. Oma delegatsioonide kaudu tegutseb EL kogu maailmas, omades seetõttu tohutul hulgal teavet maailma riike mõjutavate sündmuste kohta. EL on ka osaline enamikes mitmepoolsetes protsessides, mille eesmärk on lahendada üleilmseid sõlmküsimusi. See võimaldab ELil olla pidevalt teadlik uutest vajadustest ja probleemidest ning ressursse asjakohaselt ümber jaotada. ELi meetmete ja liikmesriikide rakendatavate meetmete vastastikune täiendavus kasvab. See elavdab partnerriikidega peetavat dialoogi ja nendega tehtavat koostööd, mida üha enam suunatakse liikmesriikidega ühiselt kavandatud programmide kaudu.

²² COM(2018) 462 final, ettepanek: Nõukogu määrus, millega luuakse Euroopa tuumaohutuse rahastamisvahend, mis Euratomi asutamislepingu alusel täiendab naabruspoliitika, arengu ja rahvusvahelise koostöö rahastamisvahendit.

²³ C(2018) 3800 final, liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ettepanek nõukogule: Nõukogu otsus, millega luuakse Euroopa rahutagamisrahastu.

²⁴ Nõukogu 20. juuni 1996. aasta määrus (EÜ) nr 1257/96 humanitaarabi kohta (EÜT L 163, 2.7.1996, lk 1).

Samuti on ELil võimalik täiendada liikmesriikide tegevust potentsiaalselt ohtlike olukordade lahendamisel või eriti kulukate sekkumiste korral. Mõningates valdkondades, kus liikmesriigid ei tegutse, on EL endiselt peamine või mõnikord ainus osaleja, kes saab sekkuda. See kehtib näiteks tundlikes kontekstides, nagu inimõiguste kaitse ja valimisvaatlusmissioonid.

ELil on võimalus seada sisse dialoog ja koostöö rahvusvaheliste ja piirkondlike organisatsioonidega, näiteks AKV riikide rühma ja Aafrika Liiduga.

EL saab anda lisaväärtust, mis põhineb tema õigusaktide alusel suunatavate vahendite mahul, suhteliselt paindlikel eelarve täitmise viisidel ja mitmeaastase finantsraamistiku perioodil eraldatavate vahendite prognoositavusel.

ELil on teatavates valdkondades märkimisväärne oskusteave tulenevalt Euroopa enda ajaloost (näiteks piirkondlik integratsioon ja demokraatia üleminek) ning edukatest poliitikavaldkondadest (näiteks ühise põllumajanduspoliitika ja ühise kalanduspoliitika raames saadud oskusteave toiduga kindlustatuse kohta ning ühtse turu tehniliste standarditega seotud oskusteave). Tal on ka rahvusvaheliselt tunnustatud maine rahu edendajana ja konfliktide ennetajana ning vabade valimiste ja inimõiguste aktiivse toetajana.

- **Proportsionaalsus**

Kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega ei minda kavandatud määruses selle eesmärkide saavutamiseks vajalikust kaugemale.

- **Vahendi valik**

Kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklitega 209 ja 212, milles sätestatakse seadusandlik tavamenetlus kolmandate riikidega koostöö tegemiseks võetavate meetmete vastuvõtmiseks, esitatakse ettepanek määruse vormis, mis tagab õigusakti ühetaolise kohaldamise, tervikuna siduvuse ja otsekohaldatavuse.

3. TAGASIVAATELISE HINDAMISE, SIDUSRÜHMADEGA KONSULTEERIMISE JA MÕJU HINDAMISE TULEMUSED

- **Praegu kehtivate õigusaktide tagasivaateline hindamine või toimivuse kontroll**

Komisjoni poolt vastu võetud vahearuanandes²⁵ 10 välistegevuse rahastamisvahendi²⁶ kohta, makromajandusliku finantsabi järeelhindamise aruannetes ja Euroopa Investeeringispanga välislaenu andmise volituse vahehindamisel²⁷ tõdeti, et välistegevuse rahastamisvahendid on üldiselt eesmärgipärased ja et eesmärkide saavutamise seoses võib täheldada positiivseid

²⁵ Vahearuanne (COM(2017) 720 final) põhineb kümnel komisjoni talituste töödokumendil, millest igaüks käsitleb ühte rahastamisvahendit (vt loetelu allpool); töödokumendid omakorda põhinevad kümnel sõltumatul hindamisel. Vahearuanne, komisjoni talituste töödokumendid ja sõltumatud hindamised on kättesaadavad aadressil https://ec.europa.eu/europeaid/public-consultation-external-financing-instruments-european-union_en

²⁶ Need 10 rahastamisvahendit on arengukoostöö rahastamisvahend, Euroopa Arengufond, Euroopa naabruspoliitika rahastamisvahend, ühinemiseelse abi rahastamisvahend (IPA II), stabiilsuse ja rahu edendamise rahastamisvahend, demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahend, partnerluse rahastamisvahend, tuumaohutusalase koostöö rahastamisvahend, Gröönimaa otsus ja ühine rakendusmäärus.

²⁷ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:52016DC0584>

suundumusi. Aruannetest nähtub, et välistegevuse rahastamisvahendite jaoks on vaja rohkem vahendeid, kuna need on jõudnud oma rahalise piirini.

Vastavates õigusaktides on määratletud poliitika rakendamise ulatus, eesmärgid ja menetlused. Vahearuandest ilmneb, et tänu oma toetavale laadile hõlmavad õigusaktid enamikku ELi välistegevuse vajadustest ja eesmärkidest. Kasulik oleks paremini kajastada mitut uut nähtust, nagu uus poliitikaraamistik, sealhulgas kestliku arengu tegevuskava 2030 üldine hõlmavus, rände- ja pagulaskriis ning sisepoliitika välismõõde. Lisaks tuleb rohkem arvesse võtta seoseid arengu ja julgeoleku vahel ning rahu ja julgeoleku tagamise üldist ambitsioonitaset välistegevuses.

Kliendistaatusest väljumise põhimõtte²⁸ juurutamine teatavate rahastamisvahendite (nt arengukoostöö rahastamisvahendi) puhul piiras ELi võimalusi teha kahepoolse koostöö raames koostööd kõrgema keskmise sissetulekuga riikidega. Kuna neis riikides võib niisugune toetus olla mõningates olukordades vajalik (nt kriisijärgsetes olukordades), leiti, et EL peaks leidma uuenduslikke võimalusi teha koostööd rohkem arenenud arenguriikide ja strateegiliste partneritega, nagu on sätestatud uues Euroopa arengukonsensus²⁹ ja kooskõlas kestliku arengu tegevuskava 2030 üldise hõlmavuse põhimõttega.

Rahastamisvahendite keskmes on põhiväärtuste ja inimõiguste edendamine. Samas on mõningates riikides esinenud raskusi selle eesmärgi poole püüdlemisel ja sellega seoses edusammude tegemisel ning paljudes riikides on kodanikuühiskonna organisatsioonide tegutsemisvõimalused vähenemas. See muudab nende küsimustega töötamise ELi jaoks keeruliseks ning rõhutab vastuolu inimõiguste edendamise eesmärgi ja partnerite endi prioriteetsete huvide vahel.

Praeguses paljude kriiside ja konfliktide kontekstis peab EL olema võimeline muutuvatele oludele kiiresti reageerima. Teatavate rahastamisvahendite puhul on aga reageerimissuutlikust pärssinud rahaline paindumatus. Uute prioriteetide, näiteks rände- ja pagulaskriisi ilmnedes tekkisid probleemid eelarvevahendite ümberjaotamisel rahastamisvahendite piires, kuna suured summad olid seotud pikaajaliste programmidega ja varu ei olnud piisav. Nagu tõdeti vahearuandes, tuleb paindlikkust suurendada.

Rahastamisvahendi komponentide vahel, eri rahastamisvahendite vahel ja rahastajate vahel tuleb tagada kooskõla. Vahearuandes tehti sidususe kohta erinevaid järeldusi. Rahastamisvahendite sisest sidusust peeti rahuldavaks. Rahastamisvahendite vahel oli teatav kooskõla, kuid programmide mitmekesisus põhjustas kohati kattuvaid meetmeid, eelkõige keerukas koostöös rohkem arenenud arenguriikidega. Lisaks on geograafilise ja temaatilise lähenemisviisi rakendamise tõttu riikide tasandil mõnikord võetud halvasti seostatud meetmeid. ELi delegatsioonidelt saadud tagasiside kohaselt on neil keeruline hallata ja ära kasutada vastastikust täiendavust ning luua rahastamisvahendite vahel sünergiat. Üldiselt leiti, et ELil puudub võimalus viia konkreetse riigi või piirkonna puhul ellu kooskõlastatud strateegiaid.

Mis puudutab kooskõla liikmesriikide tegevusega, siis leiti läbivaatamisel, et ühist programmitööd saaks veelgi tugevdada. See aga nõuaks teatavatel juhtudel suuremat pühendumist nii partnerriikide valitsustelt kui ka liikmesriikidelt.

Vahearuandes osutati tulemuste saavutamise osas positiivsetele suundumustele. Teisalt märgiti, et saavutusi on raske mõõta. Teave rahastamisvahendeid käsitlevates õigusaktides

²⁸ ELi koostöö praeguste eeskirjade kohaselt tähendab „kliendistaatusest väljumine“ seda, et kõrgema keskmise sissetulekuga riigid ei kvalifitseeru enam kahepoolseks koostööks ELiga.

²⁹ Punktid 91–93.

viidatud järelevalvesüsteemide kohta oli sageli piiratud. Puudusid andmed (sh lähteandmed), mis võimaldaksid hinnata, kas rahastamisvahendid on mõningate oma eesmärkide (eriti kõrgetasemeliste eesmärkide) saavutamise seisukohast toimivad; lisaks jõuti arusaamisele, et eesmärkide saavutamist mõjutavad paljud välised tegurid (nt partnerriikide poliitika ja teised rahastajad).

ELi prioriteetide peavoolustamisega seoses täheldati olemasolevate rahastamisvahendite puhul olulisi edusamme kliimamuutuste valdkonnas,³⁰ kuid rohkem oleks vaja teha selleks, et tulla toime muude ulatuslike keskkonnaprobleemidega, nagu elurikkuse kadumine ja loodusvarade vähenemine. Inimõiguste, sealhulgas soolise võrdsuslikkuse ja naiste mõjuvõimu suurendamise peavoolustamist peeti enamikul juhtudel „pooleliolevaks tööks“, kusjuures partnerriikide valitsuste suhtumisest ilmneb mõnikord, et neil kas ei ole selle teema vastu huvi või siis on nad selle teema edendamise vastu.

Kuigi üldist organisatsioonilist toimimist peeti tõhusaks, olid mõned osalejad seisukohal, et mõningate rahastamisvahendite rakendamine on halduslikult koormav.

Finantsvõimenduse osas leiti, et välisinvesteeringute kava abil on õnnestunud kaasata märkimisväärsed erainvesteeringuid teostatavate äriettepanekute jaoks, mille eesmärk on vastata säästva arengu vajadustele olukorras, kus riiklikke vahendeid napib. Euroopa Kestliku Arengu Fondi tagatis aitab suurendada partnerriikides vajalikke investeeringuid, sealhulgas suure riskiga valdkondades ja sektorites, ning tagatise kasutamise algus on olnud paljutõotav. Euroopa Kestliku Arengu Fondi+ (EFSD+) ja välistegevuse tagatise puhul tuleks edaspidigi tugineda sellele positiivsele kogemusele.

• **Konsulteerimine sidusrühmadega**

Vahearuande aluseks olevate hindamisdokumentide koostamisel korraldati sidusrühmadega kolme liiki konsultatsioonid. Hindajad viisid läbi ligikaudu tuhat struktureeritud või poolstruktureeritud intervjuud ELi ametnikega ning ELi institutsioonide, liikmesriikide ja partnerriikide esindajatega. Hindamisprojektide esitamiseks ja arutamiseks korraldati mitu tehnilist seminari, millel osalesid Euroopa Parlamendi, nõukogu töörühmade, liikmesriikide komiteede, kodanikuühiskonna organisatsioonide ja kohalike omavalitsuste esindajad. 2017. aastal toimus avatud avalik konsultatsioon³¹. Selle eesmärk oli koguda sidusrühmadelt tagasisidet rahastamisvahendite hindamise järelduste ja pärast 2020. aastat rakendavate välistegevuse rahastamisvahendite kohta³².

Alljärgnevalt esitatakse kokkuvõtlikult sidusrühmade peamised sõnumid.

Paindlikkus. Sidusrühmad olid ühel meelel, et ettenägematutele probleemidele ja kriisidele reageerimiseks peaksid uued rahastamisvahendid olema paindlikumad. Eelkõige rõhutasid nad vajadust lihtsustada rahaliste vahendite ümbersuunamist piirkondade ja abi andmise viiside vahel. Samas toonitati, et paindlikkust ei tohiks suurendada prognoositavuse, riikide omaluse ja pikaajaliste arengueesmärkide saavutamisele keskendumise nõrgenemise arvelt.

³⁰ Näiteks 11. EAFi kliimamuutustega seotud toetused suurenesid 2014. aasta 3,3 %-lt 2016. aastal 23,3 %ni ning arengukoostöö rahastamisvahendi kliimamuutustega seotud toetused suurenesid 2014. aasta 17,7 %-lt 2016. aastal 24,9 %ni. Allikas: näitaja 12b, ELi rahvusvahelise koostöö ja arengu tulemuste raamistik, mille sisendandmed saadakse OECD DAC kreditoride teavitussüsteemilt.

³¹ https://ec.europa.eu/europeaid/public-consultation-external-financing-instruments-european-union_en

³² Lisateavet avaliku konsultatsiooni kohta leiate aadressilt https://ec.europa.eu/europeaid/public-consultation-external-financing-instruments-european-union_en

Mõned vastajad osutasid paindlikkuse ja prognoositavuse tagamisega seoses piisavate reservide vajadusele.

Sidusus. Sidusrühmad pidasid vajalikuks tagada parem kooskõla ELi sise- ja välispoliitika vahel ning välistegevuse rahastamisvahendite endi vahel. Mõned rõhutasid vajadust tugevdada geograafiliste ja temaatiliste vahendite vastastikust täiendavust ja sünergia. Teised väitsid, et säästva arengu eesmärgid on sise- ja välispoliitika kooskõla suurendamise kõige asjakohasem alus. Enamik soovitas ELil võtta juhtroll nii liidusiseste kui ka -väliste sidusrühmade vastastikuse täiendavuse parandamisel.

Mõned vastajad rõhutasid kattuvuse ohtu, mis esineb juhul, kui samu poliitilisi eesmärke rahastatakse mitmest rahastamisvahendist. Samuti soovisid vastajad rahastamisvahendite selget piiritlemist, rõhutades samas vajadust, et geograafiliste ja teemaprogrammide puhul kasutataks ära sektoritevahelisi seoseid ja sünergia.

Vastastikune täiendus. Seoses tulevaste rahastamisvahendite struktuuriga olid sidusrühmad ühel meelel selles, et geograafiliste ja teemaprogrammide kombineerimine annab häid tulemusi. Nad toonitasid, et geograafiliselt struktureeritud rahastamisvahendite väärtus seisneb suutlikkuses vastata partnerriikide konkreetsetele vajadustele kohandatud viisil. See on nende riikide probleeme ja vajadusi arvestades väga oluline. Sidusrühmad pidasid väärtuslikuks ka ülemaailmset sihipärast sekkumist, mida võimaldavad sellised vahendid nagu partnerluse rahastamisvahend ning stabiilsuse ja rahu edendamise rahastamisvahend.

Lihtsustamine. ELil soovitati tungivalt veelgi lihtsustada rahastamisvahendite üldist struktuuri. Samuti peaks EL jätkama jõupingutusi koormavate haldus- ja finantsmenetluste lihtsustamiseks. Kodanikuühiskonna organisatsioonid ja kohalikud omavalitsused rõhutasid, et praegused menetlused ja eeskirjad mõjutavad märkimisväärselt nende suutlikkust arengukoostöös aktiivsemalt osaleda.

Finantsvõimendus. Sidusrühmad olid ühel meelel selles, et uuenduslikel rahastamisvahenditel võib olla oluline roll ELi välisabi kasutamise seoses avaliku ja erasektori rahastuse suurendamisel. Segarahastamise hiljutisel hindamisel³³ tehtud positiivseid järeldusi selliste rahastamisvahendite finantsvõimenduse ja rahalise täiendavuse kohta peetakse lootustandvaks. Samas väljendasid kodanikuühiskonna esindajatest vastajad muret selle üle, et erasektori prioriteedid kaaluvad partnerriikides vaesuse vähendamise eesmärgid üles.

Käesolev ettepanek lahendab enamiku muredest, mille sidusrühmad tõstasid.

• Väliseksperdid

Vahearuanne ja sellega seotud komisjoni talituste töödokumendid põhinesid suuresti aastatel 2016–2017 läbi viidud sõltumatute hindamiste aruannetel (iga rahastamisvahendiga seoses viidi läbi üks hindamine). Samal ajal koostati ka sõltumatu aruanne, milles käsitletakse vahearuandega hõlmatud välistegevuse rahastamisvahendite kogumit ning esitatakse kokkuvõtte peamistest kogemustest ja järeldustest³⁴.

Lisaks nendele hiljutistele aruannetele esitati 2012. aastal OECD arenguabikomitee vastastikuses eksperdi hinnangus³⁵ ELi arengukoostööle soovitusel, mis puudutavad ELi

³³ Vt https://ec.europa.eu/europeaid/evaluation-blending_en

³⁴ Vt https://ec.europa.eu/europeaid/public-consultation-external-financing-instruments-european-union_en

³⁵ <http://www.oecd.org/dac/peer-reviews/europeanunion2012dacpeerreviewmainfindingsandrecommendations.htm>

välistegevuse rahastamisvahendite struktuuri, eeskirju ja menetlusi. Näiteks kutsus OECD ELi üles koostööd veelgi lihtsustama ja ajakohastama, vähendades eelarveridade arvu, ühtlustades arengukoostöö rahastamisvahendi ja Euroopa Arengufondi eeskirju ja heakskiitmismenetlusi ning suurendades kooskõla piirkondlike ja teemaprogrammide vahel. ELil soovitati muuta tegevus tulemuslikumaks, õigeaegsemaks ja paindlikumaks nii programmide tasandil kui ka kõigi rahastamisvahendite tasandil. Viimane on eriti oluline ebakindlates ja kriisiolukordades, millega seoses OECD nägi märkimisväärset arenguruumi.

• **Mõjuhindang**

Komisjon viis 2018. aastal läbi mõju hindamise,³⁶ mis hõlmas 2014.–2020. aasta mitmeaastase finantsraamistiku välistegevuse rubriiki „Globaalne Euroopa“. Mõju hindamisel keskenduti olulistele muudatustele, mida välistegevusega seoses kavandatakse, sealhulgas mitme rahastamisvahendi koondamisele ühte laiaulatuslikku rahastamisvahendisse ja praegusel ajal Euroopa Arengufondist rahastatava tegevuse lülitamisele ELi eelarvesse.

Analüüsi tulemusena jõuti järeldusele, et eelised, mis kaasnevad sellega, kui mitte jätkata arengutegevuse rahastamist Euroopa Arengufondi kaudu väljaspool ELi eelarvet, ületavad puudusi, kui on täidetud teatavad eeltingimused. Need on järgmised:

- välistegevuseks eraldatav summa ei tohiks olla väiksem kui EAFi ja teiste välistegevuse rahastamisvahendite summa kokku;
- EAFi paindlikkus tuleks võimalikult suurel määral kanda üle ELi eelarvele; ning
- Euroopa Arengufondi Aafrika rahutagamisrahastust rahastatavad sõjalised operatsioonid peaksid jätkuma muu eelarvevälise mehhanismi – Euroopa rahutagamisrahastu – kaudu, mida käsitletakse eraldi ettepanekus.

Samuti tehti mõjuhindangus järeldus, et ühendada on võimalik enamikku rahastamisvahendeid peale nende, mis on laadilt väga spetsiifilised, nagu humanitaarabi, mida iseloomustab neutraalsuse põhimõte. Ühendada saab ühise rakendusmääruse, arengukoostöö rahastamisvahendi, Euroopa Arengufondi, Euroopa Kestliku Arengu Fondi, EIP välislaenu andmise volituse, Euroopa naabruspoliitika rahastamisvahendi, demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendi, tagatisfondi, stabiilsuse ja rahu edendamise rahastamisvahendi ning partnerluse rahastamisvahendi. Eraldi peaksid jääma ühinemiseelse abi rahastamisvahend; humanitaarabi; ühise välis- ja julgeolekupoliitika eelarve; ülemeremaad ja -territooriumid, sh Gröönimaa; ELi kodanikukaitse mehhanism; ELi humanitaarabi vabatahtlike kava; toetus Küprose türgi kogukonnale; hädaabireserv; ja uus Euroopa rahutagamisrahastu.

Nagu märkis komisjon³⁷ (ja seda seisukohta toetab partneritelt avatud ja avaliku konsultatsiooni käigus saadud tagasiside), on välistegevuse rahastamisvahendite praegune struktuur liiga keeruline. Mitme rahastamisvahendi koondamine ühte laiaulatuslikku vahendisse annab võimaluse ratsionaliseerida rahastamisvahendite juhtimis- ja järelevalvesüsteeme ning seeläbi vähendada kõigi sidusrühmade halduskoormust. Lihtsustatud järelevalvesüsteem annab asjaomastele institutsioonidele parema ja terviklikuma ülevaate ELi välistegevuse kuludest.

³⁶ Komisjoni talituste töödokument SWD (2018) 337.

³⁷ Eelkõige aruteludokumendis ELi rahanduse tuleviku kohta (juuni 2017) ning komisjoni teatises Euroopa Parlamendile ja nõukogule (veebruar 2018).

Laiaulatuslik rahastamisvahend tagaks geograafiliselt ja temaatiliselt terviklikuma lähenemisviisi, hõlbustades poliitika rakendamist piirkonna- ja sektoriüleselt ning ülemaailmselt. EL muudaks sidusate meetmete rakendamise ja sünergia loomise lihtsamaks, lammutades temaatilised ja geograafilised „suletud tornid“.

Likvideeritakse kattuvused, eelkõige need, mis esinevad praeguse partnerluse rahastamisvahendi ja arengukoostöö rahastamisvahendi vahel ning mis on seotud uuendusliku koostööga rohkem arenenud arenguriikidega, ning geograafiliste ja teemaprogrammide (s.t Euroopa Arengufondi geograafiliste programmide ja arengukoostöö rahastamisvahendi teemaprogrammide) vahel.

25. aprillil 2018 kontrollis mõjuhinnangut õiguskontrollikomitee, kellelt saadi märkustega positiivne arvamus³⁸ eeldusel, et hinnangut kohandatakse eesmärgiga võtta arvesse õiguskontrollikomitee soovitusi teatavate aspektide kohta. Seetõttu muudeti hinnangut, et:

- anda rohkem teavet uue rahastamisvahendi juhtimisstruktuuri, sealhulgas otsustamismenetluste kohta;
- selgitada täiendavalt mitut rahastamisküsimust, sealhulgas rahastamise baasstsenaariumi, piirkondade ja teemavaldkondade eraldamist ning liikmesriikide poolt Euroopa Arengufondi sissemaksete tegemise põhimõtet; ning
- täpsustada, kuidas hakkavad toimima tulevased järelevalve- ja hindamissüsteemid.

Õiguskontrollikomitee arvamust ja sellega seoses mõjuhinnangus tehtud muudatusi kirjeldatakse täpsemalt mõjuhinnangu 1. lisas.

• **Lihtsustamine**

Komisjoni üks prioriteete seoses mitmeaastase finantsraamistikuga on regulatiivse keskkonna lihtsustamine.

Mitme rahastamisvahendi koondamine ühte laiaulatuslikku vahendisse annab võimaluse ratsionaliseerida rahastamisvahendite juhtimis- ja järelevalvesüsteeme ning seeläbi vähendada ELi institutsioonide ja liikmesriikide halduskoormust. Mitmele programmitööprotsessile keskendumise asemel oleksid arutelud rohkem suunatud poliitilistele eesmärkidele ja välispartnerite kaasamisele. Lisaks auditeeritakse liidu eri programmide kumulatiivse rahastuse saanud meetmeid ainult ühe auditi raames, mis hõlmab kõiki asjaomaseid programme ja nende puhul kohaldatavaid eeskirju.

Lihtsustamine ei tähenda kontrolli või aruandekohusluse vähenemist. Institutsioonidevaheline tasakaal säilib täielikult. Euroopa Parlamendi eelarve- ja kontrollivolitused laienevad, kui praegu Euroopa Arengufondist rahastatav tegevus lülitatakse ELi eelarvesse.

Mis puudutab eeskirjade ühtlustamist, siis ühise rakendusmääruse sätete kasutamine tagab uue rahastamisvahendi jaoks sidusa põhimõtete kogumi, mis hõlmab rahastamisvahendi kõiki komponente ning hõlbustab sellest arusaamist partnerite ja rakendajate jaoks.

• **Põhiõigused**

EL rajaneb kindlale eesmärgile edendada ja kaitsta põhiõigusi, inimõigusi, demokraatiat ja õigusriigi põhimõtet. Ta toetab aktiivselt neid õigusi ja põhimõtteid oma piirides, ent ka suhetes kolmandate riikidega.

³⁸ Täidetakse hiljem

Käesoleva määrusega asendatakse olemasolev demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahend ning toetatakse sekkumismeetmeid kolmandates riikides inimõiguste, põhivabaduste ja demokraatia valdkonnas. Ettepaneku eesmärk on ka toetada kodanikuühiskonda kui poliitiliste reformide ja inimõiguste kaitse tõhusat edendajat.

4. MÕJU EELARVELE

Oma 2. mai 2018. aasta teatises³⁹ tegi komisjon ettepaneku eraldada naabruspoliitika, arengu ja rahvusvahelise koostöö rahastamisvahendi jaoks aastateks 2021–2027 89 200 000 000 eurot (jooksevhindades).

5. MUU TEAVE

- **Kavandatava määruse panus liidu eesmärki võidelda kliimamuutustega**

Pariisi kliimakokkuleppes võetud kohustuste ja ÜRO säästva arengu eesmärkide raames peaks käesolev määrus aitama kaasa kliimameetmete arvessevõtmisele liidu poliitikavaldkondades. Kliimamuutustega võitlemine on maailma üks suurimaid väljakutseid, mille lahendamiseks on kiireloomuliselt vaja nii riiklikke kui ka rahvusvahelisi sekkumismeetmeid. Sellega seoses on liit seadnud endale eesmärgi eraldada vähemalt 25 % oma eelarvest kliimamuutustega võitlemiseks. Selle eesmärgi täitmisele kaasaaitamiseks suunatakse käesoleva määruse kohaste meetmetega eeldatavalt 25 % kogu rahastamispaketist kliimakaitse eesmärkide saavutamisele.

- **Rakenduskavad ning järelevalve, hindamise ja aruandluse kord**

Komisjon teostab oma meetmete üle regulaarselt järelevalvet ja vaatab läbi tulemuste saavutamisel tehtud edusammud. Komisjon viib läbi vahe- ja lõpliku hindamise vastavalt 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelise kokkuleppe⁴⁰ punktidele 22 ja 23, milles kolm institutsiooni on kinnitanud, et olemasolevate õigusaktide ja poliitika hindamine peaks moodustama aluse võimalike edasiste meetmete mõju hindamiseks. Hinnatakse rahastamisvahendi mõju kohapeal, võttes aluseks asjakohased näitajad ja analüüsi selle kohta, mil määral saab vahendit pidada asjakohaseks, tõhusaks ja tulemuslikuks, piisavat Euroopa lisaväärtust pakkuvaks ja sidusaks muude ELi poliitikavaldkondadega. Hindamisel võetakse arvesse saadud õppetunde, et selgitada välja võimalikud probleemid või siis võimalused meetmete või nende tulemuste parandamiseks ning nende mõju maksimeerimiseks.

Hindamise järeldused koos tähelepanekutega edastatakse Euroopa Parlamendile ja nõukogule.

Edusamme jälgitakse näitajate alusel, mis on kooskõlas ettepaneku eesmärkidega. Alates 2022. aastast esitab komisjon Euroopa Parlamendile ja nõukogule aastaaruande määruse eesmärkide saavutamise kohta.

Hindamised toimuvad piisavalt aegsasti, et nende tulemusi saaks kasutada otsustamisprotsessis. Naabruspoliitika, arengu ja rahvusvahelise koostöö rahastamisvahendit tuleks hinnata niipea, kui selle toimimise kohta on olemas piisavalt teavet.

³⁹ COM (2018) 321, 2.5.2018.

⁴⁰ Euroopa Parlamendi, Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Komisjoni vahel 13. aprillil 2016 sõlmitud institutsioonidevaheline parema õigusloome kokkulepe (ELT L 123, 12.5.2016, lk 1–14).

- **Geograafiline kohaldamisala ja kolmandate riikide osalemine**

Kavandatava määruse geograafiline kohaldamisala hõlmab kogu maailma. Seega võivad mitmesugused osalejad liikmesriikidest ja väljastpoolt liitu saada juurdepääsu määruse kohastele rahalistele vahenditele ja/või partneriteks rahaliste vahendite rakendamisel.

Mis puudutab väljaspool liitu asuvaid rahaliste vahendite saajaid, siis on liidu rahastamiseks abikõlblikud arenguriikide ja -territooriumide üksused kui käesoleva määruse peamised kasusaajad. Muud kolmandad riigid võivad samuti olla abikõlblikud, kui nad vastavad ettepaneku artiklis 24 sätestatud tingimustele, mis on kooskõlas abi tõhusust puudutavate liidu rahvusvaheliste kohustustega, eelkõige OECD soovitusega abi lahtisidumise kohta⁴¹ ja 2016. aastal Nairobi kõrgetasemelisel foorumil võetud kohustustega. Artiklis 24 on sätestatud, et üldreegli kohaselt võivad arenenud kolmandate riikide üksused saada käesoleva määruse alusel rahalisi vahendeid üksnes vastavate riikide arenguabile vastastikuse juurdepääsu alusel, mis on kinnitatud komisjoni otsusega. Stabiilsuse ja rahu ning inimõiguste ja demokraatia programmides ning kiirreageerimismeetmetes võivad osaleda kõikide riikide üksused, kuna liit on huvitatud võimalikult laialdasest osalusest, arvestades meetmete ülemaailmset ulatust, keerulist olukorda, milles abi antakse, ja vajadust kiiresti tegutseda. Osaleda võivad ka rahvusvahelised organisatsioonid.

Mis puudutab väljaspool liitu asuvate partnerite valikut, siis võib komisjon otsustada teha rahvusvaheliste organisatsioonidega, partnerriikidega või muude kolmandate riikide üksustega eelarve kaudse täitmise korras koostööd konkreetse meetme rakendamiseks, kui see on liidu ja meetme eesmärkide saavutamise huvides ning järgides finantsmääruses sätestatud eeskirju ja tingimusi. Selline valik eeldab komisjoni otsust. Lisaks sellele võivad liikmesriigid ja kolmandad riigid osaleda välistegevuse tagatise rahastamisel, mistõttu võivad nende riikide üksused saada tagatise rakendamisel potentsiaalselt abikõlblikeks osapoolteks. Kolmandate riikide puhul, kes ei ole Euroopa Majanduspiirkonna lepingu osalised, vajab nimetatud rahastamine komisjoni eelnevat heakskiitu. Rahastamise tingimused tuleks sätestada komisjoni ja kolmanda riigi vahelises lepingus.

- **Ettepaneku sätete üksikasjalik selgitus**

I JAOTIS. ÜLDSÄTTED

Reguleerimisese — artiklis 1 määratletakse määrusega loodav rahastamisvahend, mis on üks ELi välistegevuse programmidest.

Mõisted — artikkel 2 sisaldab määruses kasutatavate põhimõistete määratlusi.

Eesmärgid — artiklis 3 esitatakse üldeesmärk, mida kohaldatakse rahastamisvahendi kõikide sammaste suhtes, ja erieesmärgid.

Kohaldamisala ja ülesehitus — artiklis 4 kirjeldatakse rahastamisvahendi erinevaid komponente, milleks on geograafiline komponent, temaatiline komponent ja kiirreageerimiskomponent. Selles artiklis sätestatakse ka iga komponendi geograafiline ja sisuline ulatus ning selgitatakse komponentide vahelist seost.

⁴¹ OECD arenguabi komitee 12. augusti 2014. aasta muudetud soovitus ametliku arenguabi lahtisidumiseks vähim arenenud riikide ja suure võlakoormusega vaeste riikide puhul (DCD/DAC(2014)37/FINAL).

Geograafiline komponent hõlmab Euroopa naabruse, Sahara-taguse Aafrika, Aasia ja Vaikse ookeani piirkonna ning Ameerika ja Kariibi piirkonna geograafilisi programme. Naabruspiirkonna riigid on loetletud I lisas; see loetelu on aluseks piirnevate alade riikide määratlemisel. Teised riigid kuuluvad standardsetesse geograafilistesse piirkondadesse. Geograafiliste programmide sisuline ulatus, s.t koostöövaldkonnad, on esitatud II lisas.

Temaatiline komponent keskendub ülemaailmsetele väljakutsetele, eelkõige teemaprogrammide kaudu, mis on pühendatud inimõigustele ja demokraatiale, kodanikuühiskonna organisatsioonidele, stabiilsusele ja rahule ning ülemaailmsetele väljakutsetele ning hõlmavad selliseid küsimusi nagu tervishoid, haridus ja koolitus, naised ja lapsed, inimväärne töö ja sotsiaalkaitse, kultuur, ränne, keskkond ja kliimamuutused, säästev energia, säästev ja kaasav majanduskasv, erasektor ja kohalikud omavalitsused. Need programmid täiendavad geograafilisi programme ja on ülemaailmse ulatusega. Teemaprogrammide sisuline ulatus, s.t sekkumisvaldkonnad, on esitatud III lisas.

Kiirreageerimiskomponent on pühendatud kiire reageerimise suutlikkusele kriisiohjamisel, konfliktide ennetamisel ja rahu tagamisel; vastupanuvõime tugevdamisele ning humanitaar- ja arengumeetmete sidumisele ning välispoliitiliste meetmete vajadustele ja prioriteetidele. Ka see komponent on ülemaailmse ulatusega. Sekkumisvaldkonnad on määratletud IV lisas. See komponent ei eelda programmitööd; rakendamine toimub erakorraliste abimeetmete, tegevuskavade ja üksikmeetmete otsese vastuvõtmise vormis.

Sidusus, kooskõla ja vastastikune täiendavus — artiklis 5 selgitatakse kõnealuse rahastamisvahendi ja muude välistegevuse rahastamisvahendite vahelist seost ning kõnealuse rahastamisvahendi seoseid ja kooskõla ELi-siseste programmidega.

Eelarve — artiklis 6 esitatakse rahastamisvahendi kogu rahastamispakett ning selle üksikasjalik jaotus geograafiliste programmide, teemaprogrammide ja kiirreageerimismeetmete lõikes. Samuti viidatakse „tekkivate probleemide ja prioriteetide puhvrile“, mis võib artiklis osutatud summasid suurendada.

Poliitikaraamistik — artiklis 7 esitatakse rahastamisvahendi rakendamise üldine poliitikaraamistik. Rahastamisvahendi rakendamise poliitika aluseks on olemasolevad lepingud, strategiad, järeldused, resolutsioonid ja muud samalaadsed dokumendid.

Üldpõhimõtted — artiklis 8 loetletakse kogu rahastamisvahendi suhtes kohaldatavad põhimõtted, nagu demokraatia, õigusriigi põhimõte ning inimõiguste ja põhivabaduste austamine, õigustepõhine lähenemisviis, koostöö, dialoog, partnerlus, arengu tulemuslikkus, kliimamuutuste, keskkonnakaitse ja soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamine. Artiklis rõhutatakse ka vajadust teha liikmesriikidega koostööd. Lisatud on kohustus vahetada regulaarselt teavet Euroopa Parlamendiga, mis võimaldab komisjonil ja Euroopa Parlamendil pidada korrapäraselt arutelusid poliitika ja rahastamisvahendi rakendamise üle.

Sõjaliste osalejate suutlikkuse suurendamine arengu ning arenguks vajaliku julgeoleku toetamisel

— artikli 9 eesmärk on eristada julgeolekuga seotud tegevust, mida võib kõnealusest rahastamisvahendist toetada, tegevusest, mida ei saa ELi eelarvest rahastada.

II JAOTIS – RAHASTAMISVAHENDI RAKENDAMINE

II jaotis koosneb peatükkidest, mis käsitlevad rahastamisvahendi rakendamist, sealhulgas mitmeaastast programmitööd.

I peatükk —programmitöö (artiklid 10–15) — hõlmab mitmesuguseid mitmeaastast programmitööd käsitlevaid sätteid, eelkõige üldist lähenemisviisi, geograafiliste programmide eripõhimõtteid, nii geograafiliste programmide kui ka teemaprogrammide programmdokumentide sisu ja nende vastuvõtmise korda. Artiklis 15 sätestatakse tekkivate probleemide ja prioriteetide puhvri kasutamine.

II peatükk — naabruspiirkonda käsitlevad erisätted (artiklid 16–18) sisaldavad erieeskirju naabruspiirkonna kohta, mis puudutavad eelkõige jaotuskriteeriume, tulemuspõhist lähenemisviisi ja piiriülest koostööd.

III peatükk — tegevuskavad, meetmed ja rakendusmeetodid (artiklid 19–25) — sisaldab sätteid, mis täiendavad finantsmäärust, arvestades välistegevuse eripära. Artikkel 25 sisaldab EAFi paindlikkuse ülekandmiseks vajalikke sätteid.

IV peatükk — EFSD+ eelarvelised tagatised ja finantsabi kolmandatele riikidele (artiklid 26–30) — ühendab ja asendab kehtivad sätted Euroopa Kestliku Arengu Fondi, EIP välislaenude andmise volituse ja välistegevuse tagatisfondi kohta.

V peatükk — järelevalve, aruandlus ja hindamine (artiklid 31–32) — sisaldab sätteid välistegevuse järelevalves ja hindamisel kasutatavate näitajate ja tulemuste raamistike kohta ning aastaaruande, vahe- ja lõpphindamisaruannete kohta.

III JAOTIS — LÕPPSÄTTED

III jaotis (artiklid 33–41) järgib suures osas sisepoliitikaprogrammide sätteid institutsionaalsete küsimuste, teavitamise, teabevahetuse ja avalikustamise, kehtetuks tunnistamise ja jõustumise kohta. Lisatud on nähtavusega seotud erand, Euroopa Liidu välisteenistust puudutav klausel ja määrusega hõlmamata riigi või territooriumi osalemist käsitlevad sätted.

Selle jaotise artikkel 34 käsitleb volituste delegeerimist seoses eraldiste määraga (artikli 26 lõikes 3 sätestatud volituste delegeerimine), II, III ja IV lisas sätestatud koostöö- ja sekkumisvaldkondadega (artikli 4 lõikes 6 sätestatud volituste delegeerimine), V ja VI lisas sätestatud Euroopa Kestliku Arengu Fondi+ tegevuse prioriteetsete valdkondade ja fondi juhtimisega (artikli 27 lõikes 9 sätestatud volituste delegeerimine), VII lisas sätestatud näitajatega ning järelevalve- ja hindamisraamistiku loomisega (artikli 31 lõikes 9 sätestatud volituste delegeerimine).

Veel üks sisuline küsimus puudutab komiteemenetlust: artikliga 35 luuakse määruse (EL) nr 182/2011 kohane naabruspoliitika, arengu ja rahvusvahelise koostöö komitee. See komitee vastutab arvamuse avaldamise eest mitmeaastaste programmdokumentide ja iga-aastaste tööprogrammide kohta (tegevuskavad ja meetmed).

Ettepanekul on järgmised seitse lisa:

- I lisa. Naabruspiirkonna riikide ja territooriumide loetelu
- II lisa. Geograafiliste programmide koostöövaldkonnad
- III lisa. Teemaprogrammide sekkumisvaldkonnad
- IV lisa. Kiirreageerimismeetmete sekkumisvaldkonnad
- V lisa. Euroopa Kestliku Arengu Fondi+ tegevuse prioriteetsed valdkonnad
- VI lisa. Euroopa Kestliku Arengu Fondi+ juhtimine

- VII lisa. Võtmetähtsusega tulemuslikkuse põhinäitajate loetelu

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS,

millega luuakse naabruspoliitika, arengu- ja rahvusvahelise koostöö rahastamisvahend

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikleid 209 ja 212 ning artikli 322 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust⁴²,

võttes arvesse Regioonide Komitee arvamust⁴³,

võttes arvesse kontrollikoja arvamust⁴⁴,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt

ning arvestades järgmist:

- (1) Programmi „Naabruspoliitika, arengu- ja rahvusvahelise koostöö rahastamisvahend“ (edaspidi „rahastamisvahend“) üldeesmärk peaks olema kaitsta ja edendada kogu maailmas liidu väärtusi ja huve, et ellu viia liidu välistegevuse eesmärgi ja põhimõtteid, nagu on sätestatud Euroopa Liidu lepingu artikli 3 lõikes 5 ning artiklites 8 ja 21.
- (2) Euroopa Liidu lepingu artikli 21 kohaselt taotleb liit kooskõla oma välistegevuse eri valdkondade vahel, samuti nende ja muude poliitikavaldkondade vahel ning taotleb koostöö kõrget astet kõikides rahvusvaheliste suhete valdkondades. Käesoleva määrusega tekib võimalus võtta mitmesuguseid meetmeid, millest peaks olema abi selles aluslepingu artiklis nimetatud eesmärkide saavutamisel.
- (3) Euroopa Liidu lepingu artikli 8 kohaselt arendab liit naabruses asuvate riikidega privilegeeritud suhteid, mille eesmärk on luua heaolu ja heanaaberlikkuse ala, mis rajaneb liidu väärtustel ja mida iseloomustavad koostööl põhinevad tihedad rahumeelsed suhted. Käesolev määrus peaks selle eesmärgi saavutamisele kaasa aitama.
- (4) Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 208 on sätestatud, et liidu arengukoostöö poliitika põhieesmärk on vaesuse vähendamine ja pikemas perspektiivis selle kaotamine. Liidu arengukoostöö poliitika aitab kaasa ka liidu välistegevuse, eriti Euroopa Liidu lepingu artikli 21 lõike 2 punktis d sätestatud eesmärkidele – toetada

⁴² ELT C , , lk .

⁴³ ELT C , , lk .

⁴⁴ Täidetakse hiljem

arengumaade säästvat majanduslikku, sotsiaalsed ja keskkonnavalast arengut, seades esmaseks eesmärgiks vaesuse kaotamise.

- (5) Liit tagab poliitikavaldkondade arengukoostöö sidususe kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliga 208. Liit peaks arengukoostöö eesmäärke arvestama tõenäoliselt arengumaid mõjutavates poliitikavaldkondades, mis on otsustava tähtsusega 2015. aasta septembris ÜROs⁴⁵ vastu võetud kestliku arengu tegevuskavas aastani 2030 (edaspidi „tegevuskava 2030“) kindlaks määratud kestliku arengu eesmärkide saavutamise strateegia jaoks. Tegevuskavas 2030 sisalduva poliitikavaldkondade kestliku arengu sidususe tagamine eeldab, et kõigil tasanditel – s.t riiklikul, liidu, muude riikide ja ülemaailmsel tasandil – tuleb arvesse võtta kõigi poliitikavaldkondade mõju kestlikule arengule.
- (6) Rahastamisvahendiga toetatakse nende eesmärkide ja välistegevuste meetmete elluviimist ning tuginetakse varasemale tegevusele, mida toetati määrusega (EL) 233/2014,⁴⁶ 11. Euroopa Arengufondi sisekokkuleppega⁴⁷ ja rakendusmäärusega,⁴⁸ määrusega (EL) nr 232/2014,⁴⁹ määrusega (EL) nr 230/2014,⁵⁰ määrusega (EL) nr 235/2014,⁵¹ määrusega (EL) nr 234/2014,⁵² määrusega (Euratom) nr 237/2014,⁵³ määrusega (EL) nr 236/2014,⁵⁴ otsusega nr 466/2014/EL; määrusega (EÜ, Euratom) nr 480/2009⁵⁵ ja määrusega (EL) 2017/1601⁵⁶.
- (7) Meetmete üleilme eesmärk on toetada reeglitel põhinevat maailmakorda, mille juhtpõhimõtteks on mitmepoolsus ja mille keskmes on Ühendatud Rahvaste Organisatsioon. Tegevuskava 2030 on ühes Pariisi kliimakokkuleppe⁵⁷ ja Addis Abeba tegevuskavaga⁵⁸ rahvusvahelise kogukonna vastus kestliku arengu suhtes üleilmses plaanis esinevatele probleemidele ja suundumustele. Tegevuskava 2030, mille tuuma

⁴⁵ „Muudame oma maailma: Säästva arengu tegevuskava aastani 2030“, mis võeti vastu ÜRO säästva arengu tippkohtumisel 25. septembril 2015 (A/RES/70/1).

⁴⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. märtsi 2014. aasta määrus (EL) nr 233/2014, millega luuakse arengukoostöö rahastamisvahend aastateks 2014–2020 (ELT L 77, 15.3.2014, lk 44).

⁴⁷ Sisekokkulepe nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate vahel Euroopa Liidu abi rahastamise kohta mitmeaastase finantsraamistiku (2014–2020) alusel vastavalt AKV–ELi partnerluslepingule ning finantsabi eraldamise kohta nendele ülemeremaadele ja -territooriumidele, mille suhtes kohaldatakse Euroopa Liidu toimimise lepingu neljandat osa (ELT L 210, 6.8.2013, lk 1).
⁴⁸ Nõukogu 2. märtsi 2015. aasta määrus (EL) 2015/322 11. Euroopa Arengufondi rakendamise kohta (ELT L 58, 3.3.2015, lk 1).

⁴⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. märtsi 2014. aasta määrus (EL) nr 232/2014, millega luuakse Euroopa naabruspoliitika rahastamisvahend (ELT L 77, 15.3.2014, lk 27).

⁵⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. märtsi 2014. aasta määrus (EL) nr 230/2014, millega luuakse stabiilsuse ja rahu edendamise rahastamisvahend (ELT L 77, 15.3.2014, lk 1).

⁵¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. märtsi 2014. aasta määrus (EL) nr 235/2014, millega luuakse rahastamisvahend demokraatia ja inimõiguste jaoks kogu maailmas (ELT L 77, 15.3.2014, lk 85).

⁵² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. märtsi 2014. aasta määrus (EL) nr 234/2014, millega luuakse partnerluse rahastamisvahend koostööks kolmandate riikidega (ELT L 77, 15.3.2014, lk 77).

⁵³ Nõukogu 13. detsembri 2013. aasta määrus (Euratom) nr 237/2014, millega luuakse tuumaohutusalase koostöö rahastamisvahend (ELT L 77, 15.3.2014, lk 109).

⁵⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 236/2014, milles sätestatakse liidu välistegevuse rahastamisvahendite rakendamise ühised eeskirjad ja menetlused (ELT L 77, 15.3.2014, lk 95).

⁵⁵ Nõukogu 25. mai 2009. aasta määrus (EÜ, Euratom) nr 480/2009 välistegevuse tagatisfondi asutamise kohta (ELT L 145, 10.6.2009, lk 10).

⁵⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. septembri 2017. aasta määrus (EL) 2017/1601, millega luuakse Euroopa Kestliku Arengu Fond (EFSD), EFSD tagatis ja EFSD tagatisfond.

⁵⁷ Allkirjastatud New Yorgis 22. aprillil 2016.

⁵⁸ „Arengu rahastamise kolmanda rahvusvahelise konverentsi Addis Abeba tegevuskava“, mis võeti vastu 16. juunil 2015 ja mille ÜRO Peaassamblee kiitis heaks 27. juulil 2015 (A/RES/69/313).

moodustavad kestliku arengu eesmärgid, on pöördeline raamistik, millega kaotada kogu maailmas vaesus ja saavutada kestlik areng. See on universaalse haardega, võimaldades liidul, liikmesriikidel ja partneritel kohaldada meetmete elluviimisel põhjalikku ühist raamistikku. Selles leitakse tasakaal kestliku arengu majandusliku, sotsiaalse ja keskkonnavalase mõõtme vahel, kasutades ära eesmärkide ja sihtide olulisi omavahelisi seoseid. Tegevuskavaga 2030 ei jäeta kedagi kõrvale. Tegevuskava 2030 rakendamist koordineeritakse kooskõlas liidu võetud muude rahvusvaheliste kohustustega. Käesoleva määruse alusel rakendatavate meetmete puhul tuleks pöörata eritählepanu kestliku arengu eesmärkide seostele ja integreeritud meetmetele, millega saab hüvesid võimendada ja täita sidusalt mitut eesmärki.

- (8) Käesoleva määruse rakendamisel tuleks juhendada 19. juunil 2016 tutvustatud Euroopa Liidu üldises välis- ja julgeolekupoliitika strateegias („üldine strateegia“)⁵⁹ nimetatud viiest prioriteedist, mis väljendavad liidu visiooni, ning raamistikust, mille alusel viia teistega partnerluses ellu ühtset ja vastutustundlikku välistegevust, et edendada liidu väärtusi ja huve. Liit peaks tugevdama partnerlusi, edendama poliitikadialoogi ja üleilmsete probleemide lahendamiseks ühiselt tegutsemist. Võetavate meetmetega tuleks igakülgset toetada liidu väärtusi ja huve, sealhulgas rahu säilitamist, konfliktide ennetamist, rahvusvahelise julgeoleku tugevdamist, võitlust ebaseadusliku rände algpõhjustega ning nende rahvaste, riikide ja piirkondade abistamist, mida tabavad loodusõnnetused või inimtegevusest tingitud õnnetused, kaubanduspoliitika toetamist, majandusdiplomaatiat ja majanduskoostööd, digilahenduste ja -tehnoloogia edendamist ning liidu poliitika rahvusvahelise mõõtme soodustamist. Oma huvide edendamisel peaks liit ise järgima ja üldisemalt edendama kõrgeid sotsiaal- ja keskkonnastandardeid, õigusriigi põhimõtet, rahvusvahelist õigust ja inimõigusi.
- (9) 7. juuni 2017 allakirjutatud uue Euroopa arengukonsensusega⁶⁰ loodi liidule ja liikmesriikidele arengukoostöö ühise lähenemisviisi raamistik, mida järgida tegevuskava 2030 ja Addis Abeba tegevuskava elluviimisel. Arengukoostöö poliitika tähtsaimad eesmärgid on vaesuse kaotamine, diskrimineerimise ja ebavõrdsuse vähendamine, mitte kellegi kõrvalejätmine ning vastupanuvõime tugevdamine.
- (10) Selleks et rakendada tegevuskavaga 2030, üldise strateegiaga ja arengukonsensusega kehtestatud uut rahvusvahelist raamistikku, tuleks käesoleva määrusega püüelda liidu välistegevuses sidususe suurendamise ja tulemuslikkuse tagamise poole, koondades lihtsustatud rahastamisvahendi kaudu jõupingutusi erinevate välistegevuse meetmete rakendamise parandamiseks.
- (11) Kooskõlas üldise strateegia ja Sendai katastroofiohu vähendamise raamistikuga (2015–2030), mis võeti vastu 18. märtsil 2015,⁶¹ tuleks arvesse võtta vajadust rakendada kriisidele reageerimise ja kriiside ohjeldamise asemel struktuursemat pikaajalist lähenemisviisi, mis oleks tulemuslikum ebakindlates oludes, loodusõnnetuste ja inimtegevusest põhjustatud õnnetuste ning pikka aega kestnud kriiside korral. Riskide vähendamine, ennetamine ja leevendamine ning riskideks

⁵⁹ „Ühtne visioon, ühine tegevus: tugevam Euroopa. Euroopa Liidu üldine välis- ja julgeolekupoliitika strateegia“, juuni 2016.

⁶⁰ Nõukogu ja nõukogu kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate, Euroopa Parlamendi ja Euroopa Komisjoni ühisavaldus „Euroopa uus arengukonsensus „Meie maailm, meie väärikus, meie tulevik““, 8. juuni 2017.

⁶¹ „Sendai katastroofiohu vähendamise raamistik“, mis võeti vastu 18. märtsil 2015 ja mille ÜRO Peaassamblee kiitis heaks 3. juuni 2015 (A/RES/69/283).

valmisolek eeldab suuremat konkreetsust ja kollektiivseid lahendusi; lisaks on vaja veel enam panustada kiirele reageerimisele ja püsivale taastumisele. Seepärast peaks käesolev määrus aitama kiirreageerimistegevuse abil tugevdada vastupanuvõimet ning ühendada humanitaarabi ja arengumeetmed.

- (12) Kooskõlas arengu tõhususe vallas 2011. aastal Busanis vastu võetud rahvusvaheliste kohustustega, mida kinnitati Nairobi 2016. aastal toimunud kõrgetasemelisel kohtumisel ja hiljem ka arengukokkuleppes, tuleks liidu arengukoostöös kohaldada arengu tõhususe põhimõtteid, nimelt arengumaade isevastutust arenguprioriteetide suhtes, tulemustele orienteeritust, kaasavaid arengupartnerlusi, samuti läbipaistvust ja aruandluskohustust.
- (13) Kestliku arengu eesmärkide kohaselt tuleks käesoleva määrusega aidata kaasa tugevamale järelevalvele ja aruandlusele, mis tulemustele orienteeritult hõlmaks väljundid, tagajärjed ja mõju liidu välistegevusega seotud rahalist abi saavates partnerriikides. Konkreetselt tuleks, nagu arengukokkuleppes kokku lepitud, käesoleva määruse alusel võetavate meetmetega panustada 20 % käesoleva määruse alusel rahastatavast ametlikust arenguabist sotsiaalsele kaasatusele ja inimarengule, sealhulgas soolisele võrdõiguslikkusele ja naiste mõjuvõimu suurendamisele.
- (14) Kui see on võimalik ja asjakohane, tuleks liidu välistegevuse tulemuste jälgimiseks ja hindamiseks kasutada eelnevalt kindlaks määratud läbipaistvaid, riigipõhiseid ja mõõdetavaid näitajaid, mida on kohandatud asjaomase rahastamisvahendi eripäradele ja eesmärkidele ning eelistatult partnerriigi tulemusraamistiku alusel.
- (15) Määrus peaks toetama liidu ühist eesmärki – saavutada tegevuskava 2030 kestuse jooksul, et ametlik arenguabi moodustaks 0,7 % kogurahvatulust. Seda silmas pidades peaks vähemalt 92 % käesoleva määruse alusel antavast rahastusest minema meetmetele, mis on kavandatud selliselt, et need vastavad Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni arenguabi komitee kehtestatud ametliku arenguabi kriteeriumidele.
- (16) Selleks et tagada ressursid seal, kus neid kõige enam vajatakse, eelkõige vähim arenenud riikides ja ebakindlates või konfliktiolukorras riikides, peaks käesolev määrus toetama ühist eesmärki saavutada vähim arenenud riikide suhtes tegevuskava 2030 kestuse jooksul ametlik arenguabi, mis moodustab 0,20 % liidu kogurahvatulust.
- (17) Käesolev määrus peaks kajastama vajadust keskenduda strateegilistele prioriteetidele nii geograafiliselt – Euroopa naabruses ja Aafrikas, samuti haavatavates ja enim abi vajavates riikides – kui ka temaatiliselt – julgeoleku, rände, kliimamuutuste ja inimõiguste valdkonnas.
- (18) Käesoleva määrusega tuleks toetada 2015. aastal läbivaadatud Euroopa naabruspoliitika ja piirkondliku koostöö raamistike rakendamist, sealhulgas piiriülese koostöö ning makropiirkondlike ja vesistute strateegiate ja poliitika välisaspektide rakendamist. Kõnealused algatused loovad poliitilise raamistiku suhete tugevdamisel partnerriikidega ja partnerriikide endi vahel, tuginedes vastastikuse aruandluskohustuse, jagatud isevastutuse ja ühise vastutustunde põhimõtetele.
- (19) 2015. aastal läbivaadatud Euroopa naabruspoliitika⁶² eesmärk on liidu peamiste poliitiliste prioriteetide raames stabiliseerida naaberriike ja tugevdada vastupanuvõimet, hoogustades selleks eelkõige majanduse arengut. Selle eesmärgi

⁶²

Ühisteatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa naabruspoliitika ülevaade“, 18. november 2015.

saavutamiseks on läbivaadatud Euroopa naabruspoliitikas kindlaks määratud neli prioriteetset valdkonda: hea valitsemistava, demokraatia, õigusriik ja inimõigused, sealhulgas eriti olulisena kodanikuühiskonna suurem kaasamine; majanduse areng; julgeolek; ränne ja liikuvus, sealhulgas võitlus ebaseadusliku rände ja sundrände algpõhjustega. Euroopa naabruspoliitikat iseloomustab eristamine ja ühise isevastutuse suurendamine, sest arvestatakse erinevaid kaasamistasemeid ja iga riigi huvisid seoses tema ja liidu partnerluse laadi ja põhivaldkondadega.

- (20) Käesoleva määrusega tuleks toetada Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna (edaspidi „AKV“) riikide rühma kuuluvate riikidega ajakohastatud assotsieerimislepingu rakendamist ning võimaldada ELil ja tema AKV riikide rühma partneritel partnerlussuhteid üleilmsete probleemide lahendamiseks veelgi süvendada. Eelkõige tuleks käesoleva määrusega toetada Aafrika ja ELi ühisstrateegia raames ELi ja Aafrika Liidu vahel alustatud koostöö jätkamist ning panustada AKV–ELi 2020. aasta järgsele lepingule, sealhulgas Aafrika suhtes mandriviisilise lähenemise rakendamisega.
- (21) Liit peaks otsima võimalusi olemasolevate vahendite kõige tõhusamaks kasutamiseks, et saavutada välistegevuses optimaalne mõju. See tuleks saavutada liidu välistegevuse rahastamisvahendite, sealhulgas eelkõige ühinemiseelse abi rahastamisvahendi (IPA III)⁶³, humanitaarabi rahastamisvahendi⁶⁴, ülemeremaade ja -territooriumide otsuse⁶⁵, Euratomi asutamislepingu alusel naabruspoliitika, arengu- ja rahvusvahelise koostöö rahastamisvahendit täiendava Euroopa tuumaohutuse rahastamisvahendi⁶⁶, ühise välis- ja julgeolekupoliitika ning hiljuti välja pakutud ja väljaspool ELi eelarvet rahastatava Euroopa rahutagamisrahastu⁶⁷ sidususe ja täiendavusega, samuti liidu muude poliitikameetmete ja programmide suhtes koostoime tagamisega. See hõlmab vajaduse korral ka sidusust ja täiendavust makromajandusliku finantsabiga. Ühise eesmärgi saavutamiseks rakendatavate kombineeritud sekkumiste võimalikult suure mõju huvides peaks käesolev määrus võimaldama kombineerida rahastamist liidu muude programmidega, tingimusel et need ei kata samu kulusid.
- (22) Käesoleva määruse rahastamispaketti tuleks kasutada programmi „Erasmus“ rahvusvahelisest mõõtmest tulenevate ja Erasmus määruse kohaselt rakendatavate meetmete rahastamiseks⁶⁸.
- (23) Käesoleva määruse alusel rahastatavate meetmete jaoks tuleks peamiselt kasutada geograafilisi programme, et maksimeerida liidu abi ning liidu tegevust partnerriikidele

⁶³ COM (2018) 465 final. Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse ühinemiseelse abi rahastamisvahend (IPA III).

⁶⁴ Nõukogu 20. juuni 1996. aasta määrus (EÜ) nr 1257/96 humanitaarabi kohta (EÜT L 163, 2.7.1996, lk 1).

⁶⁵ COM(2018) 461 final. Ettepanek: Nõukogu otsus ülemeremaade ja -territooriumide Euroopa Liiduga assotsieerimise kohta, sh ühelt poolt Euroopa Liidu ning teiselt poolt Gröönimaa ja Taani Kuningriigi vahelised suhted (ÜMTde assotsieerimise otsus).

⁶⁶ COM(2018) 462 final. Ettepanek: Nõukogu määrus, millega luuakse Euroopa tuumaohutuse rahastamisvahend, mis Euratomi asutamislepingu alusel täiendab naabruspoliitika, arengu- ja rahvusvahelise koostöö rahastamisvahendit.

⁶⁷ C(2018) 3800 final. Liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ettepanek nõukogule: Nõukogu otsus, millega luuakse Euroopa rahutagamisrahastu.

⁶⁸ COM (2018) 367 final. Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse liidu haridus-, kooolitus-, noorte- ja spordiprogramm „Erasmus“ ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1288/2013.

ja nende elanikele lähemale tuua. Lisaks sellisele üldisele lähenemisviisile tuleks vajaduse korral kasutada teemaprogramme ja kiirreageerimistevõimet.

- (24) Kooskõlas arengukokkuleppega peaks liit ühes liikmesriikidega parandama ühist programmitööd, et suurendada ressursside ja võimekuste koondamisega ühist mõju. Ühises programmitöös tuleks lähtuda partnerriikide kaasatusest, assigneeringutest ja isevastutusest. Liit ja selle liikmesriigid peaksid samuti aitama partnerriike vajaduse korral ühise rakendamise.
- (25) Demokraatia ja inimõiguste eesmärged, sealhulgas soolist võrdõiguslikkust ja naiste mõjuvõimu suurendamist tuleks käesoleva määruse rakendamisel muidugi läbivalt kohaldada, kuid arvestades selle ülemaailmset olemust ja meetmete sõltumatust asjaomaste kolmandate riikide valitsuste ja ametivõimude nõusolekust, peaks inimõiguste ja kodanikuühiskonna organisatsioonide edendamise teemaprogrammide kaudu antaval liidu abil olema konkreetsed täiendavad lisaeesmärgid.
- (26) Kodanikuühiskond peaks hõlmama erinevate rollide ja volitustega osalejaid, sealhulgas kõiki mitteriiklikke, mittetulunduslikke, erapooletuid ja rahumeelseid struktuure, millesse inimesed koonduvad, et töötada ühiste poliitiliste, kultuuriliste, sotsiaalsete või majanduslike eesmärkide ja ideaalide edendamise nimel. Nad võivad tegutseda kohalikul, riiklikul, piirkondlikul ja rahvusvahelisel tasandil, nende hulgas on linna- ja maapiirkonna ning ametlikke ja mitteametlikke organisatsioone.
- (27) Käesoleva määrusega kehtestatakse käesoleva rahastamisvahendi rahastamispakett, mis on iga-aastase eelarvemenetluse käigus Euroopa Parlamendi ja nõukogu peamine juhis Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni vahel 2. detsembril 2013. aastal eelarvedistsipliini, eelarvealase koostöö ning usaldusväärse finantsjuhtimise kohta sõlmitud institutsioonidevahelise kokkuleppe⁶⁹ punkti 17 tähenduses.
- (28) Kajastades kliimamuutusega toimetuleku olulisust kooskõlas liidu kohustustega Pariisi kliimaleppe rakendamise osas ning selleks et saavutada ÜRO kestliku arengu eesmärged, peaks käesolev määrus toetama liidu poliitikas kliimameetmete arvesse võtmist ja panustama üldeesmärki, et liidu eelarvekulutustest eraldataks 25 % kliimaeesmärkide saavutamise toetamiseks. Käesoleva määruse alusel rakendatavate meetmetega suunatakse eeldatavalt 25 % määruse kogu rahastamispaketist kliimakaitse eesmärkide saavutamisele. Asjakohased meetmed määratakse kindlaks käesoleva määruse rakendamise käigus ning käesoleva määruse koondtulemusi tuleks arvestada asjakohastes hindamis- ja läbivaatamismenetlustes.
- (29) Oluline on süvendada rändealast koostööd partnerriikidega, et võtta maksimumi hästi hallatud ja regulaarsest rändest ning tulemuslikult võidelda ebaseaduslikku rändega. Selline koostöö peaks aitama kaasa rahvusvahelisele kaitsele juurdepääsu tagamisele, ebaseadusliku rände algpõhjustega tegelemisele, piirihalduse parandamisele, samuti ebaseadusliku rände, rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise ja inimkaubanduse vastu võitlemise süvendamisele ning vajaduse korral tagasisaatmiste, tagasivõtmiste ja taasintegreerimise korraldamisele vastastikuse aruandluskohustuse alusel ning täites kõiki humanitaar- ja inimõigustega seotud kohustusi. Seega peaks selles valdkonnas kolmandate riikide tulemuslik koostöö liiduga olema käesoleva määruse üldpõhimõtete lahutamatu osa. Rände- ja arengukoostööpoliitika vaheline suurem sidusus on oluline tagamaks, et arenguabiga toetatakse partnerriikide poolt rände tulemuslikumat haldamist. Käesolev määrus peaks aitama kaasa rände suhtes

⁶⁹

ELT C 373, 20.12.2013, lk 1.

koordineeritud, tervikliku ja struktuurse lähenemise saavutamisele, milleks maksimeeritakse sünergiaid ja kohaldatakse vajalike hoobi.

- (30) Käesolev määrus peaks võimaldama liidul rändepoliitika täiendusena võtta veel meetmeid, et reageerida rändega seotud probleemidele, vajadustele ja võimalustele. Seda silmas pidades ja ettenägematute asjaolude puudumisel eeldatakse, et 10 % selle rahastamispaketist kasutatakse viisil, mis aitaks võidelda ebaseadusliku rände ja sundrände algpõhjustega ning toetada rände haldamist ja valitsemist, sealhulgas pagulaste kaitset ja rändajate õigusi, kui see kuulub käesoleva määruse eesmärkide hulka.
- (31) Käesoleva määruse suhtes tuleks kohaldada horisontaalseid finantseeskirju, mille Euroopa Parlament ja nõukogu on vastu võtnud Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 322 kohaselt. Need eeskirjad on sätestatud finantsmääruses ja nendega määratakse eelkõige kindlaks toetuste, hangete, auhindade, eelarve kaudse täitmise, finantsabi, eelarvetoetuste, usaldusfondide, rahastamisvahendite ja eelarveliste tagatiste kaudu eelarve koostamise ja täitmise kord, ning nähakse ette finantshalduses osalejate vastutuse kontroll. ELi toimimise lepingu artikli 322 kohaselt vastu võetud eeskirjades on käsitletud ka liidu eelarve kaitsmist juhul, kui liikmesriikides ja kolmandates riikides esineb üldisi puudusi õigusriigi toimimises, sest õigusriigi põhimõtte austamine on usaldusväärse finantsjuhtimise ja tulemusliku ELi-poolse rahastamise alus.
- (32) Käesoleva määrusega ette nähtud rahastamisliikide ja eelarve täitmise viiside valikul tuleks lähtuda nende võimest saavutada meetmete erieesmärgi ja tulemusi, võttes eelkõige arvesse kontrollidega seotud kulusid, halduskoormust ja eeldatavat nõuete täitmata jätmisega seotud riski. Muu hulgas tuleks kaaluda kindlasummalisi makseid, kindlamääralisi makseid ja ühikuhindu, samuti kuludega sidumata rahalisi vahendeid, millele on osutatud finantsmääruse artikli 125 lõikes 1.
- (33) Uus Euroopa Kestliku Arengu Fond+ (edaspidi „EFSD+“) peaks eelmise fondi (EFSD)⁷⁰ edukal eeskujul toimima ühtse rahastamispaketina, millega üleilmselt pakkuda toetuste, eelarveliste tagatiste ja rahastamisvahendite kaudu rahastamissuutlikkust. EFSD+ peaks olema välisinvesteeringute kavale toeks ja ühendama välistegevuse tagatiste alla kuuluvad segarahastamis- ja eelarveliste tagatiste toimingud, sealhulgas need, mis hõlmavad riigiriske seoses laenuhingutega, mida varem tehti välislaenu andmiseks Euroopa Investeerimispankale antud volituse raames. Talle aluslepingutega usaldatud rolli ja viimastel aastakümnetel liidu poliitika toetamisel saadud kogemusi arvestades peaks Euroopa Investeerimispank olema ka edaspidi komisjoni jaoks välistegevuse tagatise raames meetmete elluviimisel parim partner.
- (34) EFSD+ eesmärk peaks olema toetada investeerimist kui kestliku arengu eesmärkide saavutamise vahendit, millega soodustada kestlikku ja kaasavat majanduslikku ja sotsiaalset arengut ning edendada partnerriikide sotsiaal-majanduslikku vastupanuvõimet, keskendudes eelkõige vaesuse kaotamisele, jätkusuutlikule ja kaasavale majanduskasvule, inimväärsete töökohtade loomisele, majanduslikele võimalustele, oskustele ja ettevõtlusele, sotsiaalmajanduslikele sektoritele, mikro-, väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele ning ebaseadusliku rände konkreetsete sotsiaal-majanduslike algpõhjustega tegelemisele, kooskõlas asjakohaste ettenähtud

⁷⁰

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. septembri 2017. aasta määrus (EL) 2017/1601, millega luuakse Euroopa Kestliku Arengu Fond (EFSD), EFSD tagatis ja EFSD tagatisfond.

programmdokumentidega. Eritähelepanu tuleks pöörata riikidele, kus on ebastabiilne olukord või konflikt, vähim arenenud riikidele või suure võlakoormusega vaestele riikidele.

- (35) EFSD+ peaks maksimeerima rahastuse täiendavust, tegelema turutõrgete ja investeerimisolukordadega, mis ei ole optimaalsed, pakkuma uuenduslikke tooteid ja kaasama erasektori vahendeid. Erasektori kaasamisel EFSD+ kaudu toimuvasse liidu koostöösse partnerriikidega peaks olema arengule täiendav ja mõõdetav mõju, ilma et see moonutaks turgu, ning see peaks olema kulutõhus, tuginema vastastikusele aruandekohustusele ning riskide ja kulude jagamisele. EFSD+ peaks toimima ühtse kontaktpunktina, kuhu saavad rahastamisetepanekuid esitada finantseerimisasutused ja muud avaliku ja erasektori investorid, ning pakkuma erinevat laadi rahalist toetust rahastamiskõlblikele investeringutele.
- (36) Välistegevuse tagatist luues tuleks aluseks võtta olemasolev EFSD tagatis ja välistegevuse tagatisfond. Välistegevuse tagatisega tuleks toetada EFSD+ meetmeid, mis on seotud eelarveliste tagatiste, makromajandusliku finantsabi ja nõukogu otsuse 77/270/Euratom⁷¹ alusel kolmandatele riikidele antud laenudega. Kõnealuseid meetmeid tuleks toetada käesoleva määruse ja lisaks määruse (EL) nr.../... (IPA III) ja määruse (EL) nr .../... (Euroopa tuumaohutuse rahastamisvahend) kohaste assigneeringutega, millest tuleks katta ka vastavalt makromajandusliku finantsabi laenudest tulenevad eraldised ja kohustused ning Euroopa tuumaohutuse rahastamisvahendi määruse artikli 10 lõikes 2 osutatud kolmandatele riikidele antavad laenud. EFSD+ meetmete rahastamisel tuleks eelistada rahastamisprojekte, millel on suur mõju töökohtade loomisele ning mille kulude ja tulude suhe suurendab investeringute kestlikkust. Välistegevuse tagatisega toetavate meetmetega peaks vajaduse kohaselt ja kooskõlas parema õigusloome nõuetega kaasnema põhjalik keskkonna-, finants- ja sotsiaalsete aspektide eelhindamine. Välistegevuse tagatist ei tohiks kasutada oluliste avalike teenuste osutamiseks, sest sellised teenused peavad jääma valitsuse vastutada.
- (37) Selleks et võimaldada paindlikkust, suurendada atraktiivsust erasektori jaoks ja maksimeerida investeringute mõju, tuleks rahastamiskõlblike lepingupartnerite suhtes teha erand eelarve täitmise viiside kohta finantsmääruses sätestatud normidest. Sellisteks rahastamiskõlblikeks lepingupartneriteks võivad olla asutused, kellele ei ole delegeeritud avaliku ja erasektori partnerluse rakendamist, samuti partnerriigi eraõigusega reguleeritud asutused.
- (38) Välistegevuse tagatise mõju suurendamiseks peaks liikmesriikidel ja Euroopa Majanduspiirkonna lepingu pooltel olema võimalus anda toetusi sularaha või tagatisena. Tagatisena antav toetus ei tohiks ületada 50 % liidu tagatavate meetmete maksumusest. Sellest tagatisest tulenevate finantskohustuste jaoks ei tuleks ette näha eraldisi ja likviidsuspuhver tuleks saada ühisest eraldisfondist.
- (39) Välistegevusi viiakse tihti ellu väga ebastabiilses keskkonnas, kus on vaja pidevalt ja kiirelt reageerida liidu partnerite vajaduste muutumisele ning üleilmsetele probleemidele, mis on seotud inimõiguste, demokraatia ja hea valitsemistava, julgeoleku ja stabiilsuse, kliimamuutuste ja keskkonna ning ookeanidega, samuti rändekriisi ja selle algpõhjustega. Prognoositavuse põhimõtte ühitamiseks vajadusega kiirelt reageerida uute vajaduste tekkimisele tuleb kohandada programmide rahalist

⁷¹ Nõukogu 29. märtsi 1977. aasta otsus 77/270/Euratom, millega volitatakse komisjoni väljastama Euratomi laene, et aidata kaasa tuumaelektrijaamade rahastamisele (EÜT L 88, 6.4.1977, lk 9).

rakendamist. Selleks et suurendada ELi suutlikkust reageerida ettenägematutele vajadustele, tuleks Euroopa Arengufondiga saadud headele kogemustele tuginedes ette näha mittesihtotstarbelised summad, mida kasutada uute probleemide ja prioriteetide jaoks ette nähtud reservina. Nende kasutuselevõtt peaks lähtuma käesolevas määruses sätestatud korrast.

- (40) Seega tuleks käesolevas määruses küll järgida põhimõtet, et liidu eelarve kinnitatakse iga-aastaselt, kuid säilitada võimalus kohaldada finantsmääruses muude poliitikameetmete puhul juba lubatud paindlikkust, nimelt ülekandmist ühest perioodist teise ja lubatud vahendite ümberpaigutamist, et tagada liidu vahendite tõhus kasutamine nii liidu kodanike kui ka partnerriikide seisukohast ja maksimeerida seega liidu välistegevuses sekkumisteks kättesaadavaid liidu vahendeid.
- (41) Vastavalt nõukogu otsuse .../... (ÜMTd) artiklile 83 peaksid ülemeremaadel ja -territooriumidel asuvad isikud ja üksused olema käesoleva määruse alusel rahastamiskõlblikud, kui programmi eeskirjadest ja eesmärkidest või võimalikest kokkulepetest liikmesriigiga, millega vastav ülemeremaa või -territoorium on seotud, ei tulene teisiti. Lisaks tuleks ühist huvi pakkuvates valdkondades soodustada partnerriikide ja ülemeremaade ja -territooriumide, samuti Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 349 kohaste liidu äärepoolseimate piirkondade vahelist koostööd.
- (42) Partnerriikide arenguprotsessides isevastutuse ja välisabi jätkusuutlikkuse suurendamiseks peaks liit koostöö tegemisel projekti elutsükli kõikides aspektides võimaluse korral eelistama partnerriikide endi institutsioonide, süsteemide ja menetluste kasutamist.
- (43) Artiklis 19 osutatud iga-aastased või mitmeaastased tegevuskavad või meetmed on tegevusprogrammid finantsmääruse tähenduses. Iga-aastaste või mitmeaastaste tegevuskavadega on mitmesugused meetmed koondatud ühte dokumenti.
- (44) Vastavalt finantsmäärusele, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL, Euratom) nr 883/2013,⁷² nõukogu määrusele (EÜ, Euratom) nr 2988/95,⁷³ nõukogu määrusele (Euratom, EÜ) nr 2185/96⁷⁴ ja nõukogu määrusele (EL) 2017/1939⁷⁵ tuleb liidu finantshuve kaitsta tulemuslike ja proportsionaalsete meetmetega, mis hõlmavad õigusnormide rikkumise, sh pettuste ärahoidmist, avastamist, korrigeerimist ja uurimist, kaotatud, alusetult väljamakstud või ebaõigesti kasutatud summade tagasinõudmist ja vajaduse korral halduskaristuste kehtestamist. Eelkõige võib Euroopa Pettustevastane Amet (OLAF) korraldada haldusjuurdlust, sealhulgas kohapealseid kontrolle ja inspekteerimisi vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL, Euratom) nr 883/2013 ning nõukogu määruse (Euratom, EÜ) nr 2185/96 sätetele ja neis määrustes sätestatud korrast, et teha kindlaks, kas on esinenud pettust, korruptsiooni või muud liidu finantshuve kahjustavat ebaseaduslikku tegevust. Vastavalt määrusele (EL) 2017/1939 võib Euroopa Prokuratuur uurida pettusi ja muid

⁷² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. septembri 2013. aasta määrus (EL, Euratom) nr 883/2013, mis käsitleb Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) juurdlusti ning millega tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1073/1999 ja nõukogu määrus (Euratom) nr 1074/1999 (ELT L 248, 18.9.2013, lk 1).

⁷³ Nõukogu 18. detsembri 1995. aasta määrus (EÜ, Euratom) nr 2988/95 Euroopa ühenduste finantshuvide kaitse kohta (EÜT L 312, 23.12.1995, lk 1).

⁷⁴ Nõukogu 11. novembri 1996. aasta määrus (Euratom, EÜ) nr 2185/96, mis käsitleb komisjoni tehtavat kohapealset kontrolli ja inspekteerimist, et kaitsta Euroopa ühenduste finantshuve pettuste ja igasuguse muu eeskirjade eiramiste eest (EÜT L 292, 15.11.1996, lk 2).

⁷⁵ ELT L 283, 31.10.2017, lk 1.

õiguserikkumisi, mis mõjutavad liidu finantshuve, ja esitada nende kohta süüdistusi, nagu on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2017/1371.⁷⁶ Finantsmääruse kohaselt peab iga isik või üksus, kes saab liidu rahalisi vahendeid, tegema liidu finantshuvide kaitsel täielikult koostööd ja andma komisjonile, OLAFile ja Euroopa Kontrollikojale vajalikud õigused ja juurdepääsu ning tagama, et kolmandad isikud, kes on kaasatud liidu vahendite haldamisse, annaksid samaväärsed õigused. Seetõttu peaksid kolmandate riikide ja territooriumidega ja rahvusvaheliste organisatsioonidega sõlmitud kokkulepped, samuti kõik käesoleva määruse rakendamise tulemusel sõlmitavad lepingud või kokkulepped sisaldama sätteid, millega antakse komisjonile, kontrollikojale ja OLAFile sõnaselge õigus oma pädevusest lähtudes korraldada selliseid auditeid, kohapealseid kontrole ja inspeksioone ning tagatakse, et liidupoolse rahastamise rakendamisega seotud kolmandad isikud annavad samaväärsed õigused.

- (45) Selleks et tagada käesoleva määruse asjaomaste sätete ühetaolised rakendamistingimused, tuleks komisjonile anda rakendamisvolitused. Neid volitusi tuleks teostada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 182/2011⁷⁷.
- (46) Käesoleva määruse vähem oluliste osade muutmiseks või täiendamiseks peaks komisjonil olema õigus võtta kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliga 290 vastu delegeeritud õigusakte artikli 26 lõikes 3 sätestatud eraldiste määrade, II, III ja IV lisa loetletud koostöö- ja sekkumisvaldkondade, V lisa loetletud prioriteetsete EFSD+ meetmete valdkondade, VI lisa kohase EFSD+ valitsemise kohta, et vajaduse korral vaadata läbi või täiendada VII lisa nimetatud tulemusnäitajaid ning täiendada käesolevat määrust järelevalve- ja hindamisraamistikku loomist käsitlevate sätetega.
- (47) Vastavalt 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelise parema õigusloome kokkuleppe⁷⁸ punktidele 22 ja 23 on vaja käesolevat programmi hinnata konkreetsete seirenõuete kohaselt kogutud teabe alusel, vältides samal ajal ülereguleerimist ja halduskoormust, eelkõige liikmesriikides. Kui see on asjakohane, võivad need nõuded sisaldada mõõdetavaid näitajaid, mille põhjal hinnata programmi mõju kohapeal. On eriti oluline, et komisjon korraldaks oma ettevalmistava töö käigus asjakohaseid konsultatsioone, sealhulgas ekspertide tasandil, ja et kõnealused konsultatsioonid viidaks läbi kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelise parema õigusloome kokkuleppes sätestatud põhimõtetega. Eelkõige selleks, et tagada delegeeritud õigusaktide ettevalmistamises võrdne osalemine, saavad Euroopa Parlament ja nõukogu kõik dokumendid liikmesriikide ekspertidega samal ajal ning nende ekspertidel on pidev juurdepääs komisjoni eksperdirühmade koosolekutele, kus arutatakse delegeeritud õigusaktide ettevalmistamist.

⁷⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuli 2017. aasta direktiiv (EL) 2017/1371, mis käsitleb võitlust liidu finantshuve kahjustavate pettuste vastu kriminaalõiguse abil (ELT L 198, 28.7.2017, lk 29).

⁷⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrus (EL) nr 182/2011, millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisvolituste teostamise suhtes (ELT L 55, 28.2.2011, lk 13).

⁷⁸ Euroopa Parlamendi, Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Komisjoni vahel 13. aprillil 2016 sõlmitud institutsioonidevaheline parema õigusloome kokkulepe (ELT L 123, 12.5.2016, lk 1–14).

- (48) Viiteid nõukogu otsuse 2010/427/EL⁷⁹ artiklis 9 nimetatud ja käesoleva määrusega asendatavatele liidu rahastamisvahenditele tuleks lugeda viideteks käesolevale määrusele ning komisjon peaks tagama, et käesolevat määrust rakendatakse kooskõlas kõnealuses otsuses Euroopa välisteenistusele omistatud rolliga.
- (49) Allpool ette nähtud tegevuses tuleks rangelt jälgida liidu piiravate meetmete puhul sätestatud tingimusi ja korda,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

I JAOTIS ÜLDSÄTTED

Artikkel 1 **Reguleerimisese**

Käesoleva määrusega luuakse programm „Naabruspoliitika, arengu- ja rahvusvahelise koostöö rahastamisvahend“ (edaspidi „rahastamisvahend“).

Selles sätestatakse programmi eesmärgid, eelarve aastateks 2021–2027, liidupoolse rahastamise vormid ja sellise rahastamise eeskirjad.

Samuti luuakse määrusega Euroopa Kestliku Arengu Fond+ („EFSD+“) ja välistegevuse tagatis.

Artikkel 2 **Mõisted**

Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

- (1) „riigiprogramm“ – üht riiki hõlmav sihtprogramm;
- (2) „mitme riigi programm“ – mitut riiki hõlmav sihtprogramm;
- (3) „piiriülene koostöö“ – ühe või mitme liikmesriigi koostöö liidu välispiiril ühe või mitme kolmanda riigi või territooriumiga;
- (4) „piirkonnaprogramm“ – mitme riigi sihtprogramm, mis hõlmab mitut kolmandat riiki samas artikli 4 lõike 2 kohases geograafilises piirkonnas;
- (5) „piirkonnaülene programm“ – mitme riigi sihtprogramm, mis hõlmab mitut kolmandat riiki käesoleva määruse artikli 4 lõike 2 kohastes eri piirkondades;
- (6) „õigussubjekt“ – füüsiline või juriidiline isik, kes on asutatud ja sellisena tunnustatud siseriikliku õiguse, liidu õiguse või rahvusvahelise õiguse alusel, kellel on iseseisev õigusvõime ning õigus enda nimel toimides teostada õigusi ja kanda kohustusi, või üksus, mis ei ole juriidiline isik vastavalt finantsmääruse artikli 197 lõike 2 punktile c;
- (7) „investeeringuissuund“ – sihtvaldkond, milles EFSD+ tagatisest toetatakse investeeringusportfelle konkreetsetes piirkondades, riikides või sektorites;

⁷⁹ Nõukogu 26. juuli 2010. aasta otsus 2010/427/EL, millega määratakse kindlaks Euroopa välisteenistuse korraldus ja toimimine (ELT L 201, 3.8.2010, lk 30).

- (8) „rahastaja“ – liikmesriik, rahvusvaheline finantseerimisasutus, liikmesriigi avalik-õiguslik asutus, avaliku sektori asutus või muu üksus, kes osaleb ühises eraldisfondis sularaha või tagatisega.

Artikkel 3

Eesmärgid

1. Käesoleva määruse üldeesmärk on kaitsta ja edendada kogu maailmas liidu väärtusi ja huve, et ellu viia liidu välistegevuse eesmärgid ja põhimõtteid, nagu on sätestatud Euroopa Liidu lepingu artikli 3 lõikes 5 ning artiklites 8 ja 21.
2. Kooskõlas lõikega 1 on käesoleval määruel järgmised erieesmärgid:
 - (a) toetada ja edendada dialoogi ning koostööd kolmandate riikidega ja piirkondadega naabruses, Sahara-taguses Aafrikas, Aasias ja Vaikse ookeani riikides, Põhja- ja Lõuna-Ameerikas ning Kariibi mere piirkonnas;
 - (b) üleilmsel tasandil konsolideerida ja toetada demokraatiat, õigusriigi põhimõtet ja inimõigusi, toetada kodanikuühiskonna organisatsioone, edendada stabiilsust ja rahu ning tegeleda muude üleilmsete probleemidega, sealhulgas rände ja liikuvusega;
 - (c) kiirelt reageerida kriisidele, destabiliseerumisele ja konfliktidele; vastupanuvõime puudujääkidele ning humanitaar- ja arengumeetmete seostamise vajadusele ning välispoliitika vajadustele ja prioriteetidele.Nimetatud eesmärkide täitmist mõõdetakse artiklis 31 nimetatud asjakohaste näitajatega.
3. Käesoleva määruse alusel tehtud kulutustest vastavad vähemalt 92 % Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni arenguabi komitee kehtestatud ametliku arenguabi kriteeriumidele.

Artikkel 4

Kohaldamisala ja struktuur

1. Käesoleva määruse alusel rakendatakse liidupoolset rahastamist järgmiste programmide ja meetmete kaudu:
 - (a) geograafilised programmid;
 - (b) teemaprogrammid;
 - (c) kiirreageerimistegevus.
2. Geograafilised programmid hõlmavad koostööd ühe või mitme riigiga järgmistes piirkondades:
 - (a) naabruspoliitika riigid;
 - (b) Sahara-tagune Aafrika;
 - (c) Aasia ja Vaikse ookeani piirkond;
 - (d) Põhja- ja Lõuna-Ameerika ning Kariibi mere piirkond.

Geograafilised programmid võivad hõlmata kõiki kolmandaid riike, v.a määruses (EL) nr .../...⁸⁰ kindlaks määratud kandidaate ja potentsiaalseid kandidaate. (IPA) ja ülemeremaad ja -territooriumid, nagu on määratletud nõukogu otsuses .../... (EL).

Naabruspoliitika riikide piirkonna geograafilised programmid võivad hõlmata I lisas nimetatud riike.

Artiklis 3 sätestatud eesmärkide saavutamiseks peavad geograafilised programmid põhinema II lisas loetletud koostöövaldkondadel.

3. Teemaprogrammid hõlmavad kestliku arengu eesmärkide saavutamiseks üleilmsel tasandil tegutsemist järgmistes valdkondades:

- (a) inimõigused ja demokraatia;
- (b) kodanikuühiskonna organisatsioonid;
- (c) stabiilsus ja rahu;
- (d) üleilmsed probleemid.

Teemaprogrammid võivad hõlmata kõiki kolmandaid riike, samuti ülemeremaid ja -territooriume, nagu on määratletud nõukogu otsuses .../... (EL).

Artiklis 3 sätestatud eesmärkide saavutamiseks peavad teemaprogrammid põhinema III lisas loetletud koostöövaldkondadel.

4. Kiirreageerimistegevusega võimaldatakse varajast reageerimist, et

- (a) aidata kaasa stabiilsusele ja konfliktide ennetamisele kiireloomulistes olukordades, kriisi tekkimisel, kriisi ajal ja järel;
- (b) aidata kaasa riikide, ühiskondade, kogukondade ja üksikisikute vastupanuvõime parandamisele ning humanitaar- ja arengumeetmete seostamisele;
- (c) tegeleda välispoliitika vajaduste ja prioriteetidega.

Kiirreageerimistegevus võib hõlmata kõiki kolmandaid riike, samuti ülemeremaid ja -territooriume, nagu on määratletud nõukogu otsuses .../... (EL).

Artiklis 3 sätestatud eesmärkide saavutamiseks peab kiirreageerimistegevus põhinema IV lisas loetletud koostöövaldkondadel.

5. Käesoleva määruse alusel rakendatakse meetmeid peamiselt geograafiliste programmide kaudu.

Teemaprogrammide kaudu rakendatavate meetmetega täiendatakse geograafiliste programmidega rahastatavaid meetmeid ning nendega toetatakse üleilmseid ja piirkonnaüleseid algatusi, et saavutada rahvusvaheliselt kokkulepitud eesmärged, eelkõige kestliku arengu eesmärged, kaitsta üleilmseid avalikke hüvesid või lahendada üleilmseid probleeme. Siiski võib teemaprogrammide kaudu võtta meetmeid ka juhul, kui geograafilist programmi ei ole või see on peatatud või kui asjaomase partnerriigiga ei ole meetme suhtes kokkulepet saavutatud või kui meetme elluviimiseks jaoks ei piisa geograafilistest programmidest.

⁸⁰

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus ühinemiseelse abi rahastamisvahendi loomise kohta (ELT L).

Kiirreageerimistegevus täiendab geograafilisi programme ja teemaprogramme. Nende meetmete kavandamisel ja rakendamisel järgitakse vajaduse korral nende jätkusuutlikkust geograafiliste või teemaprogrammide raames.

6. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 34 vastu delegeeritud õigusakte II, III ja IV lisa täiendamiseks või muutmiseks.

Artikkel 5

Ühtsus, kooskõla ja vastastikune täiendavus

1. Käesoleva määruse rakendamisel tuleb tagada kooskõla, sünergiad ja vastastikune täiendavus muude liidu välistegevuse valdkondade ning asjakohaste liidu poliitikameetmete ja programmidega, samuti poliitikavaldkondade arengusidusus.
2. Nõukogu määruse (EÜ) nr 1257/96 kohaldamisalasse kuuluvaid meetmeid käesoleva määruse alusel ei rahastata.
3. Vajaduse korral võib käesoleva määruse alusel kehtestatud meetmete jaoks toetust saada muude liidu programmide kaudu, tingimusel et neist toetustest ei kaeta samu kulusid. Käesoleva määruse kaudu võib toetada ka muude liidu programmide alusel kehtestatud meetmeid, tingimusel et neist toetustest ei kaeta samu kulusid. Sellisel juhul tehakse kohaldatavate eeskirjade valik kõnealuseid meetmeid käsitlevas tööprogrammis.

Artikkel 6

Eelarve

1. Ajavahemikul 2021–2027 on käesoleva määruse rakendamise rahastamispakett 89 200 miljonit eurot jooksevhindades.
2. Lõikes 1 osutatud rahastamispakett moodustub järgmiselt:
 - (a) 68 000 miljonit eurot geograafiliste programmide jaoks:
 - naabruspoliitika vähemalt 22 000 miljonit eurot,
 - Sahara-tagune Aafrika vähemalt 32 000 miljonit eurot,
 - Aasia ja Vaikse ookeani piirkond 10 000 miljonit eurot,
 - Põhja- ja Lõuna-Ameerika ning Kariibi mere piirkond 4 000 miljonit eurot,
 - (b) 7 000 miljonit eurot teemaprogrammide jaoks:
 - inimõigused ja demokraatia 1 500 miljonit eurot,
 - kodanikuühiskonna organisatsioonid 1 500 miljonit eurot,
 - stabiilsus ja rahu 1 000 miljonit eurot,
 - üleilmsed probleemid 3 000 miljonit eurot,
 - (c) 4 000 miljonit eurot kiirreageerimistegevuseks.
3. Uute probleemide ja prioriteetide jaoks ette nähtud reserviga suuruses 10 200 miljonit eurot suurendatakse lõikes 2 nimetatud summasid kooskõlas artikliga 15.
4. Lõike 2 punktis a osutatud rahastamispakett vastama vähemalt 75 %-le lõikes 1 osutatud rahastamispaketist.

Artikkel 7
Poliitikaraamistik

Assotsieerimislepingud, partnerlus- ja koostöölepingud, mitmepoolsed kokkulepped ja muud kokkulepped, millega luuakse õiguslikult siduvad suhted partnerriikidega, samuti Euroopa Ülemkogu järeldused ja nõukogu järeldused, tippkohtumise deklaratsioonid või kõrgetasemelistel kohtumistel partnerriikidega vastu võetud järeldused, asjakohased Euroopa Parlamendi resolutsioonid, komisjoni teatised või komisjoni ja liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ühisteatised moodustavad käesoleva määruse rakendamise üldise poliitikaraamistiku.

Artikkel 8
Üldpõhimõtted

1. Euroopa Liit püüab partnerriikide ja -piirkondadega dialoogi pidades ja koostööd tehes edendada, arendada ja toetada demokraatiat ning õigusriigi, inimõiguste ja põhivabaduste põhimõtete austamist, millele liit on rajatud.
2. Kohaldatakse õigustel põhinevat lähenemisviisi, mis hõlmab kõiki inimõigusi, st nii kodaniku- ja poliitilisi kui ka majanduslikke, sotsiaalseid ja kultuurilisi õigusi, et integreerida inimõiguste põhimõtted, toetada õiguste omajate suutlikkust oma õigusi nõuda, pöörates seejuures erilist tähelepanu vaestele ja haavatavatele rühmadele, ning aidata partnerriike oma rahvusvaheliste inimõigustealaste kohustuste täitmisel. Käesoleva määrusega edendatakse soolist võrdõiguslikkust ja naiste mõjuvõimu suurendamist.
3. Liit toetab vastavalt vajadusele kahepoolse, piirkondliku ja mitmepoolse koostöö ja dialoogi, partnerluslepingute ning kolmepoolse koostöö elluviimist.

Liit edendab üleilmse tähtsusega hüvede ja probleemide suhtes mitmepoolset ja reeglitepõhist lähenemisviisi ning teeb seejuures koostööd liikmesriikide, partnerriikide, rahvusvaheliste organisatsioonide ja teiste rahastajatega.

Liit edendab koostööd rahvusvaheliste organisatsioonide ja teiste rahastajatega.

Suhtes partnerriikidega võetakse arvesse nende eelnevaid tulemusi rahvusvaheliste kohustuste rakendamisel, rahvusvahelisi kokkuleppeid ja nende lepingulisi suhteid liiduga.
4. Ühelt poolt liidu ja liikmesriikide ja teiselt poolt partnerriikide vaheline koostöö põhineb arengu tõhususe põhimõtetel ning vajaduse korral edendatakse nende põhimõtete arendamist, täpsemalt: partnerriikide isevastutus arenguprioriteetide suhtes, tulemustele orienteeritus, kaasavad arengupartnerlused, läbipaistvus ja vastastikune aruandluskohustus. Liit edendab tulemuslikku ja tõhusat vahendite kasutuselevõttu ja kasutamist.

Kooskõlas kaasava partnerluse põhimõttega tagab komisjon vajaduse korral nõuete kohase konsulteerimise partnerriikide asjaomaste sidusrühmadega, sealhulgas kodanikuühiskonna organisatsioonide ja kohalike ametiasutustega, samuti nende piisavalt varase juurdepääsu asjakohasele teabele, et nad saaksid programmide koostamisel, rakendamisel ja seotud seireprotsessides kaasa rääkida.

Kooskõlas isevastutuse põhimõttega, ja kui see on asjakohane, soosib komisjon programmide rakendamisel partnerriikide süsteemide kasutamist.

5. Meetmete vastastikuse täiendavuse ja tõhususe edendamiseks kooskõlastavad liit ja liikmesriigid oma poliitikat ning konsulteerivad üksteisega abiprogrammide suhtes, seda ka rahvusvahelistes organisatsioonides ning rahvusvahelistel konverentsidel.
6. Käesoleva määruse kohaste programmide ja meetmetega integreeritakse kliimamuutuste, keskkonnakaitse ja soolise võrdõiguslikkuse küsimused ning kasutatakse kestliku arengu eesmärkide vahelisi seoseid, et edendada integreeritud meetmeid, millega saab hüvesid võimendada ja täita sidusalt mitut eesmärki. Need programmid ja meetmed põhinevad riskide ja haavatavuste analüüsil, sisaldavad vastupanuvõime elementi ja on konfliktitundlikud. Nendes juhendatakse põhimõttest, et mitte kedagi ei tohi kõrvale jätta.
7. Partneritega järgitakse rände valdkonnas lähenemist, mis oleks koordineeritum, terviklik ja struktuurne, ning selle tulemuslikkust hinnatakse regulaarselt.
8. Komisjon teavitab Euroopa Parlamenti ja vahetab temaga regulaarselt seisukohti.

Artikkel 9

Sõjaliste osalejate suutlikkuse suurendamine arengu ning arenguks vajaliku julgeoleku toetamisel

1. Kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artikli 41 lõikega 2 ei kasutata käesoleva määruse alusel liidupoolset rahastamist relvade või laskemoona hankimise ega sõjalist või kaitsevõimekust mõjutavate operatsioonide rahastamiseks.
2. Et aidata kaasa kestlikule arengule, milleks on vaja tagada stabiilne, rahumeelne ja kaasav ühiskond, võib käesoleva määruse kohast liidu abi lõikes 4 sätestatud erandlikel asjaoludel kasutada julgeolekusektori ulatuslikuma reformi elluviimiseks või selleks, et suurendada partnerriikide sõjaliste osalejate suutlikkust arengutegevuse ja arengutegevuseks vajaliku julgeoleku toetuseks.
3. Käesoleva artikli alusel antav abi võib hõlmata eeskätt suutlikkuse suurendamise programme, millega toetatakse arengut ja arenguks vajalikku julgeolekut, sealhulgas koolitamist, juhendamist ja nõustamist ning varustuse tarnimist, taristu parandamist ja kõnealuse abiga vahetult seotud muude teenuste osutamist.
4. Käesoleva artikli kohast abi antakse üksnes juhul, kui
 - (a) nõudeid, mis on vajalikud käesoleva määruse kohaste liidu eesmärkide piisavaks saavutamiseks, ei ole võimalik täita mittesõjaliste osalejate abil, ning toimivate riiklike institutsioonide olemasolu või inimõiguste ja põhivabaduste kaitse on ohus ning kui riiklikud institutsioonid ei suuda selle ohuga toime tulla, ning
 - (b) asjaomane partnerriik ja liit on ühel meelel selles, et sõjalised osalejad on keskse tähtsusega kestliku arengu jaoks vajalike tingimuste säilitamiseks, loomiseks või taasloomiseks, muu hulgas kriisi ja ebakindluse või ebastabiilsuse olukorras.
5. Käesoleva artikli alusel antavat liidu abi ei kasutata sõjaliste osalejate suutlikkuse suurendamiseks muul eesmärgil kui arengutegevuse või arengutegevuseks vajaliku julgeoleku toetamiseks. Eelkõige ei kasutata liidu abi selleks, et rahastada

- (a) korduvaid sõjalisi kulutusi;
 - (b) relvade ja laskemoona või muu surmava jõu kasutamiseks mõeldud varustuse tarnimist;
 - (c) koolitust, mis on spetsiaalselt mõeldud relvajõudude võitlusvõime suurendamiseks.
6. Komisjon edendab käesoleva artikli kohaste meetmete kavandamisel ja rakendamisel partnerriigi isevastutust. Samuti loob komisjon vajalikud tingimused ja töötab välja head tavad, mis on vajalikud kestlikkuse tagamiseks keskmises ja pikas perspektiivis, ning edendab õigusriiki ja rahvusvahelise õiguse üldtunnustatud põhimõtteid.
7. Komisjon kehtestab käesoleva artikli kohaste meetmete jaoks asjakohased riskihindamis-, järelevalve- ja hindamismenetlused.

II JAOTIS

KÄESOLEVA MÄÄRUSE RAKENDAMINE

I peatükk

Programmitöö

Artikkel 10

Programmitöö üldine lähenemisviis

1. Käesoleva määruse kohane koostöö ja sekkumine kavandatakse programmides, välja arvatud artikli 4 lõikes 4 osutatud kiirreageerimistegevuse puhul.
2. Artikli 7 kohaselt põhineb käesoleva määruse raames programmitöö järgmisel:
 - (a) programmdokumentidest tuleneb liidu ja partnerriikide või -piirkondade vahelise koostöö ühtne raamistik, mis on kooskõlas käesolevas määruses sätestatud üldeesmärgi ja kohaldamisala, eesmärkide ja põhimõtetega;
 - (b) liit ja selle liikmesriigid konsulteerivad üksteisega programmide koostamise protsessi varases etapis ja kogu selle protsessi vältel, et edendada oma koostöömeetmete sidusust, vastastikust täiendavust ja kooskõla. Riigi programmide koostamisel eelistatakse ühist programmitööd. Ühine programmitöö on vajaduse korral avatud ka teistele asjakohastele rahastajatele;
 - (c) samuti konsulteerib liit vajaduse korral teiste rahastajate ja osalejatega, sealhulgas vajaduse korral kodanikuühiskonna ja kohalike ametiasutuste esindajatega;
 - (d) artikli 4 lõike 3 punktides a ja b osutatud inimõiguste ja demokraatia ning kodanikuühiskonna teemaprogrammidega antava abi jaoks ei ole vaja asjaomaste kolmandate riikide valitsuste ja teiste avaliku sektori asutuste nõusolekut. Nende teemaprogrammidega toetatakse peamiselt kodanikuühiskonna organisatsioone.

Artikkel 11

Geograafiliste programmide programmipõhimõtted

1. Geograafiliste programmide puhul lähtutakse programmitöö etapis järgmistest põhimõtetest:
 - (a) ilma et see piiraks lõike 4 kohaldamist, tuginevad meetmed niivõrd kui võimalik dialoogile liidu, liikmesriikide ja asjaomaste partnerriikide, sealhulgas riiklike ja kohalike ametiasutuste vahel, kaasates kodanikuühiskonna, riiklikud ja kohalikud parlamendid ja muud sidusrühmad, et suurendada protsessides isevastutust ja soodustada riiklike ja piirkondlike strateegiate toetamist;
 - (b) vajaduse korral sünkroniseeritakse programmitöö periood partnerriikide strateegiatsüklitega;
 - (c) programmitöös võidakse ette näha koostöömeetmed, mida rahastatakse artikli 6 lõikes 2 loetletud erinevatest eraldistest ja nende alusaktide kohastest muudest liidu programmidest.
2. Geograafiliste programmide jaoks pannakse programmitööga paika konkreetne ja kohandatud koostööraamistik, mis põhineb järgmisel:
 - (a) partnerite vajadused, mis määratakse kindlaks konkreetsete kriteeriumide alusel, võttes arvesse rahvaarvu, vaesust, ebavõrdsust, inimarengut, majanduslikku ja keskkonnaalast haavatavust ning riigi ja ühiskonna vastupanuvõimet;
 - (b) partnerite suutlikkus luua rahalisi vahendeid ja tagada neile juurdepääs ning suutlikkus abi vastu võtta;
 - (c) partnerite kohustused ja tulemuslikkus, mis määratakse kindlaks selliste kriteeriumide alusel nagu poliitiline reform ning majanduslik ja sotsiaalne areng;
 - (d) liidupoolse rahastamise võimalik mõju partnerriikides ja -piirkondades;
 - (e) partneri suutlikkus ja tahe edendada ühiseid huve ja väärtusi ning toetada ühiseid eesmärke ja mitmepoolseid partnerlusi, samuti liidu prioriteetide saavutamisele kaasa aitamine.
3. Toetuste jaotamisel eelistatakse riike, kes seda enim vajavad, eelkõige vähim arenenud riigid, väikese sissetulekuga riigid ning kriisi-, kriisijärgses, ebakindlas või haavatavas olukorras olevad riigid, sealhulgas väikesed arenevad saareriigid.
4. Tööstusriikidega tehtavas koostöös keskendutakse liidu ja vastastikuste huvide edendamisele.
5. Geograafiliste programmide programmdokumendid põhinevad tulemustel ja neis võetakse vajaduse korral arvesse rahvusvaheliselt kokkulepitud eesmärke ja näitajaid, eelkõige neid, mis on esitatud kestliku arengu eesmärkides, samuti riigi tasandi tulemusraamistikke, et hinnata ja avalikkusele teada anda, milline on olnud liidu panus tulemustesse nii väljundite, lõpplahenduse kui ka mõju tasandil.
6. Kriisiolukorras või kriisijärgses, haavatavas ja ebakindlas olukorras olevate riikide ja piirkondade programmdokumentide koostamisel tuleb nõuetekohaselt arvesse võtta nende erivajadusi ning asjaomaste riikide või piirkondade tingimusi.

Juhul kui partnerriigid või -piirkonnad on vahetult kaasatud kriisi-, kriisijärgsesse või ebakindlasse olukorda või neid mõjutab selline olukord, pannakse erilist rõhku koordineerimise parandamisele kõigi asjaomaste osalejate seas, et aidata sellistel riikidel hädaolukorrast arenguetappi üle minna.

7. Käesoleva määrusega toetatakse määruse (EL) nr.../... (Erasmus) alusel kehtestatud meetmeid. Käesoleva määruse alusel koostatakse seitsmeks aastaks ühtne programmdokument, kaasates mh määruse (EL) nr .../... (IPA III) kohased vahendid. Kõnealuste rahaliste vahendite kasutamise suhtes kohaldatakse määrust (EL) nr .../... (Erasmus).

Artikkel 12

Geograafiliste programmide programmdokumendid

1. Käesoleva määruse rakendamine toimub geograafiliste programmide puhul mitmeaastaste ühe ja mitme riigi sihtprogrammidega.
2. Mitmeaastaste sihtprogrammidega määratakse kindlaks liidupoolse rahastamise prioriteetsed valdkonnad, erieesmärgid, oodatavad tulemused, selged ja konkreetsed tulemusnäitajad ning rahaeraldiste soovituslik jaotus nii üldiselt kui ka prioriteetsete valdkondade kaupa.
3. Mitmeaastased sihtprogrammid põhinevad järgmisel:
 - (a) riiklik või piirkondlik strateegia, mis on vormistatud arengukava või sarnase dokumendina, mille komisjon on vastava mitmeaastase sihtprogrammi vastuvõtmisel viimatinimetatud dokumendi alusena heaks kiitnud;
 - (b) raamdokument, milles sätestatakse liidu poliitika asjaomase partneri või partnerite suhtes, sealhulgas liidu ja liikmesriikide ühisdokument;
 - (c) liidu ja asjaomase partneri või asjaomaste partnerite ühisdokument, milles sätestatakse ühised prioriteedid.
4. Selleks et igal võimalusel suurendada liidu kollektiivse koostöö mõju, kasutatakse liidu ja liikmesriikide programmdokumentide asemel ühist programmdokumenti. Liidu mitmeaastase sihtprogrammi asemel võib kasutada ühist programmdokumenti, kui see on kooskõlas artiklitega 10 ja 11, sisaldab käesoleva artikli lõikes 2 loetletud elemente ning liidu ja liikmesriikide vahelist tööjaotust.

Artikkel 13

Teemaprogrammide programmdokumendid

1. Käesoleva määruse rakendamine toimub teemaprogrammide puhul mitmeaastaste sihtprogrammidega.
2. Temaatiliste programmide mitmeaastaste sihtprogrammidega määratakse iga teema all kindlaks liidu strateegia, liidu valitud rahastamisprioriteedid, erieesmärgid, oodatavad tulemused, selged ja konkreetsed tulemusnäitajad, rahvusvaheline olukord ja asjakohase teema peamiste partnerite meetmed.

Vajaduse korral sätestatakse üleilmsetes algatustes osaluse vahendid ja sekkumisprioriteedid.

Teemaprogrammide mitmeaastastes sihtprogrammides määratakse kindlaks rahaeraldiste soovituslik jaotus nii üldiselt kui ka koostöövaldkondade ja prioriteetide kaupa. Rahaliste vahendite soovitusliku jaotuse võib esitada summade vahemikuna.

Artikkel 14

Mitmeaastaste sihtprogrammide vastuvõtmine ja muutmine

1. Komisjon võtab artiklites 12 ja 13 osutatud mitmeaastased sihtprogrammid vastu rakendusaktidega. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 35 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega. Sama menetlust kohaldatakse ka siis, kui on tegemist käesoleva artikli lõigetes 3, 4 ja 5 osutatud läbivaatamisega, mille tulemusel mitmeaastase sihtprogrammi sisu oluliselt muudetakse.
2. Artiklis 12 osutatud ühiste mitmeaastaste programmdokumentide vastuvõtmisel kohaldatakse komisjoni otsust üksnes ühisele mitmeaastasele programmdokumendile liidu antava panuse suhtes.
3. Geograafiliste programmide mitmeaastaseid sihtprogramme võib tulemusliku elluviimise tagamiseks läbi vaadata, seda eelkõige juhul, kui artiklis 7 osutatud poliitikaraamistikus on olulisi muutusi või kriisi ajal või kriisijärgses olukorras.
4. Teemaprogrammide mitmeaastaseid sihtprogramme võib tulemusliku elluviimise tagamiseks läbi vaadata, seda eelkõige juhul, kui artiklis 7 osutatud poliitikaraamistikus on olulisi muutusi.
5. Nõuetekohaselt põhjendatud tungiva kiireloomulisuse tõttu, nt kriisiolukorras või demokraatiat, õigusriiki, inimõigusi või põhivabadusi ähvardava vahetu ohu korral, võib komisjon muuta käesoleva määruse artiklites 12 ja 13 osutatud mitmeaastaseid sihtprogramme rakendusaktidega, mis võetakse vastu kooskõlas artikli 35 lõikes 4 osutatud kiirmenetlusega.

Artikkel 15

Uute probleemide ja prioriteetide jaoks ette nähtud reserv

1. Artikli 6 lõikes 3 osutatud summat kasutatakse muu hulgas
 - (a) ettenägematutes olukordades liidu asjakohase reageerimise tagamiseks;
 - (b) selliste uute vajaduste või probleemidega tegelemiseks, mis on ilmnenud liidu või selle naabrite piiril seoses kriisi- ja kriisijärgsete olukordadega või rändesurvega;
 - (c) selleks et edendada uusi liidu juhitavaid või rahvusvahelisi algatusi või prioriteete.
2. Nende rahaliste vahendite kasutamine otsustatakse artiklites 14 ja 21 kehtestatud korras.

II peatükk

Naabruspiirkonna erisätted

Artikkel 16

Programmdokumendid ja eraldamiskriteeriumid

1. I lisas loetletud partnerriikide puhul valitakse liidupoolse rahastamise jaoks prioriteetsed valdkonnad peamiselt artikli 12 lõike 3 punktis c osutatud dokumentides nimetatute seast, kooskõlas II lisas sätestatud naabruskonna piirkonna koostöövaldkondadega.
2. Erandina artikli 11 lõikest 2 võib naabruspiirkonna geograafiliste programmide alusel liidu toetus olla vormilt ja summalt diferentseeritud, võttes arvesse järgmisi elemente, mis kajastavad partnerriigi
 - (a) vajadusi, kasutades selliseid näitajaid nagu rahvaarv ja arengutase;
 - (b) pühendumist ühiselt kokkulepitud poliitiliste, majanduslike ja sotsiaalsete reformidega seatud eesmärkidele ning elluviimisel saavutatud edusamme;
 - (c) pühendumist tõelise ja jätkusuutliku demokraatia ülesehitamisele ning seotud edusamme;
 - (d) partnerlust liiduga, sealhulgas partnerluse ambitsioonikuse taset;
 - (e) käesoleva määruse kohase liidu toetuse vastuvõtuvõimet ja võimalikku mõju.
3. Lõikes 2 osutatud toetust kajastatakse artiklis 12 osutatud programmdokumentides.

Artikkel 17

Tulemuspõhine lähenemisviis

1. Soovituslikult 10 % artikli 4 lõike 2 punktis a sätestatud rahastamispaketist eraldatakse artikli 12 kohaselt riigile eraldatavate rahaliste vahendite täienduseks I lisas loetletud partnerriikidele, et rakendada tulemuspõhist lähenemisviisi. Tulemuspõhised eraldised määratakse kindlaks selle alusel, millised on olnud edusammud demokraatia, inimõiguste, õigusriigi, rändealase koostöö, majandusjuhtimise ja reformide vallas. Partnerriikide edusamme hinnatakse kord aastas.
2. Tulemuspõhist lähenemisviisi ei rakendata kodanikuühiskonna, inimestevaheliste kontaktide, sealhulgas kohalike omavalitsuste vahel tehtava koostöö, inimõiguste tagamise parandamise ega kriisiga seotud kõrvalmeetmete toetamisele. Nende meetmete toetamist võib suurendada demokraatia, inimõiguste või õigusriigi olukorra tõsise või püsiva halvenemise korral.

Artikkel 18

Piiriülene koostöö

1. Artikli 2 lõikes 3 määratletud piiriülene koostöö hõlmab koostööd külgneval maismaapiiril, riikideülest koostööd suuremate rahvusvaheliste territooriumide piires, merekoostööd vesistute territooriumil, samuti piirkondadevahelist koostööd.

2. Naabruspoliitika valdkonnaga toetatakse lõikes 1 osutatud piiriülese koostöö programme, mida kaasrahastatakse [ETC määruse⁸¹] raames Euroopa Regionaalarengu Fondist. Soovituslikult eraldatakse kuni 4 % naabruskonna rahastamispaketist nende programmide toetamiseks.
3. Piiriüleste koostööprogrammide toetused määratakse kindlaks ja neid kasutatakse ETC määruse] artikli 10 lõike 3[kohaselt.
4. Liidu kaasrahastamise määr ei või olla suurem kui 90 % piiriülese koostöö programmi rahastamiskõlblikest kuludest. Tehnilise abi kaasrahastamise määr on 100 %.
5. Piiriülese koostöö programmide eelmaksed määratakse kindlaks osalevate kolmandate riikide ja territooriumide vajadusi arvestades tööprogrammis ning need võivad ületada [ETC määruse] artiklis 49 osutatud protsendimäära.
6. [ETC määruse] artikli 10 lõike 1 kohaselt võetakse vastu piiriülese koostöö mitmeaastane soovituslik strateegiadokument, milles sätestatakse käesoleva määruse artikli 12 lõikes 2 osutatud elemendid.
7. Juhul kui piiriülese koostöö programmid ETC määruse] artikli 12[kohaselt lõpetatakse, võib naabruspiirkonna lõpetatud programmile eraldatud, kuid kasutamata jäänud abist rahastada mõnda muud naabruskonna meedet.

III peatükk

Tegevuskavad, meetmed ja eelarve täitmise viisid

Artikkel 19

Tegevuskavad ja meetmed

1. Komisjon võtab vastu iga-aastased või mitmeaastased tegevuskavad või meetmed. Meetmed võivad vormilt olla üksikmeetmed, erimeetmed, kõrvalmeetmed või eriabimeetmed. Tegevuskavades ja meetmetes määratakse kindlaks iga tegevusega taotletavad eesmärgid, oodatavad tulemused ja peamised tegevused, rakendusmeetodid, eelarve ja mis tahes seonduvad toetuskulud.
2. Tegevuskavad põhinevad programmdokumentidel, v.a lõigetes 3 ja 4 osutatud juhtudel.

Vajaduse korral võidakse meede vastu võtta üksikmeetmena enne või pärast tegevuskavade vastuvõtmist. Üksikmeetmed põhinevad programmdokumentidel, v.a lõikes 3 osutatud juhtudel ja muudel nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel.

Ettenägematute vajaduste või asjaolude korral ja juhul, kui rahalisi vahendeid ei ole võimalik saada asjakohasematest allikatest, võib komisjon võtta vastu programmdokumentides nimetatamata erimeetmeid.
3. Ühe- või mitmeaastaseid tegevuskavu ja üksikmeetmeid võib kasutada artikli 4 lõike 4 punktides b ja c osutatud kiirreageerimistegevuse rakendamiseks.

⁸¹ COM(2018) 374 final. Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus Euroopa Regionaalarengu Fondist ja välisrahastamisvahenditest toetatavat Euroopa territoriaalse koostöö eesmärki (Interreg) käsitlevate erisätete kohta.

4. Komisjon võib artikli 4 lõike 4 punktis a osutatud kiirreageerimistegevuse jaoks võtta vastu eriabimeetmeid.

Eriabimeede võib kesta kuni 18 kuud ning seda võib rakendamisel objektiivsete ja ettenägematute takistuste esinemise korral pikendada kaks korda kuni kuue kuu võrra (mis teeb kogukestuseks maksimaalselt 30 kuud), eeldusel et meetmele ette nähtud rahalised vahendid ei kasva.

Pikaajaliste kriiside ja konfliktide korral võib komisjon võtta vastu täiendava eriabimeetme, mille kestus on kuni 18 kuud. Nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel võib võtta täiendavaid meetmeid juhul, kui liidu tegevuse järjepidevus on oluline ja seda ei ole võimalik tagada muude vahenditega.

Artikkel 20

Kõrvalmeetmed

1. Liidupoolne rahastamine võib hõlmata rahastamisvahendi rakendamise ja selle eesmärkide saavutamiseks seotud toetuskulusid, sealhulgas selliseks rakendamiseks vajaliku ettevalmistus-, jätku-, järelevalve-, kontrolli-, auditi- ja hindamistegevusega seotud haldustuge, samuti peakorter ja liidu delegatsioonide kulusid programmi jaoks vajaliku haldustoe tagamisel ning käesoleva määruse alusel rahastatava tegevuse haldamisel, sealhulgas teavitus- ja teabevahetusmeetmed ning ettevõtte infotehnoloogiasüsteemid.
2. Kui artiklis 21 osutatud tegevuskavades või meetmetes toetuskulusid ei sisaldu, võtab komisjon vajaduse korral kõrvalmeetmeid. Kõrvalmeetmete liidupoolne rahastamine võib katta järgmist:
 - (a) uuringud, koosolekud, teavitamine, teadlikkuse suurendamine, koolitus, saadud kogemuste ja parimate tavade ettevalmistamine ja vahetamine, teabe avaldamine ning muud programmitööks ja meetmete haldamiseks vajaliku haldus- või tehnilise toega seotud kulud, sealhulgas tasustatud välisekspertid;
 - (b) teadus- ja innovatsioonitegevus ja uurimused asjakohastel teemadel ning nende tulemuste levitamine;
 - (c) teavitamis- ja teabevahetusmeetmete, sealhulgas kommunikatsioonistrateegiate väljatöötamise ja liidu poliitilistest prioriteetidest teavitamise ja nende nähtavusega seotud kulud.

Artikkel 21

Tegevuskavade ja meetmete vastuvõtmine

1. Tegevuskavad ja meetmed võetakse vastu rakendusaktidega, mis võetakse vastu kooskõlas artikli 35 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.
2. Lõikes 1 osutatud menetluse järgimine ei ole nõutav järgmistel juhtudel:
 - (a) tegevuskavad, üksikmeetmed ja kõrvalmeetmed, mille liidupoolne rahastamine ei ületa 10 miljonit eurot;

- (b) erimeetmed, samuti kiirreageerimistegevuse rakendamiseks vastu võetud tegevuskavad ja meetmed, mille liidupoolne rahastamine ei ületa 20 miljonit eurot;
- (c) tehnilised muudatused, eeldusel et need ei mõjuta märkimisväärselt asjaomase tegevuskava või meetme eesmärke, nt järgmist:
 - i) rakendusmeetodi muutmine;
 - ii) eraldiste ümberjaotamine tegevuskavas sisalduvate meetmete vahel;
 - iii) tegevuskavade ja meetmete eelarve suurendamine või vähendamine mitte rohkem kui 20 % võrreldes esialgse eelarvega ning mis ei ületa 10 miljonit eurot;

Mitmeaastaste tegevuskavade ja meetmete puhul kohaldatakse lõike 2 punktides a ja b ning punkti c alapunktis iii osutatud künniseid kord aastas.

Käesoleva lõike alusel vastu võetud tegevuskavadest ja meetmetest, v.a eriabimeetmest, ja tehnilistest muudatustest teavitatakse artiklis 35 osutatud asjakohase komitee kaudu Euroopa Parlamenti ja liikmesriike ühe kuu jooksul alates vastuvõtmisest.

3. Enne kuni 20 miljonit eurot maksvate eriabimeetmete vastuvõtmist või pikendamist annab komisjon nõukogule teavet nende meetmete laadi ja eesmärkide ning nende jaoks kavandatud rahaliste vahendite kohta. Komisjon teavitab enne juba vastu võetud eriabimeetmetes oluliste sisuliste muudatuste tegemist sellest nõukogu. Liidu välistegevuse järjepidevuse huvides võtab komisjon selliste meetmete kavandamisel ja edaspidi rakendamisel arvesse nõukogu asjaomast poliitilist lähenemisviisi.

Komisjon teavitab Euroopa Parlamenti korra kohaselt ja õigel ajal käesoleva artikli kohaste eriabimeetmete kavandamisest ja rakendamisest, sealhulgas kavandatud rahalistest vahenditest, samuti sisuliste muudatuste tegemisest või sellise abi pikendamisest.

4. Nõuetekohaselt põhjendatud tungiva kiireloomulisuse korral, nt kriisiolukorras, sealhulgas loodusõnnetused või inimtegevusest tingitud õnnetused, demokraatiat, õigusriiki, inimõigusi või põhivabadusi ähvardav vahetu oht, võib komisjon kooskõlas artikli 35 lõikes 4 osutatud menetlusega võtta vastu tegevuskavu ja meetmeid või kehtivate tegevuskavade ja meetmete muudatusi.
5. Meetmete tasandil toimub asjakohane keskkonnavaline sõelumine, sealhulgas seoses kliimamuutuste ja bioloogilise mitmekesisuse alase mõjuga, kooskõlas kohaldatavate liidu seadusandlike aktidega, sealhulgas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2011/92/EL⁸² ja nõukogu direktiiviga 85/337/EMÜ,⁸³ hõlmates asjakohasel juhul keskkonnamõju hindamist keskkonnatundlike meetmete, eelkõige uute suurte taristute puhul.

Kui see on asjakohane, kasutatakse teemaprogrammide elluviimisel keskkonnamõju strateegilist hindamist. Tagada tuleb huvitatud sidusrühmade kaasamine keskkonnamõju hindamistesse ja üldsuse juurdepääs selliste hindamiste tulemustele.

⁸² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2011. aasta direktiiv 2011/92/EL teatavate riiklike ja eraprojektide keskkonnamõju hindamise kohta (kodifitseeritud tekst) (ELT L 26, 28.1.2012, lk 1).

⁸³ Nõukogu 27. juuni 1985. aasta direktiiv teatavate riiklike ja eraprojektide keskkonnamõju hindamise kohta (EÜT L 175, 5.7.1985, lk 40–48).

Artikkel 22
Koostöömeetodid

1. Käesoleva rahastamisvahendi raames täidab eelarvet komisjon, nagu on ette nähtud finantsmääruses, kas otse komisjoni enda või liidu delegatsioonide ja rakendusametite poolt või kaudselt finantsmääruse artikli 62 lõike 1 punktis c loetletud üksuste kaudu.
2. Käesoleva rahastamisvahendi raames võib rahalist abi anda ka toetusena rahvusvahelistele, piirkondlikele või riiklikele fondidele, nt EIP, liikmesriikide, partnerriikide ja -piirkondade või rahvusvaheliste organisatsioonide või muude rahastajate loodud või hallatavatele fondidele.
3. Finantsmääruse artikli 62 lõike 1 punktis c ja käesoleva määruse artikli 29 lõikes 1 loetletud üksused täidavad igal aastal finantsmääruse artikli 155 kohaseid aruandekohustusi. Kõnealuste üksuste aruandlusnõuded on sätestatud partnerluse raamlepingus, rahalist toetust käsitlevas lepingus, eelarvelise tagatise lepingus või rahastamislepingus.
4. Rahastamisvahendi alusel rahastatavaid meetmeid võib rakendada paralleelse või ühise kaasrahastamise teel.
5. Paralleelse kaasrahastamise korral jagatakse meede mitmeks selgelt eristatavaks osaks, millest igaüht rahastab eri kaasrahastav partner nii, et rahastamise lõppkasutust on alati võimalik kindlaks teha.
6. Ühise kaasrahastamise puhul jaotatakse meetme kogukulud kaasrahastavate partnerite vahel ning vahendid ühendatakse nii, et meetme konkreetsete tegevuste rahastamisallikat ei ole hiljem enam võimalik kindlaks teha.
7. Koostöö liidu ja tema partnerite vahel võib muu hulgas toimuda järgmises vormis:
 - (a) kolmepoolsed kokkulepped, mille kaudu liit koordineerib partnerriigile või -piirkonnale antavat abi rahastamist kolmandate riikidega;
 - (b) halduskoostöö meetmed, näiteks liikmesriigi ja partnerriigi või -piirkonna avalike asutuste, kohalike asutuste, riigiasutuste või avalikke teenuseid osutavate eraõiguslike üksuste vaheline mestimine, samuti liikmesriikide lähetatud avaliku sektori eksperte ning nende piirkondlikke ja kohalikke ametiasutusi kaasavad koostöömeetmed;
 - (c) toetus avaliku ja erasektori partnerluse loomiseks ja haldamiseks vajalike kulude rahastamiseks;
 - (d) valdkondlikku poliitikat toetavad programmid, millega liit toetab partnerriigi valdkondlikke programme;
 - (e) toetus kulude katmiseks seoses riigi osalemisega sellistes liidu programmides ja meetmetes, mida rakendavad liidu asutused ja organid, samuti asutused või isikud, kellele on delegeeritud Euroopa Liidu lepingu V jaotise kohaste ühise välis- ja julgeolekupoliitika meetmete rakendamine;
 - (f) intressitoetused.

ELi-poolse rahastamise vormid ja eelarve täitmise viisid

1. Liidupoolne rahastamine võib toimuda finantsmäärusega ettenähtud rahastamisliikide teel ning eelkõige
 - (a) toetustena;
 - (b) teenuste, asjade või ehitustööde hankelepingutena;
 - (c) eelarvetoetusena;
 - (d) maksetena komisjoni poolt kooskõlas finantsmääruse artikliga 234 asutatud usaldusfondidesse;
 - (e) rahastamisvahendite kaudu;
 - (f) eelarveliste tagatistena;
 - (g) segarahastamisega;
 - (h) võlakergendusena rahvusvaheliselt kokku lepitud võlakergendusprogrammi raames;
 - (i) finantsabina;
 - (j) tasustatud välisekspertide tagamisega.
2. Kui komisjon töötab koos partnerriikide sidusrühmadega, võtab ta rahastamise viisi, osaluse liigi, toetuse andmise korra ja toetuste haldamise sätete kindlaksmääramisel arvesse nende sidusrühmade iseärasusi, sealhulgas nende vajadusi ja asjasse puutuvat konteksti, eesmärgiga jõuda võimalikult paljude selliste sidusrühmadeni ja reageerida nende vajadustele kõige paremini. Julgustatakse kasutama finantsmääruse kohast erikorda, nt partnerluslepinguid, kolmandatele isikutele rahalise toetuse andmise lubamist, otselepinguid või piiratud rahastamiskõlblikkusega pakkumiskutseid või kindlasummalisi makseid, ühikuhindu ja kindlamääralisi makseid, samuti kuludega sidumata rahalisi vahendeid, millele on osutatud finantsmääruse artikli 125 lõikes 1.
3. Lisaks finantsmääruse artiklis 195 nimetatud juhtudele võib kasutada otselepingute sõlmimise menetlust järgmiste jaoks:
 - (a) väikesed toetused inimõiguste kaitsjatele kiireloomuliste kaitsemeetmete rahastamiseks, mida antakse asjakohasel juhul ilma et selleks oleks vaja kaasrahastamist;
 - (b) toetused, mida antakse asjakohasel juhul, ilma et selleks oleks vaja kaasrahastamist, meetmete rahastamiseks kõige raskemates tingimustes juhtudel, kui konkursikutse avaldamine ei ole asjakohane, sealhulgas olukorras, kui on tõsiseid puudujääke põhivabaduste vallas, inimeste turvalisus on enim ohus või inimõigusi kaitsevad organisatsioonid ja üksikisikud tegutsevad kõige raskemates tingimustes. Niisugused toetused ei ole suuremad kui 1 000 000 eurot ja nende kestus ei ületa 18 kuud, mida võib pikendada veel 12 kuu võrra juhul, kui nende rakendamisel esineb objektiivseid ja ettenägematuid takistusi;
 - (c) toetused ÜRO inimõiguste ülemvoliniku büroole ja Euroopa ülikoolidevahelisele inimõiguste ja demokratiseerimise edendamise keskusele (Global Campus), mis pakub Euroopa inimõiguste ja demokratiseerimise valdkonna magistrip programmi ja sellega seotud võrgustikule, kuhu kuuluvad

ülikoolid pakuvad kraadiõpet inimõiguste valdkonnas, sealhulgas stipendiume kolmandate riikide üliõpilastele ja inimõiguste kaitsjatele.

Lõike 1 punktis c osutatud eelarvetoetus, sealhulgas sektori reformi tulemuslikkuse lepingute kaudu, põhineb riigi isevastutusel, vastastikusel aruandluskohustusel ja pühendumusel universaalsetele väärtustele, demokraatialle, inimõigustele ja õigusriigi põhimõttele, ning selle eesmärk on tugevdada liidu ja partnerriikide vahelisi partnerlusi. See hõlmab tugevdatud poliitilist dialoogi, suutlikkuse suurendamist ja paremat valitsemist, täiendades partnerite jõupingutusi vahendeid rohkem koguda ja paremini kulutada, et toetada jätkusuutlikku ja kaasavat majanduskasvu ning töökohtade loomist ja vaesuse kaotamist.

Iga otsus anda eelarvetoetust peab põhinema liidu kokkulepitud eelarvetoetuse poliitikal, selgetel rahastamiskõlblikkuse kriteeriumidel ning ohtude ja kasude hoolikal hindamisel.

4. Eelarvetoetus peab olema diferentseeritud, et paremini vastata partnerriigi poliitilisele, majanduslikule ja sotsiaalsele kontekstile, võttes arvesse ebakindlaid olukordi.

Finantsmääruse artikli 236 kohase eelarvetoetuse andmisel määratleb komisjon selgelt eelarvetoetuse tingimuslikkuse kriteeriumid ja jälgib nendele vastavust, sealhulgas reformide ja läbipaistvusega tehtud edusamme, ning toetab parlamentaarse kontrolli arendamist, riiklikku auditivõimekust ning suuremat läbipaistvust ja üldsuse paremat teabele juurdepääsu.

5. Eelarvetoetuse väljamaksmisel lähtutakse näitajatest, millega tõendatakse edusamme asjaomase partnerriigiga kokkulepitud eesmärkide saavutamisel.
6. Käesoleva määruse kohased rahastamisvahendid võivad vormilt olla nt laenud, tagatised, omakapital või kvaasiomakapital, investeeringud või osalused ja riskijagamisvahendid, kui see on võimalik ja kooskõlas finantsmääruse artikli 209 lõikes 1 sätestatud põhimõtetega EIP, mitmepoolse Euroopa finantsasutuse, näiteks Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupanga, või kahepoolse Euroopa finantsasutuse, näiteks kahepoolsete arengupankade juhtimisel, ühendades sellise toetuse võimaluse korral nii liikmesriikide kui ka kolmandate isikute antava täiendava muus vormis toetustega.

Käesoleva määruse raames võivad liidu rahastamisvahenditesse osamakseid teha liikmesriigid, samuti finantsmääruse artikli 62 lõike 1 punktis c osutatud üksused.

7. Nimetatud rahastamisvahendeid võib rakendamise ja aruandluse eesmärgil rahastuteks rühmitada.
8. Liidupoolne rahastamine ei tekita eriomaseid makse, tollimakse ega muid lõive ega põhjusta nende kogumist.
9. Partnerriikide kehtestatud maksud, tollimaksud ja muud lõivud võivad olla käesoleva määruse alusel rahastamiskõlblikud.

Artikkel 24

Rahastamiskõlblikud isikud ja üksused

1. Geograafiliste programmide ning kodanikuühiskonna organisatsioone ja üleilmseid probleeme käsitlevate programmide raames rahastatavate meetmete puhul võivad

hanke-, toetuse ja auhinna andmise menetlustes osaleda rahvusvahelised organisatsioonid ja kõik järgmiste riikide ja territooriumide õigussubjektid, sealhulgas juriidilised isikud, kelle tegelik asukoht on seal:

- (a) liikmesriigid, määruse (EL) .../...(IPA III) abisaajad ning Euroopa Majanduspiirkonna lepingu pooled;
 - (b) naabruspoliitika partnerriigid ja Venemaa Föderatsioon, kui asjaomane menetlus toimub I lisas osutatud programmide raames ja ta osaleb neis;
 - (c) Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni arenguabi komitee avaldatud ametliku arenguabi saajate nimekirjas olevad arengumaad ja territooriumid, mis ei kuulu G20 riikide hulka, ning nõukogu otsuses.../... (EL) kindlaks määratud ülemeremaad ja -territooriumid;
 - (d) ametliku arenguabi saajate nimekirjas olevad arengumaad, mis kuuluvad G20 riikide hulka, ning muud riigid ja territooriumid, kui asjaomane menetlus, milles ta osaleb, toimub käesoleva määruse alusel liidu rahastatava meetme kontekstis;
 - (e) riigid, mille puhul komisjon on kehtestanud vastastikuse juurdepääsu välisrahastamisele; juurdepääsu võib vähemalt ühe aasta pikkuseks piiratud ajaks anda juhul, kui riik tagab võrdsetel tingimustel abikõlblikkuse liidust pärit üksustele ja käesoleva määruse alusel rahastamiskõlblike riikide üksustele; komisjon teeb otsuse vastastikuse juurdepääsu ja selle kestuse kohta, olles eelnevalt pidanud nõu asjaomase abisaajariigi või asjaomaste abisaajariikidega;
 - (f) Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni liikmesriigid lepingute puhul, mida rakendatakse ametliku arenguabi saajate nimekirjas olevas vähim arenenud riigis või suure võlakoormaga vaeses riigis.
2. Ilma et see piiraks meetme laadist ja eesmärkidest tulenevate piirangute kohaldamist, on inimõiguste ja demokraatia ning stabiilsuse ja rahu programmide raames rahastatavate meetmete hanke-, toetuse ja auhinna andmise menetlustes ning kiirreageerimistegevuses osalemine piiranguteta avatud.
3. Kõik käesoleva määruse alusel rahastatavad tarned ja materjalid võivad pärineda mis tahes riigist.
4. Käesolevas artiklis sätestatud eeskirju ei kohaldata ja need ei tekita kodakondsusega seotud piiranguid füüsiliste isikute suhtes, kes töötavad rahastamiskõlbliku töövõtja või, kui see on asjakohane, alltöövõtja juures või on sõlminud temaga muu seadusliku lepingu.
5. Ühiselt üksuse kaasrahastavate või kooskõlas finantsmääruse artikli 62 lõike 1 punkti c alapunktidega ii kuni viii üksustega eelarve otsese või kaudse täitmisega rakendatavate meetmete puhul kohaldatakse ka nende üksuste suhtes rahastamiskõlblikkuse eeskirju.
6. Kui rahastajad pakuvad rahastamist komisjoni loodud usaldusfondile või sihtotstarbelise välistulu kaudu, kohaldatakse rahastamiskõlblikkuse eeskirju, mis on sätestatud usaldusfondi asutamisaktis või sihtotstarbelise välistulu puhul rahastajaga sõlmitud lepingus.

7. Käesoleva määruse alusel ja mõne muu liidu programmi alusel rahastatavate meetmete puhul loetakse selliste programmide alla kuuluvad abikõlblikud üksused rahastamiskõlblikuks.
8. Mitme riigi meetmete puhul võivad osaleda meetmega hõlmatud riikide ja territooriumide õigussubjektid, sealhulgas juriidilised isikud, kelle tegelik asukoht on seal:
9. Käesolevas artiklis sätestatud rahastamiskõlblikkuse eeskirju võib piirata taotlejate kodakondsuse, geograafilise asukoha või liigi põhjal, kui piirang on vajalik meetme spetsiifilise laadi ja eesmärgi tõttu ning see on vajalik meetme tulemuslikuks rakendamiseks.
10. Mitterahastamiskõlblikest riikidest pärit pakkujaid, taotlejaid ja kandidaate võib käsitada rahastamiskõlblikena juhul, kui esineb hädaolukord või teenused ei ole asjaomaste riikide või territooriumide turul kättesaadavad, või muudel põhjendatud juhtudel, kui rahastamiskõlblikkuse eeskirjade kohaldamine muudaks meetme elluviimise võimatuks või ülemäära raskeks.
11. Kui finantsmäärus näeb ette lepingu sõlmimise ühe pakkumuse alusel, tuleks kohalike võimete, turgude ja ostude edendamiseks eelistada kohalikke ja piirkondlikke töövõtjaid. Muudel juhtudel edendatakse kohalike ja piirkondlike töövõtjate osalemist kooskõlas nimetatud määruse asjaomaste sätetega.
12. Demokraatia ja inimõiguste õiguste programmi raames on artikli 2 lõikes 6 esitatud õigussubjekti määratlusega hõlmamata mis tahes üksus rahastamiskõlblik, kui see on vajalik kõnealuse programmiga kavandatavateks sekkumisteks.

Artikkel 25

Ülekandmised, aastased osamaksed, kulukohustuste assigneeringud, tagasimaksed ja rahastamisvahendite raames tekkinud tulud

1. Lisaks finantsmääruse artikli 12 lõikele 2 kantakse käesoleva määruse kohased kasutamata kulukohustuste ja maksete assigneeringud automaatselt üle ning neid võib kulukohustustega siduda kuni järgmise eelarveaasta 31. detsembrini. Üle kantud eraldist kasutatakse alates järgmisest eelarveaastast.

Komisjon teavitab Euroopa Parlamenti ja nõukogu ülekantud kulukohustuste assigneeringutest kooskõlas finantsmääruse artikli 12 lõikega 6.
2. Lisaks finantsmääruse artiklis 15 assigneeringute uuesti kättesaadavaks tegemise kohta sätestatud eeskirjadele tehakse uuesti kättesaadavaks kulukohustuste assigneeringud, mis vastavad nende kulukohustuste summale, mis vabastati käesoleva määruse alusel rakendatava meetme täieliku või osalise rakendamata jätmise tõttu, ja neid kasutatakse esialgsel eelarvereval mujal.

Määruse (millega määratakse kindlaks mitmeaastane finantsraamistik) artikli 12 lõike 1 punktis b esitatud viiteid finantsmääruse artiklile 15 tõlgendatakse käesoleva määruse kohaldamisel ka viidetena käesolevale lõikele.
3. Pikemalt kui ühe eelarveaasta vältel toimuvate tegevustega kaasnevad eelarvelised kulukohustused võib jagada aastasteks osamakseteks mitmele aastale, kooskõlas finantsmääruse artikli 112 lõikega 2.

Finantsmääruse artikli 114 lõike 2 kolmandat lõiku selliste mitmeaastaste meetmete suhtes ei kohaldata. Komisjon vabastab automaatselt kõik meetme kulukohustuste osad, mis ei ole selle eelarvelise kulukohustuse viienda aasta 31. detsembriks kasutatud eelrahastamiseks või vahemaksete tegemiseks või mille kohta ei ole esitanud tõendatud kuluaruannet ega maksetaotlust.

Käesoleva artikli lõiget 2 kohaldatakse ka aastaste osamaksete suhtes.

4. Erandina finantsmääruse artikli 209 lõikest 3 sätetest kantakse tagasimaksed ja rahastamisvahendi raames tekkinud tulud pärast halduskulude ja -tasude mahaarvamist sihtotstarbelise sisetuluna nende esialgsele eelarvereale. Iga viie aasta tagant analüüsib komisjon olemasolevate rahastamisvahendite panust liidu eesmärkide saavutamisse ja nende rahastamisvahendite tulemuslikkust.

IV peatükk

EFSD+, eelarvelised tagatised ja finantsabi kolmandatele riikidele

Artikkel 26

Kohaldamisala ja rahastamine

1. Artiklis 6 lõike 2 punktis a nimetatud rahastamispaketiga rahastatakse Euroopa Kestliku Arengu Fondi „EFSD+“ ja välismeetmete tagatist.

EFSD+ kui artikli 23 lõike 1 punktides a, e, f ja g sätestatud eelarve täitmise viiside toel rahastamissuutlikkust pakkuva ühtse rahastamispaketi eesmärk peaks olema toetada investeerimist ja paremat juurdepääsu rahastamisele, et soodustada kestlikku ja kaasavat majanduslikku ja sotsiaalset arengut ning edendada partnerriikide sotsiaal-majanduslikku vastupanuvõimet, keskendudes eelkõige vaesuse kaotamisele, jätkusuutlikule ja kaasavale majanduskasvule, inimväärsede töökohtade loomisele, majanduslikele võimalustele, oskustele ja ettevõtlusele, sotsiaalmajanduslikele sektoritele, mikro-, väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele ning ebaseadusliku rände konkreetsete sotsiaal-majanduslike algpõhjustega tegelemisele, kooskõlas asjakohaste soovituslike programmdokumentidega. Eritähelepanu pööratakse riikidele, kus on ebastabiilne olukord või konflikt, vähim arenenud riikidele või suure võlakooormusega vaestele riikidele.

2. Välistegevuse tagatisega toetatakse EFSD+ toiminguid, mis on seotud käesoleva määruse artiklite 27, 28 ja 29 kohaste eelarveliste tagatiste, makromajandusliku finantsabi ja Euroopa tuumaohutuse rahastamisvahendi määruse artikli 10 lõikes 2 osutatud kolmandatele riikidele antavate laenudega.
3. Välistegevuse tagatise raames võib liit kuni 60 000 000 000 euro ulatuses tagada ajavahemikus 1. jaanuarist 2021 kuni 31. detsembrini 2027 allakirjutatud meetmeid.
4. Eraldiste määr on olenevalt meetme liigist 9–50 %.

Välistegevuse tagatisega on eraldiste määr 9 % nii liidu makromajandusliku finantsabi kui ka laenutehingutega seotud riigiriskide puhul.

Eraldiste määrad vaadatakse läbi iga kolme aasta järel alates käesoleva määruse kohaldamise alguskuupäevast, mis on sätestatud artiklis 40. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 34 vastu delegeeritud õigusakte nende määrade täiendamiseks või muutmiseks.

5. Välistegevuse tagatist käsitletakse finantsmääruse artikliga 212 loodud ühises eraldisfondis üheainsa tagatisena.
6. EFSD+ ja välistegevuse tagatise kaudu võib toetada rahastamis- ja investeerimistoiminguid artikli 4 lõikes 2 osutatud geograafiliste piirkondade partnerriikides. Välistegevuse tagatise eraldisi rahastatakse artikli 6 lõike 2 punktiga a loodud asjakohaste geograafiliste programmide eelarvest ning need kantakse ühisesse eraldisfondi. EFSD+ ja välistegevuse tagatise eraldiste kaudu võib toetada ka IPA III määruse I lisas loetletud abisaajatega seotud tegevust. Sellise tegevuse EFSD+ ja välistegevuse tagatise eraldiste kaudu toetamist rahastatakse IPA määruse alusel. Välistegevuse tagatist tuleks seoses Euroopa tuumaohutuse rahastamisvahendi määruse artikli 10 lõikes 2 osutatud kolmandatele riikidele antavate laenudega rahastada Euroopa tuumaohutuse rahastamisvahendi määruse alusel.
7. Finantsmääruse artikli 211 lõikes 2 osutatud eraldised moodustatakse iga tegevuse, sealhulgas liidu tagatavatest enne 2021. aastat allakirjutatud tegevuste arvestuses liidu tasumata kohustuste kogusumma alusel. Aasta jooksul vajaminevad eraldised võib moodustada kuni seitsme aasta jooksul.
8. Vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2017/1601 ja nõukogu määrusega (EÜ, Euratom) nr 480/2009 loodud EFSD tagatisfondi ja välistegevuse tagatisfondi bilansilised varad kantakse 31. detsembri 2020. aasta seisuga üle ühisesse eraldisfondi, et vastavate meetmete eraldised tuleksid samast käesoleva artikli lõikega 4 ette nähtud tagatisest.

Artikkel 27

Meetmete ja vastaspoolte rahastamiskõlblikkus ja valimine

1. Välistegevuse tagatise kaudu abi saamiseks rahastamiskõlblikud rahastamis- ja investeerimistoimingud peavad olema kooskõlas ja ühtlustatud liidu poliitikaga ning partnerriikide strateegiate ja poliitikaga. Eelkõige tuleb nendega toetada käesoleva määruse eesmärgi, üldpõhimõtteid ja poliitikaraamistikku ning asjakohaseid soovituslikke programmdokumente, võttes nõuetekohaselt arvesse V lisas sätestatud prioriteetseid valdkondi.
2. Välistegevuse tagatisega toetatakse finantsmääruse artikli 209 lõike 2 punktides a–c sätestatud tingimustele vastavaid rahastamis- ja investeerimistoiminguid, mis
 - (a) tagavad vastastikuse täiendavuse muude algatustega,
 - (b) on majanduslikult ja rahaliselt teostatavad, võtavad nõuetekohaselt arvesse, et projekti võivad toetada ja kaasrahastada ka era- ja avaliku sektori partnerid, arvestades samas toimingu konkreetset keskkonda ja nende riikide suutlikkust, kus on ebastabiilne olukord või konflikt või kes on vähim arenenud riigid või suure võlakoormusega vaesed riigid, kellel võib olla õigus soodsamate tingimuste kohaldamisele;
 - (c) on tehniliselt teostatavad ning keskkonna ja sotsiaalvaldkonna seisukohast kestlikud.
3. Välistegevuse tagatisega kaetakse järgmiste vahendite riske:
 - (a) laenud, sealhulgas kohalikus valuutas laenud ja makromajandusliku finantsabina antavad laenud;

- (b) tagatised;
 - (c) edasitagatised;
 - (d) kapitalituru instrumendid;
 - (e) muud rahastamisvormid ja krediidikvaliteedi parandamise instrumendid, kindlustus ning omakapitali- või kvaasiomakapitali osalused.
4. Välistegevuse tagatist on õigus saada finantsmääruse artikli 208 lõikes 4 nimetatud lepingupartneritel, sealhulgas kolmandatest riikidest pärit lepingupartneritel, kes annavad oma panuse välistegevuse tagatisse, kui selleks on kooskõlas käesoleva määruse artikliga 28 komisjoni heakskiit. Lisaks ja erandina finantsmääruse artikli 62 lõike 2 punktist c on tagatist õigus saada liikmesriigi või kolmanda riigi eraõiguslikel asutustel, kes on artikli 28 kohaselt välistegevuse tagatisse panustanud ja suudavad oma finantssuutlikkust piisavalt tõendada.
5. Rahastamiskõlblikud lepingupartnerid järgivad finantsmääruse artikli 62 lõike 2 punktis c sätestatud õigusnorme ja tingimusi. Käesoleva määruse artikli 28 kohaselt välistegevuse tagatisse panustanud liikmesriigi või kolmanda riigi eraõiguslike asutuste puhul eelistatakse asutusi, kes avalikustavad keskkonnavalaseid, sotsiaalseid ja äriühingu üldjuhtimise kriteeriume käsitleva teabe.
- Komisjon tagab rahastamiskõlblikele lepingupartneritele kättesaadavate vahendite tulemusliku, tõhusa ja õiglase kasutamise, edendades samas rahastamiskõlblike lepingupartnerite vahelist koostööd.
- Komisjon tagab kõigi rahastamiskõlblike lepingupartnerite õiglase kohtlemise ning huvide konflikti ärahoidmise EFSD+ rakendamisperioodil. Vastastikuse täiendavuse tagamiseks võib komisjon paluda rahastamiskõlblikelt lepingupartneritelt asjakohast teavet nende toimingute kohta, mis ei ole seotud EFSD+ programmiga.
6. Komisjon valib rahastamiskõlblikud lepingupartnerid välja kooskõlas finantsmääruse artikliga 154, võttes nõuetekohaselt arvesse järgmist:
- (a) strateegianõukogu ja piirkondlike tegevjuhatuste nõuanded kooskõlas VI lisaga;
 - (b) investeerimissuuna eesmärgid;
 - (c) rahastamiskõlbliku lepingupartneri kogemused ja riskijuhtimissuutlikkus;
 - (d) omavahendite ning erasektori kaasrahastuse summa, mille rahastamiskõlblik lepingupartner on valmis andma investeerimissuuna raames.
7. Komisjon kehtestab käesoleva määruse alusel rahastatavatele piirkondadele, konkreetsetele partnerriikidele või mõlemale, konkreetsetele valdkondadele või projektidele, tagatisesaajate liikidele või mõlemale teatava piirmäärani välistegevuse tagatisest toetatavad investeerimissuunad. Komisjon annab Euroopa Parlamendile ja nõukogule teada, kuivõrd investeerimissuunad vastavad käesolevale artiklile ja millised on nende üksikasjalikud rahastamisprioriteedid. Taotlused investeerimissuundade raames toetuse saamiseks esitatakse komisjonile.
- Investeerimissuundade valik peab olema nõuetekohaselt põhjendatud turutõrgete või mitteoptimaalsete investeerimisolukordade analüüsiga. Komisjon analüüsib seda koostöös potentsiaalselt rahastamiskõlblike lepingupartnerite ja sidusrühmadega.
- Rahastamiskõlblikud lepingupartnerid võivad anda lõikes 3 osutatud vahendeid investeerimissuuna raames või rahastamiskõlblike lepingupartnerite teostatavate

üksikprojektide vahendeid. Vahendeid võib anda partnerriikidele, sealhulgas riikidele, kus on ebastabiilne olukord või konflikt või riikidele, kus on riigi ülesehitamise ja konfliktijärgse taastumise probleemid, ning kõnealuste partnerriikide institutsioonidele, sealhulgas nende avaliku ja erasektori kohalikele pankadele ja finantseerimisasutustele ning kõnealuste partnerriikide erasektori üksustele.

8. Komisjon hindab välistegevuse tagatisest toetatavaid toiminguid lõigetes 2 ja 3 sätestatud rahastamiskõlblikkuse kriteeriumide alusel, kasutades võimaluse korral rahastamiskõlblike lepingupartnerite tulemuste mõõtmise süsteeme, mis on juba olemas. Komisjon avaldab iga investeerimissuuna hindamise tulemuse kord aastas.
9. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 34 vastu delegeeritud õigusakte, et täiendada või muuta V lisa loetletud prioriteetseid valdkondi ja VI lisa kohast EFSD+ valitsemist.

Artikkel 28

Teiste rahastajate osalemine välistegevuse tagatises

1. Liikmesriigid, kolmandad riigid ja muud kolmandad isikud võivad välistegevuse tagatises osaleda.

Erandina finantsmääruse artikli 218 lõike 2 teisest lõigust võivad Euroopa Majanduspiirkonna lepingu pooled osaleda tagatise või rahaga.

Selliste kolmandate riikide, kes ei ole Euroopa Majanduspiirkonna lepingu pooled, ja kolmandate isikute osalus saab olla rahaline ja vajab komisjoni heakskiitu.

Komisjon teavitab Euroopa Parlamenti ja nõukogu kinnitatud osalusest viivitamata.

Liikmesriikide taotluse alusel võib nende panuse sihtotstarbeliselt ette näha meetmete algatamiseks konkreetsetes piirkondades, riikides, sektorites või olemasolevates investeerimissuundades.

2. Tagatise vormis antav panus ei ületa 50 % käesoleva määruse artikli 26 lõikes 2 osutatud summast.

Liikmesriikide ja Euroopa Majanduspiirkonna lepingu poolte osalusena antud tagatise võib realiseerida alles pärast seda, kui liidu üldeelarves ettenähtud tagatis ja muu rahaline osalus on nõuete alusel välja makstud.

Osalust võib kasutada tagatise realiseerimise korral maksete tegemiseks, olenemata tagatise sihtotstarbest.

Toetusleping sõlmitakse liidu nimel tegutseva komisjoni ja rahastaja vahel ning see hõlmab eelkõige maksetingimusi.

Artikkel 29

Välistegevuse tagatise lepingute rakendamine

1. Komisjon sõlmib liidu nimel artikli 27 kohaselt välja valitud rahastamiskõlblike lepingupartneritega välistegevuse tagatise lepingud. Lepinguid võib sõlmida ka kahest või enamast rahastamiskõlblikust lepingupartnerist koosneva konsortsiumiga.

2. Iga investeerimissuuna puhul sõlmib komisjon ühe või mitme välja valitud kõlbliku lepingupartneriga ühe või mitu välistegevuse tagatise lepingut. Lisaks võib välistegevuse tagatise anda erivajaduse korral ka ühele rahastamis- või investeerimistoimingule.

Kõik välistegevuse tagatise lepingud tehakse Euroopa Parlamendile ja nõukogule taotluse alusel kättesaadavaks, võttes seejuures arvesse konfidentsiaalse teabe ning tundliku äriteabe kaitsmist.

3. Välistegevuse tagatise lepingud sisaldavad eelkõige järgmist:

- (a) üksikasjalikud eeskirjad tagatise ulatuse, nõuete, rahastamiskõlblikkuse, rahastamiskõlblike lepingupartnerite ja kasutatavate menetluse kohta.
- (b) üksikasjalikud nõuded välistegevuse tagatise andmise, sealhulgas tagatise ulatuse reguleerimise ning eri liiki vahendite portfellidele ja projektidele antava tagatise ulatuse kohta, samuti projekti ja projektiportfelli riskianalüüs, sealhulgas valdkondlikul, piirkondlikul ja riiklikul tasandil;
- (c) käesoleva määruse eesmärkide ja otstarbe meeldetuletus, vajaduste hindamine ja soovitud tulemuste nimetamine, võttes arvesse ettevõtja sotsiaalse vastutuse ja vastutustundliku ettevõtluse edendamist;
- (d) tagatise eest makstav hüvitis, mis peab kajastama riski taset, ja hüvitise osalise subsideerimise võimalus, et pakkuda nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel soodustingimusi;
- (e) välistegevuse tagatise kasutamist reguleerivad nõuded, sealhulgas maksete tegemise tingimused, nagu täpne ajakava, intressid maksmisele kuuluvatelt summadelt, sissenõudmis- ja muud kulud ning võimalusel vajalikud likviidsusnõuded;
- (f) nõudemenetlused, sealhulgas (kuid mitte ainult) käivitavad sündmused ja ooteajad, ja nõuete sissenõudmisega seotud menetlused;
- (g) järelevalve-, aruandlus- ja hindamiskohustused;
- (h) selged ja ligipääsetavad kaebuste lahendamise menetlused kolmandatele isikutele, keda välistegevuse tagatisega toetatavate projektide rakendamine võib mõjutada.

4. Rahastamiskõlblik lepingupartner kiidab rahastamis- ja investeerimistoimingud heaks oma reeglite ja menetluste kohaselt ning kooskõlas välistegevuse tagatise lepingu tingimustega.

5. Välistegevuse tagatisega võib katta järgmist:

- (a) võlainstrumentide puhul põhisumma ja kogu ulatuses intressid ning muud summad, mille välja valitud rahastamiskõlblik lepingupartner tasub makseviivituse korral vastavalt rahastamistoimingu tingimustele;
- (b) omakapitali investeeringute puhul investeeritud summad ja nendega seotud rahastamiskulud;
- (c) artikli 27 lõikes 2 osutatud muude rahastamis- ja investeerimistoimingute puhul kasutatud summad ja nendega seotud rahastamiskulud;
- (d) makseviivitusega seotud asjakohased sissenõudmis- ja muud kulud, kui neid ei arvata maha sissenõutud summast.

6. Komisjoni raamatupidamisarvestuse jaoks esitavad välistegevuse tagatisest toetatavaid riske käsitleva ja finantsmääruse artikli 209 lõike 4 kohase aruandluse raames rahastamiskõlblikud lepingupartnerid, kellega on sõlmitud tagatisleping, komisjonile ja kontrollikojale käesoleva määrusega hõlmatud rahastamis- ja investeerimistoimingute kohta igal aastal sõltumatu välisaudiitori auditeeritud raamatupidamisaruande, mis sisaldab muu hulgas järgmist teavet:
 - (a) rahastamiskõlblike lepingupartnerite rahastamis- ja investeerimistoimingute riskianalüüs, sealhulgas teave selle kohta, kas liidu kohustustega seoses on täidetud finantsmääruse artikliga 80 ja rahvusvaheliste avaliku sektori raamatupidamise standarditega kehtestatud raamatupidamiseeskirjad;
 - (b) liidu võetud ja tasumata finantskohustused, mis tulenevad rahastamiskõlblike lepingupartnerite ja nende rahastamis- ja investeerimistoimingute jaoks antud EFSD+ meetmetest, esitades jaotuse meetmete kaupa.
7. Rahastamiskõlblik lepingupartner esitab komisjonile taotluse korral täiendava teabe, mida on vaja käesolevast määrusest tulenevate komisjoni kohustuste täitmiseks.
8. Komisjon annab rahastamisvahendite, eelarveliste tagatiste ja finantsabi kohta aru kooskõlas finantsmääruse artiklitega 241 ja 250. Selleks esitavad rahastamiskõlblikud lepingupartnerid igal aastal teabe, mida on vaja, et komisjon saaks täita oma aruandluskohustusi.

Artikkel 30

Kapitaliosalus arengupangas

Artikli 6 lõike 2 punktis a osutatud geograafiliste programmide rahastamispaketti võib kasutada Euroopa ja muude arengu rahastamise institutsioonide kapitalisatsioonis.

V peatükk

Järelevalve, aruandlus ja hindamine

Artikkel 31

Järelevalve ja aruandlus

1. Näitajad, mille abil antakse kooskõlas kestliku arengu eesmärkide näitajatega käesoleva määruse raames aru artiklis 3 sätestatud erieesmärkide saavutamisel tehtud edusammudest, on esitatud VII lisas. Eesmärkide saavutamise ulatuse hindamisel võetakse aluseks näitajate väärtus 1. jaanuaril 2021.
2. Komisjon teostab oma meetmete üle regulaarselt järelevalvet ja vaatab läbi oodatavate tulemuste saavutamisel tehtud edusammud, sealhulgas väljundid ja tagajärjed.

Oodatavate tulemuste saavutamisel tehtavaid edusamme tuleks jälgida selgete, läbipaistvate ja vajaduse korral mõõdetavate näitajate alusel. Kasutada tuleks üksnes piiratud arvul näitajaid, et aruandlus ei hilineks.
3. Liidu ja liikmesriikide jaoks partnerriigile ühiselt antud toe rakendamise ühises järelevalves lähtutakse artikli 12 lõikes 4 sätestatud kriteeriumidele vastavates ühistes programmdokumentides esitatud ühistest tulemuste raamistikest.

Tulemusaruannete süsteem peab tagama, et programmi rakendamise ja tulemuste järelevalveks vajalikke andmeid kogutakse tõhusalt, tulemuslikult ja õigeaegselt. Selleks kehtestatakse liidu vahendite saajatele proportsionaalsed aruandlusnõuded.

4. Komisjon hindab käesoleva määruse rakendamisel tehtud edusamme. Alates 2022. aastast esitab komisjon Euroopa Parlamendile ja nõukogule iga-aastase aruande käesoleva määruse eesmärkide saavutamise kohta, tuginedes näitajatele, millega mõõdetakse saadud tulemusi ja määruse tõhusust. Aruanne esitatakse ka Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele.
5. Iga-aastane aruanne sisaldab eelmist aastat käsitlevat teavet rahastatud meetmete, järelevalve ja hindamise tulemuste ning asjaomaste partnerite kaasamise, samuti eelarveliste kulukohustuste ja maksete assigneeringute täitmise kohta riigi, piirkonna ja koostöövaldkonna kaupa. Aastaruandes hinnatakse liidupoolse rahastamise tulemusi, kasutades võimaluse korral konkreetseid ja mõõdetavaid näitajaid, mille alusel hinnata selle tähtsust käesoleva määruse eesmärkide saavutamisel. Kui see on võimalik ja asjakohane, hinnatakse arengukoostöö puhul aruandes ka arengu tõhususe põhimõtete järgimist, sealhulgas uudsete rahastamisvahendite puhul.
6. 2021. aastal koostatav aastaruanne sisaldab aastate 2014–2020 kohta kõikidest artikli 40 lõikes 2 osutatud määruste alusel rahastamise aastaruannetest saadud konsolideeritud teavet kogu käesoleva määrusega reguleeritud rahastamise, sealhulgas sihtotstarbelise välistulu ja usaldusfondidele makstava toetuse kohta ning selles esitatakse kulutuste jaotus riikide, rahastamisvahendite, kulukohustuste ja maksete kaupa. Aruandes kajastatakse peamisi saadud õppetunde ja varasemate aastate välishindamistes esitatud soovitude järelmeetmeid.
7. Igal aastal hinnatakse kliimameetmete ja bioloogilise mitmekesisusega seotud kogukulutusi vastu võetud soovituslike programmdokumentide põhjal. Käesoleva määruse raames eraldatud rahaliste vahendite suhtes kohaldatakse Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni metoodikal põhinevat iga-aastast jälgimissüsteemi (nn Rio markerid), välistamata kättesaadavuse korral täpsemate metoodikate kasutamist, kui need on integreeritud liidu programmide tulemusjuhtimise olemasolevatesse meetoditesse, et kvantifitseerida hindamistes ja iga-aastases aruandes kliimameetmete ja bioloogilise mitmekesisusega seotud kulutusi artiklis 19 osutatud tegevuskavade ja meetmete tasandil.
8. Komisjon järgib arengukoostöö kohta teabe kättesaadavaks tegemisel tunnustatud rahvusvahelisi standardeid.
9. Selleks et tagada käesoleva määruse eesmärkide saavutamise tõhus hindamine, on komisjonil õigus võtta kooskõlas artikliga 34 vastu delegeeritud õigusakte, et muuta käesoleva määruse VII lisa, et vajaduse korral näitajad läbi vaadata või neid täiendada ning et lisada käesolevale määrusele sätteid, milles käsitletakse järelevalve- ja hindamisraamistiku kehtestamist.

Artikkel 32 *Hindamine*

1. Käesoleva määruse vahehindamine toimub siis, kui selle rakendamise kohta on saanud kättesaadavaks piisavalt teavet, ent mitte hiljem kui neli aastat pärast rahastamisvahendi rakendamise algust.

Vajaduse korral lähtutakse hindamistes Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni (OECD) arenguabi komitee hea tava põhimõtetest ning hindamistes tuleks püüda kindlaks teha, kas konkreetsed eesmärgid on saavutatud ja sõnastada soovitusi edasise tegevuse parandamiseks.

2. Määruse rakendamise lõpul, ent mitte hiljem kui neli aastat pärast artiklis 1 nimetatud ajavahemikku, viib komisjon läbi määruse lõpphindamise. Selle hindamise eesmärk on teha kindlaks liidu panus käesoleva määruse eesmärkide saavutamisse, võttes arvesse saavutatud tulemuste mõõtmise näitajaid ning käesoleva määruse mõju suhtes tehtud tähelepanekuid ja järeldusi.

Lõpphindamise aruandes käsitletakse ka tõhusust, lisaväärtust, lihtsustamise võimalusi, sisemist ja välist ühtsust ning käesoleva määruse eesmärkide jätkuvat asjakohasust.

Lõpphindamise aruande koostamise konkreetne eesmärk on parandada liidupoolse rahastamise rakendamist. Selle põhjal saab otsustada määruse alusel rakendatud meetmeliikide pikendamise, muutmise või peatamise üle.

Lõpphindamise aruanne sisaldab ka asjakohastest aastaaruannetest saadud konsolideeritud teavet käesoleva määrusega reguleeritud kogu rahastamise, sealhulgas sihtotstarbelise välistulu ja liidu usaldusfondidele makstava toetuse kohta ning selles esitatakse kulutuste jaotus abisaajariikide, rahastamisvahendite kasutamise, kulukohustuste ja maksete kaupa.

Komisjon edastab hindamiste tulemused koos oma tähelepanekutega artiklis 35 osutatud asjakohase komitee kaudu Euroopa Parlamendile, nõukogule ja liikmesriikidele. Konkreetseid hindamisi võib liikmesriikide taotlusel arutada kõnealuses komitees. Tulemusi kasutatakse programmide kavandamisel ja vahendite eraldamisel.

Komisjon kaasab käesoleva määruse alusel antava liidupoolse rahastamise hindamisse sobilikus ulatuses kõik asjaomased sidusrühmad, ning võib, kui see on asjakohane, korraldada ühiseid hindamisi liikmesriikidega ja arengupartneritega, tehes partnerriikidega tihedat koostööd.

3. Kooskõlas finantsmääruse aruandluse erisätetega hindab komisjon välistegevuse tagatise kasutamist ja toimimist 31. detsembriks 2025 ning seejärel iga kolme aasta järel. Komisjon esitab hindamisaruande Euroopa Parlamendile ja nõukogule. Koos selle hindamisaruandega esitatakse kontrollikoja arvamus.

III JAOTIS LÕPPSÄTTED

Artikkel 33

Käesoleva määrusega hõlmamata riigi või territooriumi osalemine

1. Nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel ja kui rakendatav meede on üleilmne, piirkonnaülene või piirkondlik, võib komisjon otsustada asjakohaste mitmeaastaste sihtprogrammide või asjakohaste tegevuskavade või meetmete raames laiendada meetmete ulatust käesoleva määruse artikliga 4 hõlmamata riikidele ja territooriumidele, et tagada liidupoolse rahastamise sidusus ja tõhusus või soodustada piirkondlikku või piirkondadevahelist koostööd.

2. Komisjon võib ette näha spetsiaalse rahaeraldise, et aidata partnerriikidel ja -piirkondadel tugevdada oma koostööd liidu äärepoolseimate piirkondade naaberriikidega ja ülemeremaades ja -territooriumidel, mis ei kuulu *ÜMTde otsuse* reguleerimisalasse. Selleks võib käesoleva määrusega vajaduse korral ning *ÜMTde otsuse* ja/või *ETC määruse* alusel saadava rahastuse taseme suhtes vastastikkusele ja proportsionaalsusele tuginedes toetada meetmeid, mida rakendab käesoleva määruse kohane partnerriik või -piirkond või muu üksus, *ÜMTde otsuse* kohane riik, territoorium või muu üksus või liidu äärepoolseim piirkond ühiste rakendusprogrammide või *ETC määruse* alusel kehtestatavate ja rakendatavate piirkondadevaheliste koostööprogrammide või meetmete raames.

Artikkel 34

Delegeeritud volituste rakendamine

1. Komisjonile antakse õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte käesolevas artiklis sätestatud tingimustel.
2. Artikli 4 lõikes 6, artikli 26 lõikes 3, artikli 27 lõikes 9 ja artikli 31 lõikes 9 osutatud delegeeritud õigusaktide vastuvõtmise volitused antakse komisjonile käesoleva määruse kehtivusajaks.
3. Euroopa Parlament ja nõukogu võivad artikli 4 lõikes 6, artikli 26 lõikes 3, artikli 27 lõikes 9 ja artikli 31 lõikes 9 osutatud volituste delegeerimise igal ajal tagasi võtta. Tagasivõtmise otsusega lõpetatakse otsuses nimetatud volituste delegeerimine. Otsus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas* või otsuses nimetatud hilisemal kuupäeval. See ei mõjuta juba jõustunud delegeeritud õigusaktide kehtivust.
4. Enne delegeeritud õigusakti vastuvõtmist konsulteerib komisjon kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes sätestatud põhimõtetega iga liikmesriigi määratud ekspertidega.
5. Niipea kui komisjon on delegeeritud õigusakti vastu võtnud, teeb ta selle samal ajal teatavaks Euroopa Parlamendile ja nõukogule.
6. Artikli 4 lõike 6, artikli 26 lõike 3, artikli 27 lõike 9 ja artikli 31 lõike 9 alusel vastu võetud delegeeritud õigusakt jõustub üksnes juhul, kui Euroopa Parlament ega nõukogu ei ole kahe kuu jooksul pärast õigusakti Euroopa Parlamendile ja nõukogule teatavakstegemist esitanud selle suhtes vastuväidet või kui Euroopa Parlament ja nõukogu on enne selle tähtaja möödumist komisjonile teatanud, et nad ei esita vastuväidet. Euroopa Parlamendi või nõukogu algatusel pikendatakse seda tähtaega kahe kuu võrra.

Artikkel 35

Komitee

1. Komisjoni abistab naabruspoliitika, arengu- ja rahvusvahelise koostöö komitee. Nimetatud komitee on komitee määruse (EL) nr 182/2011 tähenduses.
2. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 5.

3. Kui komitee arvamus tuleb saada kirjaliku menetluse teel, siis lõpetatakse kõnealune menetlus ilma tulemusteta, kui arvamuse esitamise tähtaja jooksul komitee eesistuja niimoodi otsustab või kui seda nõutakse komitee liikmete lihthääletamusega.
4. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 8 koostoimes selle artikliga 5.
5. Vastuvõetud otsus kehtib vastuvõetud või muudetud dokumendi, tegevusprogrammi või meetme kehtivusaja jooksul.
6. Euroopa Investeerimispanka vaateleja võtab komitee menetlusest osa Euroopa Investeerimispanka puudutavate küsimuste puhul.

Artikkel 36

Teavitamine, teabevahetus ja avalikustamine

1. Liidupoolse rahastamise saajad tunnistavad liidu rahaliste vahendite päritolu ja tagavad selle nähtavuse (eriti meetmete ja nende tulemuste reklaamimisel), andes eri sihtrühmadele, sealhulgas meediale ja üldsusele selle kohta sidusat, tulemuslikku ja proportsionaalset suunatud teavet.
2. Komisjon rakendab käesoleva määruse ning selle meetmete ja tulemustega seotud teavitus- ja kommunikatsioonimeetmeid. Käesolevale määrusele eraldatud rahalised vahendid peavad ühtlasi aitama kaasa liidu poliitiliste prioriteetide tutvustamisele, niivõrd kui need on otseselt seotud artiklis 3 osutatud eesmärkidega.

Artikkel 37

Erand nähtavusnõuetest

Julgeolekuprobleemide või kohaliku tasandi poliitiliselt tundlike küsimuste korral võib teatavates riikides või piirkondades või teatavatel ajavahemikel olla eelistatud või vajalik teabevahetuse ja nähtavusega seotud tegevuste piiramine. Sellisel juhul määratakse sihtrühm ja konkreetse meetme edendamiseks kasutatavad nähtavuse suurendamise vahendid, tooted ja kanalid kindlaks iga juhtumi puhul eraldi, pärast liiduga konsulteerimist ja kooskõlastamist. Kui ootamatu kriisi korral on vaja kiiret sekkumist, ei ole vaja kohe esitada täielikku teavitus- ja nähtavuskava. Siiski tuleb sellistel juhtudel algusest peale nõuetekohaselt märkida liidu toetuse saamine.

Artikkel 38

Euroopa välisteenistuse klausel

Käesolevat määrust kohaldatakse kooskõlas otsusega 2010/427/EL.

Artikkel 39

Kehtetuks tunnistamine ja üleminekusätted

1. Otsus 466/2014/EL, määrus (EÜ, Euratom) nr 480/2009 ja määrus (EL) nr 2017/1601 tunnistatakse kehtetuks alates 1. jaanuarist 2021.

2. Käesoleva määruse rahastamispaketist võib katta ka tehnilise ja haldusabi kulud, mis on vajalikud, et tagada üleminek käesoleva määruse ja sellele eelnenud järgmiste õigusaktide alusel vastu võetud meetmete vahel: määrus (EL) nr 233/2014; määrus (EL) nr 232/2014; määrus (EL) nr 230/2014; määrus (EL) nr 235/2014; määrus (EL) nr 234/2014, määrus (Euratom) nr 237/2014, määrus (EL) nr 236/2014, otsus nr 466/2014/EL, määrus (EÜ, Euratom) nr 480/2009 ja määrus (EL) 2017/1601.
3. Käesoleva määruse rahastamispaketist võib katta kulusid, mis on seotud käesoleva määruse mis tahes järglaste ettevalmistamisega.
4. Vajaduse korral võib kanda eelarvesse assigneeringuid ka pärast 2027. aastat, et katta artikli 20 lõikes 1 ette nähtud kulusid, selleks et oleks võimalik hallata meetmeid, mis ei ole 31. detsembriks 2027 veel lõpule viidud.

Artikkel 40 **Jõustumine**

Käesolev määrus jõustub päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Seda kohaldatakse alates 1. jaanuarist 2021.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

Brüssel,

Euroopa Parlamendi nimel
president

Nõukogu nimel
eesistuja

FINANTSSELGITUS

1. ETTEPANEKU/ALGATUSE RAAMISTIK

- 1.1. Ettepaneku/algatuse nimetus
- 1.2. Asjaomased poliitikavaldkonnad (*programmi teemavaldkond*)
- 1.3. Ettepaneku/algatuse liik
- 1.4. Ettepaneku/algatuse põhjendus
- 1.5. Meetme kestus ja finantsmõju
- 1.6. Ettenähtud eelarve täitmise viisid

2. HALDUSMEETMED

- 2.1. Järelevalve ja aruandluse eeskirjad
- 2.2. Haldus- ja kontrollisüsteem
- 2.3. Pettuse ja eeskirjade eiramise ärahoidmise meetmed

3. ETTEPANEKU/ALGATUSE HINNANGULINE FINANTSMÕJU

- 3.1. Mitmeaastase finantsraamistiku rubriigid ja kulude eelarveread, millele mõju avaldub
- 3.2. Hinnanguline mõju kuludele
 - 3.2.1. Üldine hinnanguline mõju kuludele
 - 3.2.2. Hinnanguline mõju haldusassigneeringutele
 - 3.2.3. Kolmandate isikute rahaline osalus
- 3.3. Hinnanguline mõju tuludele

FINANTSSELGITUS

1. ETTEPANEKU/ALGATUSE RAAMISTIK

1.1. Ettepaneku/algatuse nimetus

Naabruspoliitika, arengu ja rahvusvahelise koostöö rahastamisvahend

1.2. Asjaomased poliitikavaldkonnad (programmi teemavaldkond)

Välistegevus

Naabruspoliitika, arengu ja rahvusvahelise koostöö rahastamisvahend

1.3. Ettepanek/algatus käsitleb:

☐ uut meedet

☐ uut meedet, mis tuleneb katseprojektist / ettevalmistavast meetmest⁸⁴

☐ olemasoleva meetme pikendamist

☒ ühe või mitme meetme ümbersuunamist teise või uude meetmesse või ühendamist teise või uue meetmega

1.4. Ettepaneku/algatuse põhjendus

1.4.1. Lühi- või pikaajalises perspektiivis täidetavad vajadused, sealhulgas algatuse rakendamise üksikasjalik ajakava

Pikaajalises plaanis on kavandatava rahastamisvahendi üldeesmärk kaitsta ja edendada ELi väärtusi ja huve kogu maailmas.

Vastavalt Euroopa Liidu lepingu artikli 3 lõikele 5, artiklile 8 ja artiklile 21 on erieesmärgid järgmised:

a) toetada ja edendada dialoogi ja koostööd kolmandate riikide ja piirkondadega ELi naabruses, Sahara-taguses Aafrikas, Aasia ja Vaikse ookeani piirkonnas ning Ameerika ja Kariibi piirkonnas;

b) ülemaailmsel tasandil edendada inimõigusi ja demokraatiat, toetada kodanikuühiskonna organisatsioone, suurendada stabiilsust ja rahu ning lahendada muid ülemaailmseid probleeme;

c) reageerida kiiresti kriisiolukordadele, ebastabiilsusele ja konfliktidele; tugevdada vastupanuvõimet ning siduda omavahel humanitaar- ja arengumeetmeid; ning reageerida välispoliitilistele vajadustele ja prioriteetidele.

Vähemalt 90 % rahastamisvahendi raames tehtavatest kulutustest peaks vastama OECD arenguabi komitee kehtestatud ametliku arenguabi kriteeriumidele.

1.4.2. ELi meetme lisaväärtus (see võib tuleneda erinevatest teguritest, nagu kooskõlastamisest saadav kasu, õiguskindlus, suurem tõhusus või vastastikune täiendavus). Käesoleva punkti kohaldamisel tähendab „ELi meetme lisaväärtus“ väärtust, mis tuleneb liidu sekkumisest ja lisandub väärtusele, mille liikmesriigid oleksid muidu üksi loonud.

ELi tasandi meetme põhjused (*ex ante*)

⁸⁴

Vastavalt finantsmääruse artikli 58 lõike 2 punktile a või b.

Viimaseid aastaid ilmestavad piirkondlikud konfliktid, terrorism, rändesurve, ressursside pillav kasutamine ja suurenenud proteksionism. Liikmesriigid eraldi ei suudaks neile üleilmsetele muutustele tulemuslikult reageerida, kuid ELil on ainulaadsed võimalused probleemide lahendamiseks, kiiresti muutuva maailma jaoks võimaluste loomiseks ja välisabi andmiseks tänu oma aluslepingutest tulenevatele põhipädevustele, väärtustele ja usaldusväärsusele rahu toetajana, demokraatia ja inimõiguste kaitsjana ning eestvedajana kliimamuutuste vastu võitlemisel ja keskkonna kaitsmisel, poliitilisele mõjule ja riigiülesele olemusele, rahastamisvahendite ulatusele, sidususele ja mitmekesisusele ning kohapeal rakendatavate arvukatele vahenditele.

ELil on võimalus seada täieõigusliku partnerina sisse dialoog teiste piirkondlike organisatsioonidega, näiteks Aafrika Liiduga.

Mõningates valdkondades, kus liikmesriigid aktiivselt ei tegutse, on EL endiselt peamine või mõnikord ainus osaleja, kes saab sekkuda. See kehtib näiteks tundlikes kontekstides, nagu inimõiguste kaitse ja valimisvaatlusmissioonid.

EL saab anda lisaväärtust, mis põhineb tema õigusaktide alusel suunatavate vahendite mahul, suhteliselt paindlikel eelarve täitmise viisidel ja mitmeaastase finantsraamistiku perioodil eraldatavate vahendite prognoositavusel.

ELil on teatavates valdkondades märkimisväärne oskusteave tulenevalt Euroopa enda ajaloost (näiteks piirkondlik integratsioon ja demokraatiale üleminek) ning edukatest poliitikavaldkondadest (näiteks ühise põllumajanduspoliitika ja ühise kalanduspoliitika raames saadud oskusteave toiduga kindlustatuse kohta ning ühtse turu tehniliste standarditega seotud oskusteave). Tal on ka rahvusvaheliselt tunnustatud maine rahu edendajana ja konfliktide ennetajana ning vabade valimiste ja inimõiguste aktiivse toetajana.

Oma delegatsioonide kaudu tegutseb EL kogu maailmas, omades seetõttu tohutul hulgal teavet maailma riike mõjutavate sündmuste kohta. EL on ka osaline enamikes mitmepoolsetes protsessides, mille eesmärk on lahendada üleilmseid sõlmküsimusi. See võimaldab ELil olla pidevalt teadlik uuestest vajadustest ja probleemidest ning ressursse asjakohaselt ümber jaotada. ELi meetmete ja liikmesriikide rakendatavate meetmete vastastikune täiendavus kasvab. See elavdab poliitilist dialoogi ja koostööd, mida üha enam suunatakse liikmesriikidega ühiselt kavandatud programmide kaudu.

Samuti on ELil võimalik täiendada liikmesriikide tegevust potentsiaalselt ohtlike olukordade lahendamisel või eriti kulukate sekkumiste korral.

Oodatav tekkiv liidu lisaväärtus (*ex post*)

Naabruspoliitika, arengu ja rahvusvahelise koostöö rahastamisvahendi tulemusena tekkiv oodatav lisaväärtus peaks johtuma välistegevuse rahastamisvahendite vahetuskuvõtte järeldustest. Vahetuskuvõtte tegemise ajal osutas kehtivates eeskirjades sätestatud mõjunäitajate (nt säästva arengu eesmärgid) analüüs positiivsete suundumuste tekkimisele. Sellised suundumused peaksid jätkuma ka pärast 2020. aastat, arvestades 2030. aastaks seatud rahvusvahelisi eesmäärke.

1.4.3. Samalaadsetest kogemustest saadud õppetunnid

Komisjoni poolt vastu võetud vahearuanandes⁸⁵ 10 välistegevuse rahastamisvahendi⁸⁶ kohta, makromajandusliku finantsabi järeldamise aruannetes ja Euroopa Investeeringuspanga välislaenude andmise volituse vahehindamisel⁸⁷ tõdeti, et välistegevuse rahastamisvahendid on üldiselt eesmärgipärased ja et eesmärkide saavutamise seoses võib täheldada positiivseid suundumusi. Aruannetest nähtub, et välistegevuse rahastamisvahendite jaoks on vaja rohkem vahendeid, kuna need on jõudnud oma rahalise piirini.

Vastavates õigusaktides on määratletud poliitika rakendamise ulatus, eesmärgid ja menetlused. Vahearuandest ilmneb, et tänu oma toetavale laadile hõlmavad õigusaktid enamikku ELi välistegevuse vajadustest ja eesmärkidest. Kasulik oleks paremini kajastada mitut uut nähtust, nagu uus poliitikaraamistik, sealhulgas kestliku arengu tegevuskava 2030 üldine hõlmavus, rände- ja pagulaskriis ning sisepoliitika välismõõde. Lisaks tuleb rohkem arvesse võtta seoseid arengu ja julgeoleku vahel ning rahu ja julgeoleku tagamise üldist ambitsioonitaset välistegevuses.

Kliendistaatusest väljumise põhimõtte⁸⁸ juurutamine teatavate rahastamisvahendite (nt arengukoostöö rahastamisvahendi) puhul piiras ELi võimalusi teha kahepoolse koostöö raames koostööd kõrgema keskmise sissetulekuga riikidega. Kuna neis riikides võib niisugune toetus olla mõningates olukordades vajalik (nt kriisijärgsetes olukordades), leiti, et EL peaks leidma uuenduslikke võimalusi teha koostööd rohkem arenenud arenguriikide ja strateegiliste partneritega, nagu on sätestatud uues Euroopa arengukonsensus⁸⁹ ja kooskõlas kestliku arengu tegevuskava 2030 üldise hõlmavuse põhimõttega.

Rahastamisvahendite keskmes on põhiväärtuste ja inimõiguste edendamine. Samas on mõningates riikides esinenud raskusi selle eesmärgi poole püüdlemisel ja sellega seoses edusammude tegemisel ning paljudes riikides on kodanikuühiskonna organisatsioonide tegutsemisvõimalused vähenemas. See muudab nende küsimustega töötamise ELi jaoks keeruliseks ning rõhutab vastuolu inimõiguste edendamise eesmärgi ja partnerite endi prioriteetsete huvide vahel.

Praeguses paljude kriiside ja konfliktide kontekstis peab EL olema võimeline muutuvatele oludele kiiresti reageerima. Teatavate rahastamisvahendite puhul on aga reageerimissuutlikust pärssinud rahaline paindumatus. Uute prioriteetide, näiteks rände- ja pagulaskriisi ilmnedes tekkisid probleemid eelarvevahendite ümberjaotamisel rahastamisvahendite piires, kuna suured summad olid seotud pikaajaliste programmidega ja mittesihotstarbeline varu ei olnud piisav. Nagu tõdeti vahearuanandes, tuleb paindlikkust suurendada.

⁸⁵ Vahearuanne (COM(2017) 720 final) põhineb kümnel komisjoni talituste töödokumendil, millest igaüks käsitleb ühte rahastamisvahendit (vt loetelu allpool); töödokumendid omakorda põhinevad kümnel sõltumatul hindamisel. Vahearuanne, komisjoni talituste töödokumendid ja sõltumatud hindamised on kättesaadavad aadressil https://ec.europa.eu/europeaid/public-consultation-external-financing-instruments-european-union_en

⁸⁶ Need 10 rahastamisvahendit on arengukoostöö rahastamisvahend; Euroopa Arengufond; Euroopa naabruspoliitika rahastamisvahend; ühinemiseelse abi rahastamisvahend (IPA II); stabiilsuse ja rahu edendamise rahastamisvahend; demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahend; partnerluse rahastamisvahend; tuumaohutusalase koostöö rahastamisvahend; Gröönimaa otsus ja ühine rakendusmäärus.

⁸⁷ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:52016DC0584>

⁸⁸ ELi koostöö praeguste eeskirjade kohaselt tähendab „kliendistaatusest väljumine“ seda, et kõrgema keskmise sissetulekuga riigid ei kvalifitseeru enam kahepoolseks koostööks ELiga.

⁸⁹ Punktid 91–93.

Rahastamisvahendi komponentide vahel, eri rahastamisvahendite vahel ja rahastajate vahel tuleb tagada kooskõla. Vahearuandes tehti sidususe kohta erinevaid järeldusi. Rahastamisvahendite sisest sidusust peeti rahuldavaks. Rahastamisvahendite vahel oli teatav kooskõla, kuid programmide mitmekesisus põhjustas kohati kattuvaid meetmeid, eelkõige keerukas koostöös rohkem arenenud arenguriikidega. Lisaks on geograafilise ja temaatilise lähenemisviisi rakendamise tõttu riikide tasandil mõnikord võetud halvasti seostatud meetmeid. ELi delegatsioonidelt saadud tagasiside kohaselt on neil keeruline hallata ja ära kasutada vastastikust täiendavust ning luua rahastamisvahendite vahel sünergiat. Üldiselt leiti, et ELil puudub võimalus viia konkreetse riigi või piirkonna puhul ellu kooskõlastatud strateegiaid.

Mis puudutab kooskõla liikmesriikide tegevusega, siis leiti läbivaatamisel, et ühist programmitööd saaks veelgi tugevdada. See aga nõuaks teatavatel juhtudel suuremat pühendumist nii partnerriikide valitsustelt kui ka liikmesriikidelt.

Vahearuandes osutati tulemuste saavutamise osas positiivsetele suundumustele. Teisalt märgiti, et saavutusi on raske mõõta. Teave rahastamisvahendeid käsitlevates õigusaktides viidatud järelevalvesüsteemide kohta oli sageli piiratud. Puudusid andmed (sh lähteandmed), mis võimaldaksid hinnata, kas rahastamisvahendid on mõningate oma eesmärkide (eriti kõrgetasemeliste eesmärkide) saavutamise seisukohast toimivad; lisaks jõuti arusaamisele, et eesmärkide saavutamist mõjutavad paljud välised tegurid (nt partnerriikide poliitika ja teised rahastajad).

ELi prioriteetide peavoolustamisega seoses täheldati olemasolevate rahastamisvahendite puhul olulisi edusamme kliimamuutuste valdkonnas,⁹⁰ kuid rohkem oleks vaja teha selleks, et tulla toime muude ulatuslike keskkonnaprobleemidega, nagu elurikkuse kadumine ja loodusvarade vähenemine. Inimõiguste, sealhulgas soolise võrdsuslikkuse ja naiste mõjuvõimu suurendamise peavoolustamist peeti enamikul juhtudel „pooleliolevaks tööks“, kusjuures partnerriikide valitsuste suhtumisest ilmneb mõnikord, et neil kas ei ole selle teema vastu huvi või siis on nad selle teema edendamise vastu.

Kuigi üldist organisatsioonilist toimimist peeti tõhusaks, olid mõned osalejad seisukohal, et mõningate rahastamisvahendite rakendamine on halduslikult koormav. Kohati leiti, et komisjon keskendub rohkem protsessile kui poliitikaeesmärkidele ja tulemustele.

1.4.4. Kooskõla ja võimalik koostoime muude asjaomaste meetmetega

Käesoleva määruse rakendamisel tagatakse kooskõla muude välistegevuse valdkondadega ja teiste asjakohaste ELi poliitikavaldkondadega ning peetakse silmas poliitikavaldkondade arengusidusust⁹¹. Kestliku arengu tegevuskava 2030 kohaselt tähendab see seda, et kõigil tasanditel – s.t riiklikul, ELi, muude riikide ja ülemaailmsel tasandil – tuleb arvesse võtta iga poliitika mõju kestlikule arengule.

Lisaks tuleks püüda saavutada sünergia teiste ELi programmide alusel võetavate meetmetega, et maksimeerida kombineeritud sekkumiste, sealhulgas Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide programmide ning programmi „Horisont“ mõju.

⁹⁰ Näiteks 11. EAFi kliimamuutustega seotud toetused suurenesid 2014. aasta 3,3 %-lt 2016. aastal 23,3 %ni ning arengukoostöö rahastamisvahendi kliimamuutustega seotud toetused suurenesid 2014. aasta 17,7 %-lt 2016. aastal 24,9 %ni. Allikas: näitaja 12b, ELi rahvusvahelise koostöö ja arengu tulemuste raamistik, mille sisendandmed saadakse OECD DAC kreditoride teavitussüsteemilt.

⁹¹ https://ec.europa.eu/europeaid/policies/policy-coherence-development_en

Käesoleva ettepaneku alusel rahastatavad meetmed peaksid olema kooskõlas meetmetega, mida rakendatakse III ühinemiseelse rahastamisvahendi, ülemeremaid ja -territooriume käsitleva otsuse, ühise välis- ja julgeolekupoliitika ning hiljuti välja pakutud ja väljaspool ELi eelarvet rahastatava Euroopa rahutagamisrahastu raames. Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 214 osutatud humanitaarabi ei hakata rahastama käesoleva ettepaneku alusel, kuna seda rahastatakse jätkuvalt humanitaarabi määruse kaudu.

Käesoleva määrusega ette nähtud rahastamispaketti tuleks Erasmuse määrusega kooskõlas oleval viisil kasutada ka õpiliikuvusega seotud meetmete rahastamiseks, kui liigutakse Erasmuse programmiga mitteseotud kolmandatesse riikidesse, kolmandatest riikidest või kolmandate riikide vahel, samuti selleks, et toetada koostööd ja valdkonnapoliitika dialoogi nende riikidega.

1.5. Meetme kestus ja finantsmõju

☐ **Piiratud kestusega**

- ☐ hõlmab ajavahemikku [PP/KK]AAAA–[PP/KK]AAAA
- ☐ finantsmõju kulukohustuste assigneeringutele avaldub ajavahemikul AAAA–AAAA ja maksete assigneeringutele ajavahemikul AAAA–AAAA

☒ **piiramatu kestusega**

- Rakendamine käivitub alates 2021. aastast.

1.6. Ettenähtud eelarve täitmise viisid⁹²

☒ **Eelarve otsene täitmine** komisjoni poolt

- ☒ oma talituste kaudu, sealhulgas kasutades liidu delegatsioonides töötavat komisjoni personali;
- ☒ rakendusametite kaudu

☐ **Eelarve jagatud täitmine** koostöös liikmesriikidega

☒ **Eelarve kaudne täitmine**, mille puhul eelarve täitmise ülesanded on delegeeritud:

- ☒ kolmandatele riikidele või nende määratud asutustele;
- ☒ rahvusvahelistele organisatsioonidele ja nende allasutustele (täpsustage);
- ☒ Euroopa Investeeringuspangale (EIP) ja Euroopa Investeeringufondile (EIF);
- ☒ finantsmääruse artiklites 70 ja 71 osutatud asutustele;
- ☒ avalik-õiguslikele asutustele;
- ☒ avalikke teenuseid osutavatele eraõiguslikele asutustele, kuivõrd nad esitavad piisavad finantstagatised;
- ☒ liikmesriigi eraõigusega reguleeritud asutustele, kellele on delegeeritud avaliku ja erasektori partnerluse rakendamine ja kes esitavad piisavad finantstagatised;
- ☒ isikutele, kellele on delegeeritud Euroopa Liidu lepingu V jaotise kohaste ÜVJP erimeetmete rakendamine ja kes on kindlaks määratud asjaomases alusaktis.
- *Mitme eelarve täitmise viisi valimise korral esitage üksikasjad rubriigis „Märkused”.*

Märkused

Välistegevuse kulutuste tegemine eeldab suutlikkust kasutada kõiki kavandatud eelarve täitmise viise, mis on asjakohased ja mille kohta tehakse otsus rakendamise ajal.

⁹²

Eelarve täitmise viise selgitatakse koos viidetega finantsmäärusele veebisaidil BudgWeb: <https://myintracomm.ec.europa.eu/budgweb/EN/man/budgmanag/Pages/budgmanag.aspx>

2. HALDUSMEETMED

2.1. Järelevalve ja aruandluse eeskirjad

Täpsustage tingimused ja sagedus.

Komisjoni järelevalve- ja hindamissüsteemid on üha enam tulemustele orienteeritud. Süsteemides on kaasatud nii oma töötajad, rakenduspartnerid kui ka väliseksperdid.

ELi delegatsioonides ja peakorteris teostavad vastutavad juhid projektide ja programmide rakendamise üle pidevalt järelevalvet, kasutades rakenduspartnerite poolt korrapärase aruandluse raames esitatud teavet ja võimaluse korral külastuste kaudu. Sisejärelevalve annab väärtuslikku teavet edusammude kohta, aidates juhtidel teha kindlaks tegelikke ja võimalikke kitsaskohti ning võtta parandusmeetmeid.

Lisaks sõlmitakse lepingud sõltumatute välisekspertidega, et hinnata ELi välistegevuse tulemuslikkust kolme eri süsteemi kaudu. Need hindamised lisavad vastutust ja tõhustavad toimuvaid meetmeid, samuti aitavad need õppida varasematest kogemustest, et tulevane poliitika ja meetmed oleksid teadlikumad. Üldjuhul kasutatakse sellistes süsteemides OECD arenguabi komitee rahvusvaheliselt tunnustatud hindamiskriteeriume, mis hõlmavad (potentsiaalset) mõju. Näiteks arengukoostöö puhul annab peakorteri hallatav tulemuspõhise järelevalve süsteem projektide tasandil ülevaate sekkumismetmete valimi kvaliteedi kohta. Kasutades väga struktureeritud ja standarditud metoodikat ning lähtudes OECD arenguabi komitee hindamiskriteeriumidest, hindavad sõltumatud tulemuspõhise järelevalve eksperdid projektide tulemuslikkust ning annavad soovitusi edaspidise rakendamise parandamiseks.

Projekti tasandi hindamised, mida haldab projekti juhtiv ELi delegatsioon, hõlmavad üksikasjalikumat ja põhjalikumat analüüsi, mis aitab projektijuhtidel käimasolevaid sekkumismetmeid tõhustada ja tulevikus rakendatavaid meetmeid ette valmistada. Analüüsi tegemiseks ning kõigilt sidusrühmadelt, eelkõige lõplikelt abisaajatelt, tagasiside ja tõendusmaterjali kogumiseks palgatakse temaatiliste ja geograafiliste erialateadmistega sõltumatud väliseksperdid. Ühtlasi hindab komisjon oma poliitikat strateegilisest vaatepunktist, alates programmide koostamisest ja strateegiast kuni sekkumismetmete rakendamiseni konkreetsetes sektoris (nagu tervishoid või haridus), riigis, piirkonnas või konkreetse rahastamisvahendi raames. Need hindamised annavad olulise sisendi poliitika kujundamiseks ning õigusaktide ja projektide väljatöötamiseks. Kõik hindamised avaldatakse komisjoni veebisaidil ning tulemuste kokkuvõtte lisatakse nõukogule ja Euroopa Parlamendile esitatavasse iga-aastasesse aruandesse.

2.2. Haldus- ja kontrollisüsteem(id)

2.2.1. *Eelarve täitmise viisi(de), rahastamise rakendamise mehhanismi(de), maksete tegemise korra ja kavandatava kontrollistrateegia selgitus.*

Eelarve täitmise viisid

Eelarve täitmise viiside osas olulisi muudatusi ette ei nähta; komisjoni talituste ja rakendajate poolt eelmiste programmide raames saadud kogemused aitavad tulevikus saavutada paremaid tulemusi.

Käesoleva määruse eesmärkide parema saavutamise huvides rakendatakse määruse alusel rahastatavaid meetmeid eelarve otsese täitmise korras komisjoni poolt

peakorterist ja/või liidu delegatsioonide kaudu ning eelarve kaudse täitmise korras uue finantsmääruse artikli 62 lõike 1 punktis c loetletud üksuste poolt.

Eelarve kaudse täitmise korral peavad nimetatud üksused uue finantsmääruse artikli 154 kohaselt tagama ELi finantshuvide kaitse taseme, mis on samaväärne eelarve otsese täitmise korral tagatud tasemega. Eelnevalt viiakse läbi üksuste süsteemide ja menetluste sambapõhine hindamine, järgides proportsionaalsuse põhimõtet ning võttes nõuetekohaselt arvesse meetme olemust ja sellega seotud finantsriske. Kui eelarve täitmise viis seda nõuab või kui iga-aastastes tegevusaruannetes on esitatud reservatsioonid, siis koostatakse ja viiakse ellu konkreetseid riskimaandamismeetmeid sisaldavad tegevuskavad. Lisaks sellele võivad rakendamisega kaasneda komisjoni kehtestatud asjakohased järelevalvemeetmed.

Õigusaktiga nähakse ette, et eelarve kaudse täitmise võib usaldada ka partnerriikidele või nende määratud asutustele. Eelarve kaudne täitmine partnerriigi poolt võib põhineda mitmesugusel delegeerimisel: osaline delegeerimine, mille puhul komisjon kontrollib eelnevalt partnerriigi otsuseid ning teeb partnerriigi nimel makseid, kusjuures vastavalt uue finantsmääruse artikli 154 lõike 6 punktile b ei eelda see sambapõhist eelhindamist; või täielik delegeerimine, mille puhul pärast sambapõhist eelhindamist võib partnerriik meetet rakendada, kasutades oma hinnatud süsteeme ja menetlusi, kusjuures komisjon ei kontrolli eelnevalt meetme rakendamist partnerriigi poolt.

Kasutatakse ka eelarvetoetust.

Segarahastamismeetmetega seoses kasutatakse uuenduslikke rahastamisvahendeid, sealhulgas koostöös Euroopa Investeeringupangaga, liikmesriikide finantseerimisasutustega ja teiste rahvusvaheliste finantseerimisasutustega. Lisaks on kavas kasutada usaldusfonde.

Sisekontrolli ülesehitus

Sisekontrolli- ja haldusprotsessi eesmärk on tagada piisav kindlus, et saavutatakse tegevuse tulemuslikkuse ja tõhususe, finantsaruandluse usaldusväärsuse ning asjakohasele õigus- ja menetlusraamistikule vastavusega seoses seatud eesmärgid.

Tulemuslikkus ja tõhusus

Lisaks kõigile komisjoniülese strateegilise planeerimise ja programmitöö eeskirjadele, siseauditikeskkonnale ja komisjoni sisekontrolliraamistiku muudele nõuetele kasutavad rakendustalitused tegevuse tulemuslikkuse ja tõhususe tagamiseks (ning välisabi andmise keskkonnast tuleneva kõrge riskitaseme leevendamiseks) ka edaspidi sihtotstarbelist abi haldamise raamistikku, mida kohaldatakse kõigi rahastamisvahendite puhul ja mis hõlmab järgmist:

- suurema osa välisabi haldamise üleandmine liidu kohapealsetele delegatsioonidele;
- selge ja ametlik finantsaruandluse kord (volitatud eelarvevahendite käsutaja (peadirektor) annab peakorteris volituse edasivolitatud eelarvevahendite käsutajale (direktor), kes volitab omakorda delegatsiooni juhti);
- liidu delegatsioonide korrapärane aruandlus peakorterile (välisabi haldamise aruanded), sealhulgas delegatsiooni juhi iga-aastane kinnitav avaldus;

- põhjaliku koolitusprogrammi pakkumine nii peakorterile kui ka delegatsioonide töötajatele;
- peakorter/delegatsiooni märkimisväärne tugi ja juhised (sealhulgas interneti kaudu);
- korrapärased kontrollkäigud delegatsioonidesse iga 3–6 aasta tagant;
- projekti- ja programmi juhtimise metoodika, mis hõlmab järgmist: kvaliteedi toetamise vahendid sekkumismeetme kujundamiseks, selle elluviimise meetod, rahastamise meetod, haldussüsteem, rakenduspartnerite hindamine ja valik jne; programmi ja projekti juhtimise, järelevalve ja aruandluse vahendid tõhusa rakendamise tagamiseks, sealhulgas projekti üle kohapeal korrapäraselt tehtav väline järelevalve; ning olulised hindamis- ja auditivahendid. Lihtsustamiseks laiendatakse lihtsustatud kuluvõimaluste kasutamist ja tuginetakse partnerorganisatsioonide audititööle. Jätkatakse riskipõhise kontrolli meetodi kasutamist, mille puhul kontrolli ulatus sõltub tuvastatud riskidest.

Finantsaruandlus ja raamatupidamine

Rakendustalitused jätkavad rangeimate raamatupidamis- ja finantsaruandlusstandardite järgimist, lähtudes komisjoni tekkepõhise raamatupidamise arvestuse süsteemi põhimõtetest ja kasutades konkreetselt välisabivaldkonnaga seotud vahendeid, nagu arenguabi programmide teabesüsteem (CRIS) ja selle järeltulija (OPSYS).

Asjaomase seadusandliku ja menetlusraamistiku järgimist käsitlevaid kontrollimeetodeid kirjeldatakse punktis 2.3 (pettuste ja eeskirjade eiramise ärahoidmise meetmed).

2.2.2. Teave tuvastatud ohtude ja nende vähendamiseks kasutusele võetud sisekontrollisüsteemi(de) kohta.

Käesoleva õigusakti alusel tehtava koostöö tegevuskeskkonda iseloomustavad järgmised riskid, mis on seotud õigusakti eesmärkide täitmata jätmise, mitteoptimaalse finantsjuhtimise ja/või kohaldatavate eeskirjade eiramisega (vead seaduslikkuses ja korrektsuses):

- majanduslik või poliitiline ebastabiilsus ja/või loodusõnnetused võivad põhjustada raskusi ja viivitusi meetmete kavandamisel ja elluviimisel, eelkõige ebakindlates riikides;
- partnerriikide vähene institutsiooniline ja haldussuutlikkus võib põhjustada raskusi ja viivitusi meetmete kavandamisel ja elluviimisel;
- geograafiliselt hajutatud projektid ja programmid (mis hõlmavad osaliselt mitut riiki/territooriumi/piirkonda) võivad põhjustada järelevalvele logistilisi või ressursiprobleeme, eelkõige meetmete võimaliku kohapealse järelevalve puhul;
- võimalike partnerite/abisajate ja nende sisekontrollistruktuuride ja -suutlikkuse erinevus võib killustada ning seega vähendada meetmete rakendamise toetamiseks ja järelevalveks ette nähtud komisjoni ressursside tõhusust ja tulemuslikkust;
- partnerriikides rakendatud välisabi tulemuste ja mõju kohta saada olevate andmete halb kvaliteet ja vähesus võib takistada komisjonil aruannete koostamist tulemuste kohta ja nende eest vastutamist.

2.2.3. *Kontrollide kulutõhususe (kontrollikulude suhe hallatavate vahendite väärtusse) hinnang ja põhjendus ning prognoositav veariski tase (maksete tegemise ja sulgemise ajal).*

Sisekontrolli- / juhtimiskulud moodustavad ligikaudu 4 % aastatel 2021–2027 ELi üldeelarvest ja Euroopa Arengufondist rahastatavate kulukohustuste assigneeringute (tegevus ja haldus) kogusummast, mis on hinnanguliselt keskmiselt 12,78 miljardit eurot aastas. Kontrollikulude arvutuses on silmas peetud ainult komisjoni, mitte liikmesriikide ega volitatud üksuste kulusid. Volitatud üksused võivad rahaliste vahendite haldamiseks kinni pidada kuni 7 % ja seda summat võidakse osaliselt kasutada kontrollimise eesmärgil.

Kõnealustesse juhtimiskuludesse on arvestatud kõik peakorteri ja delegatsioonide töötajad, infrastruktuur, reisikulud, koolitus, järelevalve, hindamine ja auditilepingud (sealhulgas abisaajate algatusel sõlmitud lepingud).

Juhtimiskulude ja tegevuskulude suhet võidakse aja jooksul vähendada uue vahendiga seoses ette nähtud täiustatud ja lihtsustatud korra alusel, tuginedes uue finantsmäärusega kehtestatavatele muudatustele. Kõnealustest juhtimiskuludest saadav peamine kasu väljendub poliitikaeesmärkide täitmisel, tõhusas ja tulemuslikus ressursside kasutamises ning kulutasuvuse saavutamiseks välja töötatud usaldusväärsete ennetusmeetmete ja muude selliste kontrollide rakendamises, millega tagatakse rahaliste vahendite seaduslik ja korrektne kasutamine.

Kuigi kuludega seotud juhtimistegevuse ja vastavuskontrolli laadi parandamist ja sihipärasemaks muutmist jätkatakse, on kõnealused kulud üldiselt vajalikud õigusaktide eesmärkide tulemuslikuks ja tõhusaks saavutamiseks, nii et eeskirjadest kõrvalekaldumise oht püsiks minimaalne (jääkviga alla 2 %). Need kulud on oluliselt väiksemad, kui sisekontrollide kõrvaldamise või vähendamisega seotud ohud sellises kõrge riskiga valdkonnas.

Kohaldatavatele eeskirjadele mittevastavuse ohu eeldatav tase

Õigusakti rakendamisega seoses on võetud eesmärk mitte ületada mittevastavuse (vea määra) senist taset, mil jääkvea kogutase on olnud alla 2 % (mitme aasta arvestuses pärast kõigi kavas olevate kontrollide ja paranduste tegemist suletud lepingute korral). See tähendab üldjuhul, et Euroopa Kontrollikoja aastase kinnitava avalduse jaoks kontrollitud asjaomase aasta tehingute juhuslikus valimis jääb hinnanguline viga vahemikku 2–5 %. Komisjoni hinnangul on see väikseim mittevastavuse oht, mida on võimalik kõnealuses kõrge riskiga keskkonnas saavutada, võttes arvesse halduskoormust ning vastavuse kontrolliks vajalikku kulutasuvust. Puuduste tuvastamisel rakendatakse sihipäraseid parandusmeetmeid, et tagada veamäärade minimaalsus.

2.3. **Pettuse ja eeskirjade eiramise ärahoidmise meetmed**

Täpsustage rakendatavad või kavandatud ennetus- ja kaitsemeetmed, nt pettustevastase võitluse strateegias esitatud meetmed.

Kõrge riskiga keskkonda arvestades peavad süsteemid välistama tehingute võimalike vastavusvigade (eeskirjade eiramise juhtumid) sagedase esinemise ning sisaldama arvukalt kontrolle vigade ennetamiseks, avastamiseks ja parandamiseks makseprotsessi võimalikult varases etapis. Praktikas tähendab see, et vastavuse kontrollimisel tuginetakse eelkõige mahukatele eelkontrollidele, mis kavandatakse mitmeks aastaks, mille viivad läbi nii välisaudiitorid kui ka komisjoni töötajad

kohapeal enne projektidega seotud lõplike maksete tegemist ning mis on finantsmääruse alusel nõutavatest rahalistest kaitsemeetmetest märgatavalt ulatuslikumad (endiselt tehakse ka mõningaid järelauditeid). Vastavuskontrolli raamistik koosneb muu hulgas järgmistest olulistest osadest.

Ennetavad meetmed:

- pettusega seotud küsimusi hõlmav kohustuslik põhikoolitus abi haldamisega seotud töötajatele ja audiitoritele;
- juhiste andmine (sh interneti teel), sealhulgas olemasolev menetluste käsiraamat, nt rahvusvahelise koostöö ja arengu peadirektoraadi käsiraamat, ja finantsjuhtimise abimaterjalid (rakendamises osalevatele partneritele);
- eelhindamine, et tagada liidu vahendite haldamisel pettuse ärahoidmiseks ja avastamiseks vajalike asjakohaste pettusevastaste meetmete kasutamine ühise ja detsentraliseeritud juhtimise alusel asjaomaseid vahendeid haldavates asutustes;
- partnerriigi pettusevastaste meetmete eelnev sõeluuring osana eelarvetoetuse saamiseks vajaliku avaliku sektori vahendite haldamise kõlblikkuse kriteeriumi hinnangust (s.t aktiivne pühendumine pettuste ja korruptsiooni vastasele võitlusele, piisavad kontrolliasutused, kohtusüsteemi piisav suutlikkus ning tõhusad reageerimis- ja karistusmehhanismid).

Vigade avastamise ja parandamise meetmed:

- komisjoni töötajate tehtavad tehingute eelkontrollid;
- auditid ja -kontrollid (nii kohustuslikud kui ka riskipõhised), sealhulgas Euroopa Kontrollikoja auditid ja kontrollid;
- järelkontrollid (riskipõhised) ja sissenõuded;
- ELi rahastamise peatamine raske pettusjuhtumi, sealhulgas laiaulatusliku korruptsiooni korral, kuni ametiasutused on võtnud asjakohaseid meetmeid sellise pettuse tagajärgede korrigeerimiseks ning selle vältimiseks tulevikus;
- varajase avastamise ja kõrvalejätmise süsteem;
- lepingu peatamine/lõpetamine;
- menetlusest kõrvalejätmise menetlus.

Asjaomaste talituste pettusevastased strateegiad, mis vaadatakse korrapäraselt läbi ja mida vajaduse korral kohandatakse, kui on avaldatud komisjoni pettusevastase võitluse strateegia uus sõnastus, et tagada muu hulgas järgmist:

- kolmandates riikides ELi vahendite kasutamiseks ette nähtud süsteemid võimaldavad hankida asjakohaseid andmeid, mida saab kasutada pettuste riskijuhtimises (näiteks topeltrahastamine);
- vajaduse korral võidakse luua välisabivaldkonnaga seotud pettusejuhtumite analüüsimisele pühendatud võrgustikud ja sobivad IT-vahendid.

3. ETTEPANEKU/ALGATUSE HINNANGULINE FINANTSMÕJU

3.1. Mitmeaastase finantsraamistiku rubriik ja uued kulude eelarveread

Mitmeaastase finantsraamistiku rubriik	Eelarverida	Assigneerin gute liik	Rahaline osalus			
	Rubriik VI. Naabrus ja maailm	Liigendatu d/liigendam ata ⁹³	EFTA riigid ⁹⁴	Kandidaatri igid ⁹⁵	Kolmand ad riigid	Finantsmääruse artikli [21 lõike 2 punkti b] tähtsuses
VI	15 01 01 Naabruspoliitika, arengu ja rahvusvahelise koostöö rahastamisvahendi toetuskulud	Liigenda mata	EI	EI	EI	EI
VI	15 02 01 Geograafiline koostöö kolmandate riikide ja piirkondadega	Liigendat ud	JAH	JAH	JAH	JAH
VI	15 02 02 Temaatilised sekkumismeetmed	Liigendat ud	EI	EI	EI	EI
VI	15 02 03 Kiirreageerimismeetmed	Liigendat ud	EI	EI	EI	EI
VI	15 02 04 Tekkivate probleemide ja prioriteetide puhver	Liigendat ud	EI	EI	EI	EI

⁹³ Liigendatud = liigendatud assigneeringud / liigendamata = liigendamata assigneeringud.

⁹⁴ EFTA: Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsioon.

⁹⁵ Kandidaatriigid ja vajaduse korral Lääne-Balkani potentsiaalsed kandidaadid.

3.2. Hinnanguline mõju kuludele

3.2.1. Üldine hinnanguline mõju kuludele

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

Mitmeaastase finantsraamistiku rubriik			<VI>	Rubriik VI. Naabrus ja maailm							
			2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Pärast 2027. a astat	KOKKU
Tegevusassigneeringud (punktis 3.1 loetletud eelarveridade kaupa) ⁹⁶	Kulukohustused	(1)	10 735,497	11 013,405	11 408,197	11 938,063	12 630,804	13 527,578	14 619,798		85 873,342
	Maksed	(2)	1 460,701	3 419,496	5 288,668	7 159,359	8 903,375	10 178,560	11 279,598	38 183,585	85 873,342
Programmi vahenditest rahastatavad haldusassigneeringud ⁹⁷	Kulukohustused = maksed	(3)	447,475	456,425	465,553	474,864	484,362	494,049	503,930		3 326,658
Programmi vahendite assigneeringud KOKKU	Kulukohustused	=1+3	11 182,972	11 469,830	11 873,750	12 412,927	13 115,166	14 021,627	15 123,728		89 200,000
	Maksed	=2+3	1 908,176	3 875,921	5 754,221	7 634,223	9 387,737	10 672,609	11 783,528	38 183,585	89 200,000

⁹⁶ Need tegevusassigneeringud koos IPA III ja Euroopa tuumaohutuse rahastamisvahendi tegevusassigneeringutega hõlmavad ka välistegevuse tagatist, mis toetab EFSD+ tegevust, makromajanduslikku finantsabi ja kolmandatele riikidele nõukogu otsuse 77/270/Euratom alusel antavaid laene kavandatavas summas kuni 60 miljardit eurot, millest 14 miljardit eurot on ette nähtud makromajandusliku finantsabi laenude katmiseks.

⁹⁷ Tehniline ja/või haldusabi ning ELi programmide ja/või meetmete rakendamiseks antava toetusega seotud kulud (endised BA read), otsene teadustegevus, kaudne teadustegevus.

Mitmeaastase finantsraamistiku rubriik	VII	„Halduskulud“
---	------------	---------------

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

		2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	<i>Pärast 2027. a astat</i>	KOKKU
Inimressursid		266,098	266,098	266,098	266,098	266,098	266,098	266,098		1 862,688
Muud halduskulud		34,958	34,958	34,958	34,958	34,958	34,958	34,958		244,703
Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIGI 7 assigneeringud KOKKU		301,056	301,056	301,056	301,056	301,056	301,056	301,056		2 107,391

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

		2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	<i>Pärast 2027. aas tat</i>	KOKKU
Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIKIDE assigneeringud KOKKU	Kulukohustused	11 484,028	11 770,886	12 174,806	12 713,983	13 416,222	14 322,683	15 424,784		91 307,391
	Maksed	2 209,232	4 176,977	6 055,277	7 935,279	9 688,793	10 973,665	12 084,584	38 183,584	91 307,391

3.2.2. Üldine hinnanguline mõju haldusassigneeringutele

- ☐ Ettepanek/algatus ei hõlma haldusassigneeringute kasutamist
- ☒ Ettepanek/algatus hõlmab haldusassigneeringute kasutamist, mis toimub järgmiselt:

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

Aasta	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	KOKKU
-------	------	------	------	------	------	------	------	-------

Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIK 7								
Inimressursid	266,098	266,098	266,098	266,098	266,098	266,098	266,098	1 862,688
Muud halduskulud	34,958	34,958	34,958	34,958	34,958	34,958	34,958	244,703
Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIK 7 kokku	301,056	301,056	301,056	301,056	301,056	301,056	301,056	2 107,391

Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIGIST 7 välja jäävad kulud ⁹⁸								
Inimressursid	353,505	353,505	353,505	353,505	353,505	353,505	353,505	2 474,538
Muud halduskulud ⁹⁹	93,970	102,919	112,048	121,359	130,856	140,543	150,424	852,120
Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIGIST 7 välja jäävad kulud kokku	447,475	456,425	465,553	474,864	484,362	494,049	503,930	3 326,658

KOKKU	748,531	757,481	766,609	775,920	785,417	795,105	804,986	5 434,049
--------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	------------------

Personali ja muude halduskuludega seotud assigneeringute vajadused kaetakse juba meedet haldava peadirektoraadi assigneeringutega ja/või assigneeringute ümberpaigutamise teel peadirektoraadi sees. Vajaduse korral võidakse personali täiendada iga-aastase vahendite eraldamise menetluse käigus, arvestades olemasolevate eelarvepiirangutega.

3.2.2.1. Hinnanguline personalivajadus¹⁰⁰

- ☐ Ettepanek/algatus ei hõlma personali kasutamist.
- ☒ Ettepanek/algatus hõlmab personali kasutamist, mis toimub järgmiselt:

⁹⁸ Tehniline ja/või haldusabi ning ELi programmide ja/või meetmete rakendamiseks antava toetusega seotud kulud (endised BA read), otsene teadustegevus, kaudne teadustegevus.

⁹⁹ Hariduse, Audiovisuaalvaldkonna ja Kultuuri Rakendusametile praeguses etapis toetust ette ei nähta.

¹⁰⁰ ELi delegatsioonides ressursside kasutamine otsustatakse vastavalt komisjoni ja Euroopa Liidu välisteenistuse vahel 20. detsembril 2010 sõlmitud teenustaseme kokkulepe sätetele.

Hinnanguline täistööajale taandatud töötajate arv

Aasta	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
• Ametikohtade loeteluga ette nähtud ametikohad (ametnikud ja ajutised töötajad)							
Komisjoni peakorteris ja esindustes	1 019	1 019	1 019	1 019	1 019	1 019	1 019
Delegatsioonides	536	536	536	536	536	536	536
Teadustegevus							
• Koosseisuväline personal (täistööajale taandatud töötajad) ¹⁰¹							
Rubriik 7							
Rahastatakse mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIGIST 7	- peakorteris	107	107	107	107	107	107
	- delegatsioonides	39	39	39	39	39	39
Rahastatakse programmi vahenditest ¹⁰²	- peakorteris	515	515	515	515	515	515
	- delegatsioonides	3 237	3 237	3 237	3 237	3 237	3 237
Teadustegevus							
Muu (täpsustage)							
KOKKU		5 453	5 453	5 453	5 453	5 453	5 453

Personalivajadused kaetakse juba meedet haldavate peadirektoraadi töötajatega ja/või töötajate ümberpaigutamise teel peadirektoraadi sees. Vajaduse korral võidakse personali täiendada iga-aastase vahendite eraldamise menetluse käigus, arvestades olemasolevate eelarvepiirangutega.

Ülesannete kirjeldus:

Ametnikud ja ajutised töötajad	Ülesanded jäävad praegusega võrreldes samaks (poliitika, programmitöö, finantsküsimused ja lepingud, muud horisontaalsed ülesanded)
Kosseisuvälised töötajad	Ülesanded jäävad praegusega võrreldes samaks (poliitika, programmitöö, finantsküsimused ja lepingud, muud horisontaalsed ülesanded)

¹⁰¹ Lepingulised töötajad, kohalikud töötajad, riikide lähetatud eksperdid, renditööjõud, noored spetsialistid delegatsioonides.

¹⁰² Tegevusassigneeringutest rahastatavate koosseisuväliste töötajate ülempiiri arvestades (endised BA read).

3.2.3. Kolmandate isikute rahaline osalus

Ettepanek/algatus:

- ☒ ei hõlma kolmandate isikute poolset kaasrahastamist
- ☐ hõlmab kaasrahastamist, mille hinnanguline summa on järgmine:

Assigneeringud miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

Aasta	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	KOKKU
Täpsustage kaasrahastav asutus								
Kaasrahastatavad assigneeringud KOKKU								

3.3. Hinnanguline mõju tuludele

- ☒ Ettepanekul/algatusel puudub finantsmõju tuludele
- ☐ Ettepanekul/algatusel on järgmine finantsmõju:
 - ☐ omavahenditele
 - ☐ muudele tuludele

palun märkige, kas see on kulude eelarveridasid mõjutav sihtotstarbeline tulu ☐

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

Tulude eelarverida:	Ettepaneku/algatuse mõju ¹⁰³						
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Artikkel							

¹⁰³

Traditsiooniliste omavahendite (tollimaksud ja suhkrumaksud) korral peab märgitud olema netosumma, st brutosumma pärast 20 % sissenõudmiskulude mahaarvamist.